

Betænkning om retternes stedlige kompetence i borgerlige sager m.v.

(EF-domskonventionen)

Afgivet af retsplejerådet

BETÆNKNING NR. 1052

KØBENHAVN 1985

ISBN 87-503-5748-4

Ju 00-174-bet.

Eloni Tryk . København

	<u>Indholdsfortegnelse</u>	side
<u>Kapitel 1</u>	Indledning	7
	1. Retsplejerådets kommissorium m.v.	7
	2. Betænkningens indhold	8
	3. Retsplejerådets forslag	8
	4. Retsplejerådets sammensætning	10
<u>Kapitel 2</u>	<u>De gældende regler om værneting og om</u> <u>anerkendelse og fuldbyrdelse af uden-</u> <u>landske retsafgørelser</u>	12
	1. Nationale værnetingsregler	12
	1.1. Retsplejelovens regler	12
	1.1.1. Hjemting	12
	1.1.2. Undtagelsesværneting	13
	1.1.3. Værnetingsaftaler	16
	1.2. Særlovsbestemmelser	17
	2. Danske domstoles internationa-	
	le kompetence	18
	2.1. Retsplejelovens regler	18
	2.2. Særlovsbestemmelser	20
	3. Anerkendelse og fuldbyrdelse af	
	udenlandske retsafgørelser	21
	3.1. Anerkendelse	21
	3.2. Fuldbyrdelse	22
<u>Kapitel 3</u>	<u>EF's Domskonvention, Bruxelles-konven-</u> <u>tionen af 27. september 1968</u>	24
	1. Konventionens karakter	24
	2. Værnetingsreglernes omfang	24
	3. National lovgivning om værneting	25
	4. Værnetingsreglerne	26
	5. Fortolkning	27
	6. Forholdet til andre konventioner	28
	7. Anvendelse af domskonventionen	29
	8. Konventionens hovedregel	31
	9. De alternative værneting	31

9.1.	Kontrakter (art. 5, nr. 1)	32
9.2.	Erstatning (art. 5, nr. 3)	33
9.3.	Filialer (art. 5, nr 5)	33
9.4.	Øvrige alternative værneting	34
10.	Forsikringssager og forbrugerkon-	
	trakter	34
10.1.	Forsikringssager	35
10.2.	Forbrugerkontrakter	37
11.	Enekompetencer	38
12.	Aftalte værneting	39
12.1.	Værnetingsaftaler (art. 17)	40
12.2.	Stiltiende værnetingsaftaler (art.18)	41

<u>Kapitel 4</u>	<u>Overvejelser om ændringer af de gældende nationale værnetingsregler og internationale værnetingsregler uden for EF-domskonventionens område</u>	43
1.	Indledning	43
2.	Sager mod selskaber m.v.	43
2.1.	De gældende regler	43
2.2.	Ændret affattelse af reglen i retsplejelovens § 238, stk. 1	45
2.3.	National filialværnetingsregel	46
2.4.	International filialværnetingsregel	46
2.5.	Erstatningssøgsmål mod stiftere m.v. af selskaber	48
3.	Sager om kontraktsforhold	48
3.1.	Udvidelse af reglen i retsplejelovens § 243, stk. 1	48
3.2.	Den internationale værnetingsregel for sager om kontraktsforhold	50
4.	Sager om forsikringsaftaler	51
4.1.	De gældende regler	51
4.2.	Sager om forsikringsaftaler som anlægges mod forsikringsgiveren	51
4.3.	Særligt om sager vedrørende ansvarsforsikring og forsikring af fast ejendom	54

4.4.	Internationale værnetingsregler for forsikringssager uden for EF-doms-konventionens område	55
5.	Sager om forbrugeraftaler	56
5.1.	National værnetingsregel om forbrugerens adgang til at sagsøge den erhvervsdrivende ved eget hjemtagning	56
5.2.	International værnetingsregel	59
6.	Værnetingsaftaler	61
6.1.	Gældende regler	61
6.2.	Forbud mod visse forhåndsværnetingsaftaler	62
7.	Voldgift	64
<u>Kapitel 5</u>	<u>Udkast til en ændret affattelse af retsplejelovens kapitel 22 om værneting i borgerlige sager</u>	67
1.	Lovudkastet	67
2.	Bemærkninger til lovudkastet	71
<u>Kapitel 6</u>	<u>Udkast til lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af EF-retsafgørelser m.v.</u>	87
1.	Lovudkastet	87
2.	Bemærkninger til lovudkastet	90
<u>Bilag 1</u>	Retsplejelovens kapitel 22 om værneting	106
<u>Bilag 2</u>	Konvention af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, med tilhørende protokol samt protokol af 3. juni 1971 vedrørende EF-domstolenes fortolkning af konventionen	108
<u>Bilag 3</u>	Justitsministeriets notat om protokollen om fortolkning af domskonventionen	137

Kapitel 1

Indledning

1. Retsplejerådets kommissiorum m.v.

1.1. Retsplejerådet, der blev nedsat i 1961, har til opgave:

- 1) efter justitsministeriets anmodning at afgive indstilling om ændringer i retsplejeloven med henblik på en reform af denne lovgivning og
- 2) at virke som rådgivende organ for justitsministeriet med hensyn til retsplejebestemmelser i særlovgivningen og i internationale overenskomster samt vedrørende principielle spørgsmål om fastsættelsen af administrative bestemmelser af retsplejemæssig betydning.

1.2. De 6 oprindelige EF-lande indgik den 27. september 1968 i Bruxelles konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handels-sager, samt en protokol, der er knyttet til konventionen (domskonventionen).

I tilknytning til konventionen blev der udarbejdet en protokol om EF-domstolens fortolkning af konventionen (domstolsprotokollen), som den 3. juni 1971 blev underskrevet af medlemsstaterne.

Efter at Danmark, Irland og Storbritannien var indtrådt i EF, blev der mellem disse lande og de oprindelige 6 EF-lande den 9. oktober 1978 indgået en konvention om de nye medlemsstaters tiltrædelse af domskonventionen og domstolsprotokollen (tiltrædelseskonventionen). Tiltrædelseskonventionen indeholder ændringer i en del bestemmelser i domskonventionen og domstolsprotokollen.

Den således tilpassede domskonvention og domstolsprotokol er på ny blevet ændret ved konventionen af 25. oktober 1982 om

Grækenlands tiltrædelse.

Tiltrædelseskonventionen vedrørende bl.a. Danmark træder i kraft med virkning for de stater, der har ratificeret den, 3 måneder efter, at hver af de oprindelige og mindst en af de nye medlemsstater har ratificeret den.

1.3. Med henblik på en dansk ratifikation af domskonventionen har justitsministeriet anmodet retsplejerådet om at tage stilling til, hvorledes domskonventionen bør gennemføres i Danmark, samt om at udarbejde et udkast til regler herom. Justitsministeriet har i den forbindelse forudsat, at retsplejerådet foretager en almindelig gennemgang af retsplejelovens værnetingsregler bl.a. med henblik på en vurdering af, hvorvidt konventionens regler bør indføres som nationale værnetingsregler og som internationale værnetingsregler uden for EF-domskonventionens område.

2. Betænkningens indhold.

Som et resultat af retsplejerådets arbejde fremkommer denne betænkning, der i kapitel 2 indeholder en beskrivende fremstilling af de gældende regler om værneting og om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser. Kapitel 3 indeholder en gennemgang af EF-domskonventionens værnetingsregler. I kapitel 4 følger rådets overvejelser og indstillinger vedrørende nationale værnetingsregler og internationale værnetingsregler uden for EF-domskonventionens område. Kapitel 5 rummer rådets udkast med tilhørende bemærkninger til et nyaffattet kapitel 22 om værneting i retsplejeloven. Kapitel 6 rummer rådets udkast til lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af EF-retsafgørelser m.v. med tilhørende bemærkninger. I slutningen af betænkningen er som bilag bl.a. optaget domskonventionen med tilhørende protokoller.

3. Retsplejerådets forslag.

3.1. Retsplejerådet foreslår, at domskonventionens værnetingsregler gennemføres i Danmark ved en bestemmelse i retsplejeloven, hvorved konventionsteksten ord til andet gøres til en

del af dansk ret (inkorporering). Denne metode er også anvendt af de oprindelige medlemsstater ved gennemførelsen af konventionen.

3.2. Rådet foreslår herudover en række ændringer i de nationale værnetingsregler og de internationale værnetingsregler uden for domskonventionens område.

3.2.1. Det foreslås, at sager mod selskaber og andre sammenslutninger skal kunne anlægges på det sted, hvor selskabets eller sammenslutningens hovedkontor ligger.

I forbindelse hermed stilles der forslag om en såkaldt filialværnetingsregel, hvorefter et selskab m.v., der driver erhvervs-mæssig virksomhed uden for hjemtinget, i sager vedrørende virksomheden skal kunne sagsøges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves.

Filialværnetingsreglen foreslås tillige gennemført som international værnetingsregel, således at udenlandske selskaber m.v. uden hovedkontor her i landet skal kunne sagsøges ved retten på det sted, hvor det pågældende selskab m.v. driver virksomhed her i landet, såfremt sagen vedrører denne virksomhed.

Endelig foreslås det, at erstatningssøgsmål mod stiftere m.v. af sammenslutninger skal kunne anlægges ved sammenslutningens hjemting.

En gennemførelse af de nævnte forslag vil medføre, at en række værnetingsregler i særlovgivningen vil kunne ophæves.

3.2.2. Der foreslås endvidere en ændring af reglerne om værneting for søgsmål vedrørende kontraktmæssige forpligtelser. Efter retsplejerådets forslag skal sådanne sager kunne anlægges på det sted, hvor kontrakten skal opfyldes, uanset om skyldnerens tilstedeværelse på opfyldelsesstedet er nødvendig for opfyldelsen, og uanset om sagsøgte ved stævningens forkyndelse er til stede i den pågældende retskreds. I følge forslaget, der i overensstemmelse med gældende ret ikke omfatter penge-

krav, skal denne regel gælde både i nationale og internationale forhold.

3.2.3. Retsplejerådet foreslår endvidere en ny bestemmelse om værneting i sager om forbrugeraftaler. Efter forslaget kan en forbruger i sager om forbrugeraftaler, som han ikke har indgået ved personlig henvendelse på den erhvervsdrivendes faste forretningssted, anlægge sag mod den erhvervsdrivende ved sit eget hjemting. Reglen gælder kun i nationale forhold.

For tilfælde, hvor der er tale om erhvervsdrivende uden hjemting i Danmark, foreslås det, at forbrugeren skal kunne anlægge sager om forbrugeraftaler ved sit eget hjemting, såfremt fremsættelse af særligt tilbud eller reklamering i Danmark er gået forud for aftalens indgåelse, og forbrugeren her i landet har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen.

3.2.4. Endelig stilles der forslag om gennemførelse af en ny regel, hvorefter den almindelige adgang til at aftale værneting kun skal finde anvendelse i sager om forbrugeraftaler, hvis værnetingsaftalen er indgået efter, at tvisten er opstået, eller hvis aftalen giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end den, der er værneting i følge de almindelige regler. Reglen skal gælde både nationale og internationale sager.

3.3. Domskonventionens bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser m.v. foreslås gennemført ved lov. Rådets udkast til lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af EF-retsafgørelser m.v. findes som nævnt i betænkningens kapitel 6.

4. Retsplejerådets sammensætning.

Rådet har under udarbejdelsen af denne betænkning haft følgende sammensætning:

Landsretspræsident Ole Agersnap (formand).
Retspræsident K. Arildsen.

Professor, dr.jur. Hans Gammeltoft-Hansen.

Retsassessor Knud Have.

Landsretssagfører Kristian Mogensen.

Dommer Hans Rosenmeier.

Hvervet som sekretær for rådet har været varetaget af fuldmægtig, nu kontorchef C.C. Duus, justitsministeriet, der den 11. januar 1985 blev afløst af fuldmægtig Kaspar Linkis, justitsministeriet.

København, september 1985.

Ole Agersnap

Hans Gammeltoft-Hansen

Kristian Mogensen

K. Arildsen

Knud Have

Hans Rosenmeier

Kaspar Linkis

(sekretær)

Kapitel 2

De gældende regler om værneting og om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser.

1. Nationale værnetingsregler.

1.1. Retsplejelovens regler.

Retsplejelovens kapitel 22 indeholder de almindelige værnetingsregler. Disse regler kan opdeles i flere grupper: Værnetingsregler, der hviler på tanken om et hjemsted (hjemting) for sagsøgte, undtagelsesværneting, der hviler på anden tilknytning end et hjemsted, og endelig værnetingsaftaler, hvorved parterne vedtager, at deres sag skal afgøres ved en bestemt af flere ligeartede retter i første instans. Retsplejelovens kapitel 22 er optaget som bilag 1 til betænkningen.

1.1.1. Hjemting.

Retssager skal efter retsplejelovens § 235 anlægges ved den ret, i hvis kreds sagsøgte har bopæl, medmindre andet er særlig hjemlet. En persons bopæl er det varige hjem for ham selv og hans husstand, stedet hvor hans ejendele i almindelighed befinder sig, og hvor han opholder sig, når han ikke af særlige grunde midlertidigt opholder sig et andet sted.

Har en person bopæl flere steder i Danmark, eller har han bopæl både i udlandet og her i landet, anses han for at have dansk hjemting i hver af de retskredse, hvor han har bopæl, jfr. retsplejelovens § 236, stk. 1.

I følge retsplejelovens § 236, stk. 2, kan en indlænding, som ikke har bopæl i Danmark, sagsøges ved retten på det sted, hvor han opholder sig ved sagens berammelse, eller, hvis hans opholdssted er ukendt, ved retten på det sted, hvor han vides sidst at have boet eller opholdt sig. Statsborgerskabet er uden betydning for, om en person kan anses for at være indlænding.

Efter den praksis, der har udviklet sig på grundlag af retsplejelovens § 236, stk. 2, er en person indlænding i henseende til værneting, hvis han har bopæl i Danmark eller opholder sig her i landet uden at have bopæl i udlandet. En person, der har haft bopæl i Danmark uden senere at have fået bopæl i udlandet, er ligeledes indlænding, og det samme gælder den, som har haft ophold her i landet og ikke vides senere at have taget ophold eller bopæl i udlandet.

Danske, som er bosat i udlandet men ikke undergivet det fremmede bopælslands domsmyndighed, har hjemting i København, for så vidt de ikke tillige har bopæl her i landet, jfr. retsplejelovens § 237.

Kommuner, stiftelser, selskaber, foreninger, firmaer m.v. har i henhold til retsplejelovens § 238, stk. 1, hjemting i den retskreds, hvor deres hovedforretningslokale er, eller i mangel af et sådant, hvor et af bestyrelsens medlemmer bor. Udtrykket hovedforretningslokale er i praksis blevet forstået som hovedvirksomhed, jfr. U 23/116. Ved denne afgørelse blev det antaget, at krigsinvalideskolen i Sønderborg, uanset at direktionen har sæde i København, måtte have værneting i Sønderborg, hvor skolens hovedvirksomhed med dertil hørende lokaler forefindes.

Retssager imod staten skal anlægges ved den ret, i hvis kreds den embedsmand, som på statens vegne bliver at stævne, har sit embedskontor eller i mangel af sådant sin bopæl, jfr. retsplejelovens § 239. Retssagen anlægges i almindelighed mod den forvaltningsmyndighed, som har habilitet og kompetence til at træffe afgørelse eller beslutning i det pågældende anliggende, og dette spørgsmål afgøres ud fra almindelige forvaltningsretlige principper.

1.1.2. Undtagelsesværneting.

Visse sager kan anlægges ved et andet værneting end sagsøgtens hjemting. Disse andre værneting bygger på et andet tilknytningsmoment end bopæl og opholdssted. En sag, som er omfattet af

reglerne om de såkaldte undtagelsesværneting, skal ikke nødvendigvis anlægges ved undtagelsesværnetinget. Sagsøgeren kan vælge, om han vil anlægge sagen ved sagsøgtes hjemting eller ved undtagelsesværnetinget, jfr. retsplejelovens § 246.

Sager om rettigheder over urørlige ting, d.v.s. over fast ejendom, kan anlægges ved den ret, i hvis kreds ejendommen ligger, jfr. retsplejelovens § 240, stk. 1. Bestemmelsen omfatter alle tinglige rettigheder over fast ejendom, d.v.s. ejendomsret, panteret, brugsrettigheder, servitutrettigheder, grundbyrde-rettigheder m.v. Bestemmelsen omfatter derimod ikke sager, hvor der nedlægges påstand om erstatning for krænkelse af en tinglig rettighed. Hvis en sådan påstand imidlertid er knyttet accessorisk til en påstand om den tinglige rets anerkendelse, vil sagen i sin helhed være omfattet af retsplejelovens § 240, stk. 1. Efter retsplejelovens § 240, stk. 2, kan sager om indtaling af fordringer, som er sikret ved pant i ejendommen, og sager om enkelte forfaldne grundbyrdeydelse anlægges ved den faste ejendoms værneting. Denne bestemmelse er uden større praktisk betydning efter den ved lov nr. 258 af 26. maj 1976 gennemførte udvidede adgang til at foretage udlæg direkte på grundlag af pantebreve. Langt de fleste pantefordringer inddrives i dag ved fogedretten, idet pantebrevet er umiddelbart udlægsgrundlag, jfr. retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 6, og idet anmodning om udlæg efter retsplejelovens § 487, stk. 1, nr. 3, kan fremsættes over for fogedretten i den retskreds, hvor der findes pant for fordringen.

Retsplejelovens § 241 indeholder en særlig bestemmelse om værneting i skiftesager. Bestemmelsen fastslår, at det er §§ 84 og 85 i skifteloven, der regulerer værnetinget i skiftesager.

Retsplejelovens § 241 a bestemmer, at personer, der driver erhvervsmæssig virksomhed, i sager vedrørende denne virksomhed kan sagsøges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves. Bestemmelsen omfatter alene fysiske personer, og det er en betingelse, at den erhvervsmæssige virksomhed har en sådan tilknytning til et bestemt sted, at virksomheden kan siges at være udøvet fra dette sted. Udøves virksomheden fra stadigt

skiftende steder, er § 241 a uanvendelig, og sagen må anlægges ved den pågældende persons hjemting.

Den, der i medfør af offentligt eller privat hverv har haft andres midler under forvaltning eller skal aflægge regnskab for dem, kan sagsøges for sin forvaltning eller sit regnskab ved retten på det sted, hvorfra forvaltningen er ført, eller hvor regnskabet skulle aflægges. Den, som har ført forvaltningen eller regnskabet, kan ved samme ret anlægge sag mod den, for hvem han har ført forvaltningen eller regnskabet, jfr. retsplejeloovens § 242 (regnskabs- eller forvaltningsværneting).

Sager om opfyldelse af kontraktmæssige forpligtelser kan anlægges i den retskreds, hvor kontrakten skulle opfyldes, såfremt sagsøgte ved stævningens forkyndelse er til stede i retskredsen, jfr. retsplejeloovens § 243, stk. 1, (opfyldelsesværneting). Reglen gælder ikke, hvis stedet for kontraktens opfyldelse blot er skæringssted for risiko. Er der f.eks. i en købeaftale anvendt transportklausulen fob, hvorefter sælger skal levere varen til en afskibningshavn og drage omsorg for varens indlading, eller transportklausulen franco, hvorefter levering skal ske på et angivet sted, vil dette ikke i sig selv være tilstrækkeligt til, at køber i medfør af retsplejeloovens § 243, stk. 1, kan anlægge sag mod sælger på afskibningsstedet eller det angivne leveringssted. Det må tillige kræves, at sælgerens tilstedeværelse på det pågældende sted er nødvendig for at opfylde kontrakten. Den almindelige i dansk ret gældende regel, at pengeforpligtelser skal opfyldes på kreditors bopæl, kan heller ikke anses for tilstrækkelig til at begrunde værneting efter retsplejeloovens § 243, stk. 1, idet opfyldelsen ikke kræver skyldnerens tilstedeværelse.

Har nogen under ophold i en retskreds pådraget sig en forpligtelse, som skulle opfyldes dér, inden han forlod retskredsen, men dog forladt denne uden at opfylde forpligtelsen, kan han sagsøges der, selv om han ved stævningens forkyndelse ikke er i retskredsen, jfr. retsplejeloovens § 243, stk. 2. Denne regel antages ikke at stille krav om en særlig opfyldelsesvirksomhed og gælder således også for pengeforpligtelser. Reglen kan f.eks.

anvendes på søgsmål mod en hotelgæst, der rejser uden at betale hotelgælden.

Sager, hvorunder der påstås straf, erstatning eller oprejsning i anledning af retsstridige skadetilføjelser eller andre retskrænkelser, kan anlægges på det sted, hvor skadetilføjelsen eller retskrænkelsen er foregået, eller, når den har været udøvet i flere retskredse, i hvilken som helst af disse, jfr. retsplejelovens § 244 (retsbrudsværneting). Reglen gælder kun retskrænkelser uden for kontraktsforhold og kan i sager herom anvendes på erstatningssager og på private straffesager. Det antages, at bestemmelsen er anvendelig også på skade i forbindelse med en kontrakt, når det ikke drejer sig om misligholdelse af den kontraktlige hovedforpligtelse. Afgørelsen af, hvor en retskrænkelse er sket, kan volde tvivl. En ærekrænkel- se fremsat gennem pressen betragtes som sket, hvor bladet er udkommet, jfr. U 57/613. Ved ærekrænkelser i brev regnes stedet, hvorfra brevet er afsendt, som retskrænkellesstedet. Er brevet afsendt fra udlandet, kan sagen anlægges på det sted her i landet, hvor brevet modtages, jfr. U 40/ 454. En sådan regel kan imidlertid ikke antages at gælde ved krænkelser, hvor både iværksættelsehandling og virkning er foregået her i landet.

Til undtagelsesværnetingsreglerne hører også det særlige værneting i retsplejelovens § 238, stk. 2, (medlemsværneting). Efter denne bestemmelse kan retssager, der angående forenings- eller selskabsanliggender rejses af foreningen eller selskabet mod de enkelte medlemmer eller opstår imellem disse som sådanne, anlægges ved korporationens, foreningens eller selskabets hjemting. Bestemmelsen forudsætter, at foreningens eller selskabets eksistens og de pågældendes medlemskab er uomtvistet.

1.1.3. Værnetingsaftaler.

Retsplejelovens værnetingsregler er deklaratoriske, idet parterne kan aftale at indbringe deres sag for hvilken af samtlige ligeartede retter i første instans, de vil, jfr. retsplejelovens § 247. Spørgsmålet om, hvorvidt der er indgået en vær-

netingsaftale og om aftalens indhold, bestemmes ved sædvanlig aftalefortolkning. En værnetingsaftale må være klar og begrænset til tvister af en bestemt beskaffenhed. Retsplejeloven stiller ingen krav til aftalens form, og en værnetingsaftale kan efter omstændighederne være indgået stiltiende. I forbrugerkreditkøb er en værnetingsaftale kun bindende for køberen, hvis den er indgået efter tvistens opståen, jfr. kreditkøbslovens § 39.

1.2. Særlovs bestemmelser .

Særlovgivningen indeholder i vidt omfang særlige værnetingsregler.

Sager, hvorunder indehaveren af et firma være sig enkeltmandsfirma, interessentskab eller kommanditselskab søges i noget forvaltningen vedrørende anliggende, indbringes for retten på det sted, hvor forretningskontoret findes i følge anmeldelsen til handelsregisteret, jfr. firmalovens § 34. Er firmaet ikke anmeldt, gælder grundreglen i retsplejelovens § 238, stk. 1, eller for enkeltmandsvirksomheder reglerne i retsplejelovens §§ 235 og 241 a.

Efter aktieselskabslovens § 159 indbringes sager mod et aktieselskab for retten på det sted, hvor selskabet har sit hjemsted. Dette sted skal være nævnt i selskabets vedtægter. Tilsvarende regler gælder om anpartsselskaber, jfr. anpartsselskabslovens § 129.

Sølovens § 43 bestemmer, at en bestyrende reder kan sagsøges på partrederiets vegne. Er der ikke valgt en bestyrende reder, kan enhver af partrederne sagsøges på rederiets vegne. Sagen kan anlægges ved sagsøgtes hjemting eller ved den ret, i hvis kreds skibet har hjemsted. Det fremgår af sølovens § 4, at danske skibe skal have hjemsted i en havn i riget, og at havn og hjemsted skal angives på skibet.

De nævnte særlige værneting fortrænger alene den almindelige regel i retsplejelovens § 238, stk. 1. Undtagelsesværnetinge-

ne i retsplejeloven vil derfor også kunne anvendes i sager mod de pågældende firmaer og selskaber m.v.

Visse andre særlovsbestemmelser fraviger retsplejelovens § 239 om statens værneting.

Efter skattestyrelseslovens § 31 anlægges sager om skattespørgsmålet ved den landsret, i hvis retskreds den skattepligtige har hjemting ved sagens anlæg. Denne bestemmelse letter processførelsen for jyske skatteydere.

Sager om ekspropriation anlægges efter ekspropriationslovens § 26, stk. 1, ved den landsret, under hvilken vedkommende ejendom er beliggende. Tilsvarende regler gælder efter lov om offentlige veje § 65, stk. 1, by- og landzonelovens § 16 og naturfredningslovens § 30, stk. 6.

Efter skibsregistreringslovens § 53 indbringes skibsregisterets afgørelse for den landsret, i hvis kreds det pågældende skibs rederi er hjemmehørende.

2. Danske domstoles internationale kompetence.

2.1. Retsplejelovens regler.

Retsplejelovens regler om værneting i sager mod processuelle indlændinge og danske selskaber og andre sammenslutninger er nærmere omtalt under 1.1. Hjemtingsreglerne findes i retsplejelovens §§ 235-239 og de særlige regler, der giver adgang til at sagsøge indlændinge uden for hjemtinget, findes i retsplejelovens §§ 240-244 samt § 238, stk. 2, (undtagelsesværneting).

Retsplejelovens § 248 regulerer adgangen til her i landet at anlægge sag mod processuelle udlændinge og selskaber og sammenslutninger, der har hjemsted i udlandet. En person er processuel udlænding, hvis han ved bopæl eller ophold har en stærkere tilknytning til udlandet end til Danmark. Statsborgerskabet er uden betydning.

Retsplejelovens § 248, stk. 1, fastslår, at udlændinge kan sagsøges her i landet, såfremt nogen ret ifølge de foranstående bestemmelser kan anses som værneting i sagen. Dette betyder, at retsplejelovens regler om undtagelsesværneting gælder både for processuelle indlændinge og udlændinge. Henvisningen i retsplejelovens § 248, stk. 1, omfatter også reglen i § 247 om aftalt værneting. En processuel udlænding kan således gyldigt indgå aftale om afgørelse af sager ved dansk værneting. Aftalen kan angå en bestemt sag eller visse sager mellem parterne, og den kan udpege en bestemt domstol som værneting eller blot henviser til domstolene i Danmark. En sådan værnetingsaftale vil imidlertid kun kunne forventes respekteret, hvis sagen har en vis tilknytning til Danmark.

Udlændinge, der ikke kan sagsøges ved et undtagelsesværneting i Danmark, kan dog sagsøges her, hvis de ved stævningens forkyndelse opholder sig eller har gods her, jfr. retsplejelovens § 248, stk. 2. Reglen forudsætter, at der er tale om en sag om formueretsforhold, d.v.s. krav, som har økonomisk værdi og hviler på privatretligt grundlag. § 248, stk. 2, kan kun anvendes, hvis danske domstole ikke har international kompetence i kraft af andre af retsplejelovens værnetingsregler.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 248, stk. 2, indeholder 2 regler. For det første har danske domstole kompetence i sager mod udlændinge, dersom stævningen er forkyndt for udlændingen under dennes ophold her i landet. Opholdets varighed og formål er uden betydning, og der foreligger dansk jurisdiktionskompetence, hvis blot forkyndelsen gennemføres i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens kapitel 17, mens udlændingen er i Danmark.

Der foreligger for det andet kompetence efter § 248, stk. 2, hvis udlændingen ved stævningens forkyndelse har gods i Danmark. Gods i den forstand, hvori ordet bruges i retsplejelovens § 248, stk. 2, er principielt alt, hvad der har økonomisk værdi, d.v.s. fast ejendom, løsøre, fordringer, værdipapirer, rettigheder af enhver art, f.eks. varemærke- og patentrettigheder. Det kræves ikke, at den økonomiske værdi er betydelig,

eller at den står i noget bestemt forhold til sagsgenstandens værdi. Der antages dog at gælde en vis undergrænse. Godsets værdi må ikke være ganske ringe. En genstand, som sagsøgte må anses for at have opgivet forud for sagsanlægget, kan heller ikke danne grundlag for godsværneting. Ved afgørelsen i U 1926/17 H gav et bankindestående på ca. 200 kr. værneting for et søgsmål om 62.000 kr.

Det er endvidere et krav, at de pågældende aktiver kan lokaliseres som gods her i landet. Med hensyn til negotiable fordringer antager man, at værnetinget bestemmes efter det sted, hvor det negotiable dokument befinder sig, medens sagen for andre fordringers vedkommende må anlægges, hvor debitor i følge fordringen har sit hjemting. Den, der har erhvervet patentret eller registreret varemærke eller mønster i Danmark, anses for at have værneting her, også i sager, der ikke vedrører den pågældende rettighed.

Godset skal tilhøre sagsøgte ved stævningens forkyndelse, og har han inden dette tidspunkt overdraget godset til tredjemand, kan det ikke længere begrunde godsværneting.

Godset eksistens må bestå uafhængigt af sagens udfald, jfr. Gomard, Civilprocessen, 1984, s. 554, Philip, Dansk International Privat- og Procesret, 1976, s. 98 f, og Zahle, Udebli-velsesdomme, 1983, s. 102 ff., men cfr. Siesby i J 1974 s. 84 ff og 532 ff J 1978 s. 8 ff og i U 1980 B s. 378 ff. Sagen mod udlændingen må således ikke angå spørgsmålet, om udlændingen er ejer af godset.

2.2. Særlovsbestemmelser.

Særlovgivningen indeholder også særlige regler om den internationale jurisdiktion i enkelte typer af sager.

Hvis udenlandske aktie- og anpartsselskaber har en registreret filial her i landet, kan de efter aktieselskabslovens § 159, jfr. § 150, og anpartsselskabslovens § 129, jfr. § 120, sagsøges ved retten på det sted, hvor det pågældende filialkontor

findes.

Forsikringsselskaber, der ikke har hjemsted i Danmark, kan kun drive forsikringsvirksomhed her i landet gennem et herværende generalagentur. Efter forsikringsvirksomhedslovens § 248 kan sager mod udenlandske forsikringsselskaber anlægges ved retten på det sted, hvor generalagentens kontor findes.

Tvist mellem mandskabet på et dansk skib og skibsføreren eller rederiet om tjenesteforhold må efter sømandslovens § 64 ikke indbringes for fremmed myndighed. Denne bestemmelse kan ikke fraviges ved aftale.

I talrige andre love findes særlige regler om domstolenes internationale kompetence. Som eksempler herpå kan nævnes lov om fragtaftaler ved international vejtransport og lov om erstatning for atomskader.

2. Anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser.

Det er ifølge retsplejeloven udgangspunktet, at udenlandske retsafgørelser ikke har bindende virkning og ikke kan fuldbyrdes her i landet, jfr. retsplejelovens §§ 223 a og 479 modsætningsvis. De nævnte bestemmelser åbner imidlertid mulighed for fastsættelse af bestemmelser, hvorefter udenlandske retsafgørelser har bindende virkning og skal kunne fuldbyrdes her i landet.

3.1. Anerkendelse.

Ifølge retsplejelovens § 223 a kan justitsministeren fastsætte bestemmelser, hvorefter afgørelser af udenlandske domstole og myndigheder om borgerlige krav og udenlandske offentlige forlig om sådanne krav skal have bindende virkning her i landet, når anerkendelsen ikke vil være åbenbart forenelig med landets retsorden (ordre public).

Sådanne særlige bestemmelser om anerkendelse af udenlandske

retsafgørelser foreligger på en række områder: i forhold til forskellige lande.

Den nordiske domskonvention, jfr. lov nr. 300 af 8. juni 1977 som ændret ved lov nr. 158 af 6. maj 1980, indeholder således regler om anerkendelse af nordiske domme og retsforlig om privatretlige krav.

Den nævnte konvention omfatter ikke familieretlige og arve- og skifteretlige krav, men sådanne krav har imidlertid i vidt omfang bindende virkning efter bestemmelser i andre særlige nordiske konventioner som f.eks. konkurskonventionen, arv- og dødsboskiftekonventionen og konventionen om inddrivelse af underholdsbidrag.

Tyske domme og retsforlig om formueretlige krav har endvidere bindende virkning her i landet i medfør af kgl. anordning nr. 148 af 13. april 1938.

Haagercivilproceskonventionen af 1954 indeholder regler om anerkendelse af afgørelser om sagsomkostninger. Regler om anerkendelse af udenlandske retsafgørelser findes endvidere i Haagerkonventionen af 1958 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser vedrørende underholdspligt over for børn.

3.2. Fuldbyrdelse.

Ifølge retsplejelovens § 479 kan justitsministeren fastsætte bestemmelser, hvorefter afgørelser af udenlandske domstole og myndigheder om borgerlige krav og vedtagelser om sådanne krav kan fuldbyrdes her i landet, såfremt de kan fuldbyrdes i den stat, hvor afgørelsen er truffet, eller efter hvis ret vedtagelsen skal bedømmes, og såfremt fuldbyrdelsen ikke vil være åbenbart uforenelig med landets retsorden.

Bestemmelserne i retsplejelovens §§ 223 a' og 479 åbner således mulighed for, at der kan tillægges udenlandske afgørelser bindende virkning, uden at der tillægges dem samme umiddelbare eksekutionskraft, som de har i deres hjemland. At en fremmed

afgørelse er bindende men ikke eksigibel betyder, at prøvelsen af om dansk rets krav til en sådan afgørelse er opfyldt, og af om der foreligger efterfølgende ophørsgrunde, ikke foretages af fogedretten men under en domssag i 1. instans. Er de fornødne betingelser opfyldt, vil retten afsige dom i overensstemmelse med påstanden, uden at sagens realitet prøves. En sådan dom siges at tillægge den udenlandske afgørelse eksekutur. Denne ordning gælder med hensyn til tyske domme m.v. om formueretlige krav, der i følge anordning nr. 148 af 13. april 1938 har bindende virkning her i landet men ikke fuldbyrdelseskraft.

Bestemmelsen i retslejelovens § 479 betinger ikke fuldbyrdelse af, at der tillige gives den fremmede retsafgørelse bindende virkning efter retsplejelovens § 223 a. De under 3.1. nævnte konventioner m.v. - med undtagelse af den kgl. anordning om tyske domme m.v. - indeholder udover bestemmelse om anerkendelse af de omhandlede afgørelser tillige bestemmelse om fuldbyrdelse.

Kapitel 3

EF's Dewskonvention, Bruxelles-konventionen af 27. september 1968.

1. Konventionens karakter

Domskonventionen indeholder regler om værneting, der tildels afløser eksisterende nationale regler. De kan påberåbes direkte under behandlingen af en sag i en kontraherende stat og skal i visse tilfælde påses ex officio af retten. Retsplejerådet foreslår, at domskonventionens værnetingsregler gennemføres i retsplejelovens kapitel 22 om værneting, jfr. betænkningens kapitel 5 og lovudkastets § 247.

Domskonventionen pålægger endvidere de kontraherende stater en forpligtelse til uden yderligere prøvelse at anerkende og fuldbyrde domme og visse andre retsafgørelser truffet i andre kontraherende stater. Denne forpligtelse omfatter også retsafgørelser, der i overensstemmelse med konventionen er truffet på grundlag af nationale regler om værneting. Retsplejerådet foreslår konventionens regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme m.v. gennemført i Danmark ved en særlig lov, jfr. betænkningens kapitel 6. Om konventionsreglernes nærmere indhold og fortolkning henvises til konventionsteksten (bilag 2) og retsplejerådets lovudkast med bemærkninger.

Domskonventionen indeholder derved flere elementer end de såkaldt simple konventioner, som den nordiske domskonvention, der ikke direkte pålægger landene at anvende visse værneting, men istedet lader anvendelsen være en betingelse for anerkendelse og fuldbyrdelse. På den anden side indeholder egentlige værnetingskonventioner, som Warszawa-aftalen vedrørende international lufttransport, ikke regler om anerkendelse og fuldbyrdelse, men kun om værneting.

2. Værnetingsreglernes omfang

Konventionens regler om værneting får direkte betydning for

de sager, der er anlagt ved en ret i en kontraherende stat, og som efter art. 1 falder indenfor konventionens saglige område: Borgerlige sager, herunder handelssager, men derimod ikke sager om skat, told eller administrative anliggender, og tilsvarende ikke sager om fysiske personers retlige status, formueforholdet mellem ægtefæller, arv, konkurs, akkord mv., social sikring eller voldgift. Efter artikel 24 kan foreløbige retsmidler, der er hjemlet i en kontraherende stats lovgivning, anvendes af denne stats retlige myndigheder (fogedretterne), selv om retterne i en anden kontraherende stat er værneting for påkendelse af sagens realitet. For Danmarks vedkommende omfatter begrebet ret også de administrative myndigheder i sager om underholdsbidrag som fastsat i den protokol, der i 1968 blev vedtaget til konventionen, art. V a.

Yderligere gælder de generelle regler om værneting efter art. 4 kun, såfremt sagsøgte ved sagsanlægget har bopæl i en kontraherende stat, men til gengæld uden hensyn til pågældendes nationalitet. Dette er i overensstemmelse med den almindelige udvikling i international privatret, hvor bopælen erstatter nationaliteten som afgørende tilknytningsfaktor. Af art. 4 følger modsætningsvis, at statsborgere i en af de kontraherende stater bosat udenfor disses område ikke er omfattet af de generelle regler om værneting.

De særlige regler i art. 16 om enekompetence på visse sagsområder og i art. 17 om værnetingsaftaler gælder imidlertid uanset sagsøgtes bopæl.

3. National lovgivning om værneting

Konventionens bestemmelser vedrører alene den stedlige kompetence og har således ikke betydning for den nationale fastsættelse af saglig kompetence. Yderligere antages konventionen kun at vedrøre internationale sager, uden at dette fremgår af konventionens tekst, og således uden at begrebet er defineret nærmere.

I sager, hvor sagsøgte ikke har bopæl i en kontraherende stat, og sagens genstand ikke er omfattet af de særlige regler om enekompetence og værnetingsaftaler, bevarer de kontraherende stater retten til selv at fastsætte regler om den internationale kompetence. Disse regler kan så efter art. 4 påberåbes af alle med bopæl i den kontraherende stat uanset nationalitet.

I sager, hvor sagsøgte eller en sagsøgende forbruger har bopæl i den kontraherende stat, hvor sagen efter konventionens regler skal behandles, bevarer de kontraherende stater retten til selv at fastsætte regler om den lokale stedlige kompetence. Det samme gælder i sager, hvor konventionens regler om enekompetence, værneting for trusts eller ansvarsbegrænsning finder anvendelse. Sag om rettigheder over fast ejendom kan f.eks. i Danmark anlægges ved sagsøgtes personlige værneting.

I andre tilfælde fastsættes ikke alene den internationale kompetence blandt de kontraherende stater, men også den lokale stedlige kompetence i de kontraherende stater direkte i konventionen.

4. Værnetingsreglerne

Konventionens hovedregel er ifølge art. 2, at sager skal anlægges i den kontraherende stat, hvor sagsøgte har bopæl. Denne hovedregel kan efter art. 3, stk. 1, kun fraviges i det omfang, der er specificeret i konventionens øvrige regler om værneting.

Dette betyder, som det udtrykkeligt, men for så vidt overflødigt siges i art. 3, stk. 2, at de nationale,, såkaldte eksorbitante værneting, herunder godsværneting, der er betinget af, at sagsøgte ejer gods på stedet, hvor sag anlægges, ikke længere vil kunne anvendes i sager, der er omfattet af konventionen.

Konventionens regler om værneting omfatter, foruden hovedreglen:

1. Alternative værneting, der er knyttet til sagens genstand, og som kan anvendes ved siden af sagsøgtes bopæl (art. 5-6).
2. Særlige regler om forsikringssager og forbrugerkontrakter, der alene giver forsikringstageren mv. og forbrugeren alternative værneting (art. 7-12a og art. 13-15).
3. Enekompetencer, der er knyttet til sagens genstand (art. 16).
4. Aftalte værneting (art. 17-18).

5. Fortolkning

I tilknytning til domskonventionen er der vedtaget 2 protokoller. Den ene, der betegnes 1968-protokollen, fastlægger visse fortolkninger af og undtagelser fra konventionens bestemmelser. Den anden, der betegnes 1971-protokollen, giver EF-domstolen kompetence til at fortolke konventionen og de 2 protokoller. Fremgangsmåden svarer tildels til behandlingen af præjudicielle sager efter EF-traktaterne, og der henvises til justitsministeriets notat af 30. november 1984, der er optaget som bilag 3 til betænkningen.

Domstolen har i flere sager understreget, at selv om konventionen anvender begreber, der er kendt i den borgerlige ret, handelsretten og procesretten, så varierer forståelsen af disse begreber i de kontraherende stater. For at sikre en ensartet gennemførelse af konventionen er det derfor nødvendigt i flere tilfælde at foretage en selvstændig fortolkning af konventionens begreber. Ved denne fortolkning tages der udgangspunkt i konventionens formål og system og i de almene principper, der kan udledes af den nationale lovgivning (sag 12/76, Tessili, Saml. 1976, p. 1473; sag 29/76, Eurocontrol, Saml. 1976, p. 1541; og sag 288/82, Duijnstee, Saml. 1983, p. 3663).

Domstolen har udtalt, at konventionen gælder forud for modstående nationale regler, men alene med det formål at gennemføre en fordeling af kompetence blandt de kontraherende stater. Konventionen indebærer således ikke en harmonisering af materiel ret, og det afgøres ud fra nationale regler, om betingelserne for at anvende konventionens værnetingsregler er opfyldt (sag 25/79, Sanicentral, Saml. 1979, 3427; sag 288/82, Duijnsteet, Saml. 1983, p. 3663; og sag 129/83, Zeiger, afsagt 7. juni 1984).

Flere nationale retter kan således efter omstændighederne retmæssigt opfatte sig som kompetente. Dette problem reguleres kun indirekte i konventionen gennem reglerne om *litis pendens* og gennem muligheden for aftalte værneting.

6. Forholdet til andre konventioner

Inden vedtagelsen af domskonventionen havde flere kontraherende stater indbyrdes aftaler i form af konventioner om retternes kompetence og om anerkendelse og fulbyrdelse. Forholdet til disse konventioner er reguleret i domskonventionens afsnit VII, art. 55-59, således at en række konventioner, der er anført i art. 55, erstattes af domskonventionen, dog efter art. 56 kun i det omfang denne finder anvendelse. Danmark deltager iøvrigt ikke i de anførte konventioner.

Domskonventionen berører imidlertid efter art. 57 ikke andre konventioner, som de kontraherende stater indgår eller har indgået enten med tredielande eller med andre kontraherende stater, og som på særlige områder regulerer retternes kompetence samt anerkendelse og fulbyrdelse. Det er uafklaret, om disse konventioner helt træder i stedet for domskonventionen, eller om dette kun sker i det omfang, de faktisk ændrer domskonventionens enkelte bestemmelser. Tilsvarende kan der efter art. 57, stk. 2, gennemføres fællesskabsretlige regler om særlige områder.

Det forudsættes, at samtlige kontraherende stater deltager i

arrestkonventionen af 1952, der giver værneting for søretlige krav på grundlag af arrest i skibe. Danmark bør således indenfor 3 år efter konventionens ikrafttræden tiltræde denne konvention, og i overgangsperioden er der efter art. 36 i konventionen af 1978 om tiltrædelse til domskonventionen fastsat regler af tilsvarende indhold. Disse bestemmelser og arrestkonventionen suppleres af det alternative værneting i art. 5, nr. 7, for bjærgeløn.

I samme tiltrædelseskonvention af 1978 er det i art. 25 fastslået, at konventioner om særlige områder efter art. 57 i domskonventionen også finder anvendelse, selvom sagsøgte er bosat i en kontraherende stat, der ikke deltager i sådanne konventioner.

Endelig kan de kontraherende stater efter art. 59 indgå aftaler med tredielande om ikke at anerkende og fuldbyrde domme afsagt i andre kontraherende stater på grundlag af de såkaldte eksorbitante værneting, der er anført i art. 3, stk. 2. Danmark har indgået en sådan aftale gennem bestemmelsen i art. 2 i den nordiske domskonvention, hvorefter danske domstole ikke skal anerkende fremmede retsafgørelser over personer bosat i de nordiske lande, såfremt afgørelserne er truffet på grundlag af visse eksorbitante værneting.

Art. 59, stk. 2, modificerer dog denne adgang til at indgå sær-aftaler og hermed tillige den allerede indgåede nordiske domskonvention. Danske retter kan efter denne bestemmelse ikke nægte at anerkende en retsafgørelse truffet i en anden kontraherende stat på grundlag af en bestemmelse om godsværneting, såfremt tvisten vedrører godset eller en fordring, som godset er stillet til sikkerhed for. En tilsvarende bestemmelse findes i art. 2 i den nordiske domskonvention.

7. Anvendelse af domskonventionen

Medlemslandenes retter skal ex officio efter art. 19 påse overholdelsen af konventionens regler om enekompetence, og i de tilfælde, hvor sagsøgte udebliver, efter art. 20 iagttage kon-

ventionens regler om kompetence som helhed og påse, at sagsøgte har mulighed for at varetage sine interesser.

Domstolen har påpeget, at denne forpligtelse efter art. 19 gælder uanset modstridende processuelle regler i national ret, der begrænser en rets prøvelsesret til parternes påstande (sag 288/82, Duijnstee, Saml. 1983, p. 3663).

Som nævnt ovenfor gælder konventionens regler om værneting, bortset fra enekompetence og værnetingsaftaler, kun såfremt sagsøgte har bopæl i en kontraherende stat. Dette begrænser dermed også forpligtelsen efter art. 20. I afsnit III om anerkendelse og fuldbyrdelse findes dog uafhængigt af bopælen en tilsvarende forpligtelse i art. 27, nr. 2, til at påse, at sagsøgte har haft mulighed for at varetage sine interesser.

Det kan forekomme, som nævnt ovenfor, at flere kontraherende staters retter efter omstændighederne opfatter sig som kompetente. Konventionen fastsætter derfor i art. 21, at såfremt samme krav fremsættes for flere kontraherende staters retter, da skal de retter, hvor sagen senere er anlagt, erklære sig inkompetente eller udsætte deres behandling af sagen, indtil spørgsmålet om kompetence er afklaret. Domstolen har udtalt, at det skal afgøres efter de enkelte retters egne nationale regler, hvor der først er anlagt sag, men således at art. 21 kun omfatter endelige sagsanlæg (sag 129/83, Zeiger, afsagt 7. juni 1984).

Såfremt krav, som er indbyrdes sammenhængende, fremsættes for retter i forskellige kontraherende stater, og sagerne verserer for disse retter i første instans, kan enhver af de retter, hvor der senere er anlagt sag, efter art. 22 udsætte sagen eller på en parts begæring erklære sig inkompetent, forudsat at den nationale lovgivning tillader forening af flere krav, og at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent til at påkende kravene. Kompetencen i sammenhængende krav er materielt reguleret i art. 6, og art. 22 angår således alene retten til at frasige sig kompetence (sag 150/80, Elefanten, Saml. 1981, p. 1671).

Endelig skal retten følge særlige regler om meddelelse og forkyndelse, som fastsat i 1968-protokollens art. IV og konventionens art. 20, der også henviser til Haager-konventionen af 1965 om forkyndelse. I sager mellem skibsfører og besætning indeholder 1968-protokollens art. V b særlige regler om det diplomatiske personales beføjelser for danske, irske og græske skibe.

8. Konventionens hovedregel

Som nævnt ovenfor er konventionens hovedregel i art. 2, at der er værneting i den kontreihørende stat, hvor sagsøgte har bopæl.

Det fremgår af konventionens art. 52, at spørgsmålet, om en part har bopæl i en kontraherende stat, skal afgøres efter de nationale regler i pågældende land eller i statsborgerlandet, såfremt parten efter dette lands lovgivning har en afledet bopæl.

Bopælen bestemmes trinvis således, at det først undersøges, om parten har bopæl i den kontraherende stat, hvor sagen søges anlagt. Kun såfremt dette ikke er tilfældet, undersøges om parten har bopæl i en anden kontraherende stat.

Ved fastlæggelsen af bopælen for juridiske personer, herunder selskaber og trusts, skal retten derimod anvende de internationale privatretlige regler, der gælder efter lovgivningen i den kontraherende stat, hvor sagen er anlagt. Dette kan således medføre en anvendelse af fremmed lovgivning til at bestemme bopælen.

9.i. De alternative værneting

Disse værneting er reguleret i artiklerne 5 og 6, og kan vælges ved siden af sagsøgtes bopæl, dog kun såfremt de særlige regler om forsikring, forbrugere, enekompetence og aftalte værneting ikke finder anvendelse,.

De alternative værneting regulerer som nævnt direkte den lokale stedlige kompetence i en kontraherende stat, dog ikke i sager vedrørende trusts. Dette er i overensstemmelse med, at begrundelsen for de alternative værneting netop er en særlig, lokal tilknytning til sagens genstand. Tilsvarende fortolkes disse muligheder for fravigelse af konventionens hovedregel snævert.

9.1 Kontrakter (art. 5, nr. 1)

I sager vedrørende kontrakter er der alternativt værneting ved opfyldelsesstedet. Som tidligere be'rørt har Domstolen ved flere lejligheder fastlagt, at denne regel kun vedrører opfyldelsen af de egentlige kontraktlige forpligtelser, herunder også spørgsmålet om kontraktens eksistens (sag 38/81, Effer, Saml. 1982, p. 825).

Såfremt de enkelte forpligtelser opfyldes forskellige steder, er der et sagligt begrænset alternativt værneting på de enkelte steder. Hvorvidt disse steder faktisk er opfyldelsessted for forpligtelserne afgøres imidlertid efter national ret, herunder international privatretlige regler (sag 12/76, Tessili, Saml. 1976, p. 1473; sag 14/76, Bloos, Saml. 1976, p. 1497; og sag 34/82, Peters, Saml. 1983, p. 987).

Kun i en enkelt sag, der vedrørte et ansættelsesforhold, er Domstolen gået videre ved at definere det vigtigste tilknytningsmoment i kontrakten og opfyldelsesstedet for dette, således at andre forpligtelser ikke dannede grundlag for værneting. Domstolen fandt, at der var særlige hensyn i sager om ansættelsesforhold, som gjorde det uheldigt, at der skulle være flere værneting for opfyldelsen af kontrakten. Den fandt, at den væsentligste saglige tilknytning til sagen var ved den ret, hvis lovgivning skulle anvendes. Domstolen henviste derfor til Romkonventionen om lovvalget i kontrakter, der som hovedregel udpeger loven i det land, hvor arbejdet udføres (se sag 133/81, Ivenel, Saml. 1982, p. 1891).

Endelig indeholder art. I i 1968-protokollen en særregel, der faktisk undtager sagsøgte med bopæl i Luxembourg fra reglen i art. 5, nr. 1.

9.2 Erstatning (art. 5, nr. 3)

I sager om erstatning udenfor kontrakt er der alternativt værneting på stedet for skadetilføjelsen. Konventionen tager således ikke udtrykkeligt stilling til det traditionelle problem, om dette henviser til handlingsstedet eller til virkningsstedet. Domstolen har valgt at fortolke bestemmelsen således, at der er værneting begge steder, idet både handlingssted og virkningssted efter omstændighederne kan have den særlige tilknytning til sagens genstand, som er grundlaget for de alternative værneting (sag 21/76, Bier, Saml. 1976, p. 1735).

Derimod har hverken konventionen eller Domstolen taget stilling til definitionen af erstatning udenfor kontrakt, der opfattes forskelligt i de enkelte kontraherende stater.

9.3 Filialer (art. 5, nr. 5)

I sager vedrørende filialer, agenturer og lignende virksomhed er der alternativt værneting, hvor virksomheden er beliggende. Domstolen har hovedsageligt valgt at definere begreberne filial mv. negativt, således at der ikke er tale om en filial, såfremt:

1. virksomheden blot videresender ordrer til hovedvirksomheden i en anden kontraherende stat, uden iøvrigt at være undergivet dennes ledelse; eller
2. virksomheden ikke har et centrum for erhvervsudøvelsen, der udadtil fremtræder som en varig repræsentation af hovedvirksomheden.

Som omtalt ovenfor foretager Domstolen således en restriktiv fortolkning af de alternative værneting i forhold til hovedreglen om sagsøgtes bopæl (sag 33/78, Somafer, Saml. 1978, p. 2183;

og sag 139/80, Blanckaert, Saml. 1981, p. 819).

9.4 Øvrige alternative værneting

I sager om underholdspligt er der alternativt, værneting efter art. 5, nr. 2, ved den berettigedes bopæl samt ved den ret, der behandler en sag om personers retlige status, såfremt kravet om underhold er knyttet hertil, og denne rets kompetence ikke alene baseres på parternes nationalitet. I sager, hvor sagsøgte er knyttet til en trust, der er særligt begreb i engelsk og irsk ret, er der alternativt værneting efter art. 5, nr. 6, ved trustens hjemsted.

Som nævnt ovenfor er art. 5, nr. 7, en udvidelse af bestemmelserne i arrestkonventionen af 1955, således at der er alternativt værneting for bjærgeløn ved den ret, hvor arrest herfor er eller kunne være foretaget i ladningen mv.

For civile krav i forbindelse med en straffesag er der efter art. 5, nr. 4, alternativt værneting ved den ret, hvor straffesagen føres, såfremt denne efter egne regler er kompetent til at påkende det civilretlige krav.

Endelig er der alternativt værneting for sammenhængende krav. I sager med flere sagsøgte er det efter art. 6, nr. 1, ved hver af disses bopæl, og ved inddragelse af trediemænd og modfordringer er det efter art. 6, nr. 2 og 3, ved den ret, der behandler hovedsagen. I sager om begrænsning af ansvaret for skibe er der efter art. 6 (a) alternativt værneting ved den ret, der har kompetence i sagen om ansvaret.

Efter art. V i 1968-protokollen kan det alternative værneting i art 6, nr. 2 imidlertid ikke anvendes i Tyskland. Der henvises i bestemmelsen til de særlige tyske regler, der istedet finder anvendelse.

10. Forsikringsager og forbrugerkontrakter

Reglerne om forsikringsager og forbrugerkontrakter er samlet

i afsnit II, afdeling 3 og 4, der hver udgør en lukket enhed, således at konventions øvrige regler om fastlæggelse af værneting som udgangspunkt ikke finder anvendelse. Hovedprincippet er dog det samme, således at det er sagsøgtens bopæl, der udgør grundlaget for værneting.

I afdelingernes art. 7 og art. 13 henvises der til art. 4, hvorefter konventionens generelle regler om værneting kun gælder sager, hvor sagsøgte har bopæl i en kontraherende stat, og til bestemmelsen i art 5, nr. 5, om alternative værneting for filialer mv. Efter art. 11, stk. 2 og art. 14, stk. 3 berøres retten til at fremsætte modfordringer ikke. Uden henvisning gælder endeligt reglerne om enekompetence i art. 16 og formkravene til aftalte værneting efter art. 17 og 18 (sag 201/83, Gerling, Saml. 1983, p. 2503).

De alternative værneting begunstiger henholdsvis forsikringstageren mv. og forbrugeren, navnlig ved at give adgang til sagsanlæg i den kontraherende stat, hvor de pågældende selv har bopæl. Endvidere er mulighederne for, før tvisten opstår, at indgå værnetingsaftaler til skade for forsikringstageren mv. eller forbrugeren stærkt begrænsede.

LP.1 Forsikringssager

Hovedreglen er formuleret i art. 8 og 11, således at der som udgangspunkt er værneting i den kontraherende stat, hvor sagsøgte har bopæl, idet forsikringsgiver dog yderligere kan sagsøges på det sted i en kontraherende stat, hvor forsikringstager har bopæl.

Fortolkningen af bopæl efter art. 52 og 53 er udvidet i art. 8, stk. 2, således at en forsikringsgiver, der uden iøvrigt at have bopæl i nogen kontraherende stat har en filial mv. i en kontraherende stat, antages at have bopæl i denne.

Derudover indeholder afdelingen et sæt regler, der i mere begrænset omfang svarer til konventionens øvrige system med alternative værneting og mulighed for værnetingsaftaler.

I sager om ansvarsforsikring og forsikring af fast ejendom, samt i sager om fællesforsikring af fast ejendom og løsøre, der er udsat for samme skade, er der således alternativt værneting ved stedet for skadestilføjeisen. Dette værneting gælder imidlertid alene overfor forsikringsgiver. Der er ingen konflikt med enekompetencen efter art. 16, nr. 1, der alene vedrører rettigheder over fast ejendom.

Der er efter art. 8, nr. 3, alternativt værneting overfor forsikringsgiver som **co-assurandør** ved den ret i en kontraherende stat, hvor der er anlagt sag mod den ledende assurandør.

Endelig indeholder afdelingen visse alternative værneting, der er afhængige af national hjemmel. Dette gælder efter art. 10 skadelidtes mulighed for at sagsøge forsikringsgiver, ved den ret, hvor der er anlagt sag mod forsikringstager, samt skadelidtes adgang til direkte at sagsøge forsikringsgiver og herunder også adgangen til at inddrage forsikringstager og sikrede.

Muligheden for at indgå værnetingsaftaler er som nævnt efter art. 12 stærkt begrænset i forhold til konventionens generelle regel. Således kan der efter art 12, nr. 1 og 2, som udgangspunkt kun indgås værnetingsaftaler efter tvistens opståen eller med et indhold, der alene giver forsikringstageren, sikrede eller begunstigede yderligere alternative værneting. Domstolen har fortolket dette således, at aftaler, der alene er indgået mellem forsikringsgiver og forsikringstager, også kan påberåbes af de andre parter, i hvis interesse selve forsikringsaftalen er indgået (sag 201/82, Gerling, Saml. 1983, p. 2503).

Værnetingsaftaler, der forudgående før tvistens opståen begrænser rettighederne for forsikringstager, kan efter artikel 12, nr. 3 og 4 indgås, såfremt forsikringstager ikke har bopæl i nogen kontraherende stat, og aftalen ikke vedrører lovpligtig forsikring eller fast ejendom beliggende i en kontraherende stat. Tilsvarende kan de indgås, såfremt forsikringstager ved aftalens indgåelse har bopæl i samme kontraherende stat som forsikringsgiver, og aftalen i overensstemmelse med nationale

regler giver værneting i denne kontraherende stat, uanset at skadetilføjelsen sker i udlandet. Dette gælder også, såfremt parterne ikke har bopæl men blot sædvanligt opholdssted i samme kontraherende stat.

Endelig kan sådanne begrænsende aftaler efter art. 12, nr. 5, indgås for en række specificerede risici på sørettens område, der er angivet i art. 12 a.

10.2. Forbrugerkontrakter

Begrebet forbruger defineres i art. 13, stk. 1, således at det omfatter personer, der indgår aftaler udenfor erhvervsmæssig virksomhed. Bopæl defineres efter art. 13, stk. 2, udvidet som i forsikringssager, såfremt medkontrahenten alene har en filial mv. på nogen kontraherende stats område.

Bestemmelserne i afdelingen vedrører efter art. 13, stk. 3, ikke transportkontrakter og iøvrigt efter art. 13, stk. 1 og 2, kun visse specificerede kontrakter, der indgås af forbrugere: køb af løsøre, hvor betalingen sker i rater eller på anden måde finansieres ved kredit, samt lån, hvor tilbagebetalingen sker i rater.

Der foreligger kun en enkelt afgørelse fra domstolen om forståelsen af bestemmelsen, der dengang gjaldt for kreditkøb, uden at dette var begrænset til kun at gælde forbrugere. Domstolen fastslog, at bestemmelsen ikke omfattede et selskabs køb af en maskine hos et andet selskab mod betaling med vekslere, der forfaldt i rater (sag 150/77, Betrand, Saml. 1978, p. 1431).

Uafhængigt af finansieringen omfatter afdelingen efter art. 13, stk. 3, kontrakter om levering af løsøre og tjenesteydelser, såfremt der forud er sket reklamering mv. i den kontraherende stat, hvor forbrugeren har bopæl, og forbrugeren i denne stat har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten.

Hovedreglen er formuleret i art. 14, stk. 1 og 2, således at der som udgangspunkt kun er værneting i den kontraherende stat, hvor sagsøgte har bopæl, idet medkontrahentens yderligere kan sagsøges i den kontraherende stat, hvor forbrugeren har bopæl.

Muligheden for at indgå værnetingsaftaler er som i forsikrings-sager begrænset, men den er yderligere begrænset i forbrugersager. Efter art. 15 kan aftale om fravigelse af de i afdelingen fastsatte værneting kun indgås enten efter tvistens opståen, til forbrugeren's fordel eller, afhængigt af nationale regler, såfremt forbruger og medkontrahent ved aftalens indgåelse havde bopæl eller sædvanligt opholdssted i samme kontraherende stat, og aftalen giver værneting i denne.

11. Enekompetencer

Reglerne om enekompetence har en særlig betydning i konventionen, idet disse alene er knyttet til sagens genstand. Der tages således ikke hensyn til parternes status, som forsikrings-tager mv. eller forbruger, eller til parternes bopæl, uanset om denne er udenfor de kontraherende staters område. Tilsvarende er det ikke muligt at indgå værnetingsaftaler om sager, der omfattes af reglerne om enekompetence, og retten skal ex officio påse, at den har kompetence.

Disse særregler giver efter art. 16, nr. 1, værneting for rettigheder over fast ejendom i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende. Dette omfatter også aftaler om leje og forpagtning, og Domstolen har udtalt, at dette også gælder leje af ferieboliger. Yderligere omfatter enekompetencen aftalens eksistens og omfang, samt de umiddelbart afledte krav, som krav på betaling og erstatning for benyttelsen af ejendommen, elektricitet, gas mv., men ikke krav, der kun indirekte vedrører lejemålet (sag 73/77, Sanders, Saml. 1977, p. 2383; og sag 241/83, Rosler, afsagt 15. januar 1985).

I sager om registrering og gyldighed af patenter, varemærker, mønstre, modeller og lignende rettigheder giver art. 16, nr. 4, værneting i den kontraherende stat, hvor registrering er

foretaget, hvor der er ansøgt herom, eller hvor registrering efter bestemmelserne i en international konvention må anses at være foretaget. Bestemmelsen gælder ikke for tvister om den indbyrdes fordeling af rettigheder mellem arbejdsgiver og arbejdstager (sag 288/82, Duijnsteer, Saml. 1983, p. 3663).

Efter art. 16, nr. 2, er der i den kontraherende stat, der er hjemstat for selskaber eller juridiske personer, værneting for sager om gyldigheden, ugyldigheden eller opløsningen af disse, samt om beslutninger truffet af organer i sådanne selskaber mv. Tilsvarende er der efter art. 16, nr. 3, i den kontraherende stat, hvor et register føres, værneting for sager om indførelse i registeret, og endelig er der efter art. 16 nr. 5 for sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser værneting i den kontraherende stat, hvor fuldbyrdelsesstedet er beliggende.

12. Aftalte værneting

Reglerne om værnetingsaftaler giver parterne adgang til at fravige konventionens hovedregel om sagsøgtes bopæl og de alternative værneting, som nævnt dog kun i begrænset omfang ved forsikringsager og forbrugerkontrakter.

Denne adgang kan derfor have vidtrækkende følger for parternes retsstilling, uanset at den ikke påvirker reglerne om enekompetence, og Domstolen har derfor antaget, at der gælder en formodning for, at parterne ikke ønsker at fravige de almindelige regler.

Domstolen har i sin praksis accepteret, at reglerne om formkrav til værnetingsaftaler omgås ved, at parterne i stedet i henhold til det lands lovgivning, der gælder for kontrakten, aftaler et opfyldelsessted for kontrakten, og derefter anvender det alternative værneting herfor (sag 56/79, Zeiger, Saml. 1980, p. 87).

12.1 Værnetingsaftaler (art. 17)

Bestemmelsen fremtræder således, at en værnetingsaftale gør et enkelt lands retter eller en enkelt ret enekompetent. Domstolen har imidlertid fortolket art. 17 således, at det trods ordlyden ikke er formålet med bestemmelsen at udelukke aftaler om flere værneting (sag 23/78, Meeth, Saml. 1978, p. 2133).

Såfremt værnetingsaftalen alene er indgået til fordel for den ene part, bevarer denne efter art. 17, stk. 4, retten til at benytte konventionens øvrige værneting. En værnetingsaftale vedrørende en trust omfatter sager mellem de involverede personer.

Selvom ingen af parterne har bopæl i nogen kontraherende stat ved aftalens indgåelse, medfører aftalen efter art. 17, stk. 1, alligevel enekompetence, medmindre de udpegede retter frasier sig denne kompetence.

Værnetingsaftaler skal indgås skriftligt eller bekræftes skriftligt, såfremt de er indgået mundtligt. Disse formkrav er ved tiltrædelseskonventionen af 1978 ændret med en henvisning til internationale sædvaner, og Domstolen har derfor modificeret sin tidligere fortolkning af ensidige bekræftelser (sag 24/76, Rüwa, Saml. 1976, p. 1735; og sag 25/76, Bonakdonan, Saml. 1976, p. 1851).

Således er en parts ensidige, skriftlige bekræftelse af en værnetingsaftale nu tilstrækkelig, såfremt denne enten er indgået i forvejen mundtligt eller fremgår af et løbende handelstorhold mellem parterne (sag 71/83, Russ, afsagt 19. juni 1984; og sag 221/84, Berghoefer, afsagt 11. juli 1985).

Tilsvarende kan aftaler, der er indgået i overensstemmelse med art. 17, påberåbes af andre parter, som efter national ret indtræder i en parts rettigheder eller til hvis fordel hovedaftalen er indgået (sagerne 201/82, Gerling, Saml. 1983, p. 2503; og sag 71/83, Russ, afsagt 19. juni 1984).

Endelig har Domstolen udtalt, at konventionens regler om værnetingsaftaler tilsidesætter nationale processuelle regler, således at en værnetingsaftale kan opfylde konventionens regler uanset, at den ville være ugyldig efter nationale regler. Tilsvarende har Domstolen selvstændigt fortolket, at en værnetingsaftale der er knyttet til en kontrakt, som udløb inden konventionens ikrafttræden, fortsat er gyldig i sager om denne kontrakt, såfremt aftalen opfylder formkravene i art. 17 (sag 25/79, Sanicentral, Saml. 1979, p. 3423).

12.2 Stiltiende værnetingsaftaler (art. 18)

Som det fremgår ovenfor er det kun i meget begrænset omfang muligt at indgå en stiltiende værnetingsaftale inden sagens anlæg.

Derimod antages sagsøgte at acceptere en rets kompetence ved at møde uden at gøre indsigelse mod værnetinget. Dette gælder dog ikke såfremt sagen er omfattet af konventionens regler i art. 16 om enekompetence, idet retten efter art. 18 og 19 i disse tilfælde ex officio skal tage stilling til sin kompetence.

Denne undtagelse er imidlertid begrænset til art. 16, og omfatter således ikke situationer, hvor en sag anlægges trods en værnetingsaftale, eller hvor et modkrav fremsættes i strid med en værnetingsaftale og uden forbindelse til hovedsagen. I disse tilfælde påhviler det parterne at gøre indsigelse mod rettens kompetence (sag 150/80, Elefanten, Saml. 1981, p. 1671; og sag 48/84, Spitzley, afsagt 7. marts 1985).

Såfremt sagsøgte bestrider rettens kompetence, har det ingen betydning for kompetencen, at der samtidigt fremsættes realitetsindsigelser. Domstolen har ved flere lejligheder fastslået denne fortolkning, der antagelig har sin baggrund i, at det i flere kontraherende stater er en forudsætning for senere at behandle realitetsindsigelser, at de er fremsat allerede i første retsmøde. Dette gælder ikke efter dansk ret, der giver sag-

søgte adgang til i første omgang at nøjes med formalitetsindsigelser. Om Domstolens forannævnte praksis henvises til sag 150/80, Elefanten, Saml. 1981, p. 1671; sag 25/81, CHW, Saml. 1982, p. 1189; sag 27/81, Rohr, Saml. 1981, p. 2431; og sag 201/82, Gerling, Saml. 1983, p. 2503.

Kapitel 4

Overvejelser o» ændringer af de gældende nationale værnetingsregler og internationale værnetingsregler uden for EF-domskonventionens område.

1. Indledning.

Retsplejerådet har i forbindelse med behandlingen af spørgsmålet om gennemførelse af EF-domskonventionen foretaget en almindelig gennemgang og revision af værnetingsreglerne i retsplejelovens kapitel 22. Dette gælder både de nationale værnetingsregler og reglerne om domstolenes internationale kompetence. Rådet har herunder fundet det naturligt samtidig med behandlingen af spørgsmålet om gennemførelsen af EF-domskonventionen at overveje, hvorvidt nogle af de i konventionen indeholdte værnetingsregler bør gennemføres som generelle internationale kompetenceregler, d.v.s. om reglerne i et vist omfang også bør gøres anvendelige uden for konventionens område, ligesom rådet har overvejet, om nogle af konventionsreglerne bør gennemføres som nationale værnetingsregler. I tilknytning til gennemgangen af de almindelige værnetingsregler i retsplejeloven har retsplejerådet overvejet en række af de værnetingsregler, som findes i særlovgivningen. I kapitel 5 er optaget rådets udkast til en ændret affattelse af retsplejelovens kapitel 22. I dette kapitel redegøres for retsplejerådets forslag til mere væsentlige ændringer af de gældende nationale og internationale værnetingsregler i retsplejeloven. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser i rådets lovudkast under kapitel 5.

2. Sager mod selskaber m.v.

2.1. De gældende regler.

Selskaber og foreninger m .v. har efter reglen i retsplejelovens § 238, stk. 1, hjemting i den retskreds, hvor deres hovedforretningslokale er, eller i mangel af sådant, hvor et af be-

styrelsens medlemmer bor.

Uden for retsplejeloven findes nogle særlige værnetingsregler, der finder anvendelse ved sagsanlæg mod juridiske personer og enkeltmandsfirmaer. Reglerne er enten nyere end retsplejeloven eller udtrykkeligt opretholdt ved retsplejelovens § 238, stk. 1, in fine. De pågældende værnetingsregler findes i firmalovens § 34, aktieselskabslovens § 159, anpartsselskabslovens § 129 og forsikringsvirksomhedslovens § 248.

Efter firmaloven nr. 23 af 1. marts 1889 § 34 indbringes sager, hvorunder indehaveren af et firma være sig enkeltmandsfirma, interessentskab eller et kommanditselskab søges i noget forretningen vedrørende anliggende, for retten på det sted, hvor forretningskontoret findes ifølge anmeldelsen til handelsregistret. Har forretningen filial et andet sted, og forpligtelsen er pådraget ved dennes bestyrelse, kan sagen tillige indbringes for retten på dette sted. Er et firma ikke anmeldt til handelsregistret, bestemmes værnetinget for sager mod firmaet af retsplejelovens almindelige regel i § 238 eller - for så vidt angår enkeltmandsvirksomhed - af reglerne i retsplejelovens § 235 og § 241 a.

Ifølge aktieselskabslovens § 159 skal sager mod et aktieselskab anlægges ved retten på det sted, hvor selskabet har sit hjemsted (hovedkontor). Dette sted skal være nævnt i selskabets vedtægter, jfr. lovens § 4, nr. 2. Efter de gældende regler kan aktieselskaber, der driver filialvirksomhed uden for hjemstedet, ikke sagsøges ved retten på det sted, hvor filialvirksomheden udøves. Dette gælder, selv om sagen vedrører filialvirksomheden, jfr. afgørelsen i U 1942/962 og betænkningen om revision af aktieselskabslovgivningen nr. 362/1964, s. 194. Om anpartsselskaber gælder tilsvarende regler, jfr. anpartsselskabslovens § 129.

Forsikringsvirksomhedslovens § 248 bestemmer, at sager mod udenlandske forsikringsselskaber kan anlægges ved retten på det sted, hvor generalagentens kontor findes. Forsikringsselskaber uden hjemsted i Danmark må kun drive forsikringsvirksomhed her

i landet gennem et herværende generalagentur.

De nævnte særregler går forud for den almindelige regel i retsplejelovens § 238, stk. 1. Undtagelsesværnetingsreglerne i retsplejelovens §§ 240 og 244 vil dog også kunne anvendes i sager mod de pågældende selskaber m.v.

2.2 Ændret affattelse af reglen i retsplejelovens § 238, stk. 1.

Efter retsplejerådets opfattelse bør værnetingsregler, medmindre særlige grunde taler herimod, placeres i retsplejelovent frem for i særlovgivningen. Rådet finder det derfor hensigtsmæssigt, at reglen i retsplejelovens § 238, stk. 1, formuleres på en sådan måde, at den i almindelighed vil kunne dække sager, som anlægges mod selskaber, foreninger og andre former for sammenslutninger, som kan optræde som part i retssager (jfr. lovudkastets § 238, stk. 1). Den foreslåede affattelse af retsplejelovens § 238, stk. 1, indebærer, at de særlige værnetingsbestemmelser i firmalovens § 34, aktieselskabslovens § 159, anpartsselskabslovens § 129 og forsikringsvirksomhedslovens § 248 vil kunne ophæves.

Spørgsmålet om udformningen af retsplejelovens værnetingsregel vedrørende sager mod selskaber m.v. har været drøftet med repræsentanter for industriministeriet. Det er i forbindelse med disse drøftelser over for rådet blevet oplyst, at industriministeriet overvejer at gennemføre lovgivning om interessentskaber, kommanditselskaber og andelsselskaber. Også af hensyn til den fremtidige lovgivning på de nævnte områder, vil det efter rådets mening være hensigtsmæssigt at udforme reglen i retsplejelovens § 238, stk. 1, på en sådan måde, at det ikke bliver nødvendigt at indsætte særlige værnetingsregler i den selskabslovgivning, som er under forberedelse.

Efter den af retsplejerådet foreslåede affattelse af retsplejelovens § 238, stk. 1, skal sager mod selskaber, foreninger, private institutioner og andre sammenslutninger, der kan optræde som part i retssager (juridiske personer), anlægges ved

retten på det sted, hvor hovedkontoret ligger. Hvis et sådant ikke kan oplyses, kan sagen efter forslaget anlægges ved retten på det sted, hvor et af bestyrelsens eller direktionens medlemmer har bopæl. Efter den gældende regel lægges der vægt på, hvor selskabets eller sammenslutningens hovedforretningslokale er. Udtrykket hovedforretningslokale er i retspraksis blevet forstået som hovedvirksomhed. Retsplejerådet finder det mest hensigtsmæssigt at lade stedet for selskabets eller sammenslutningens hovedkontor være afgørende. Dette stemmer også bedst med de gældende værnetingsregler i aktie- og anpartsselskabslovene.

2.3. National filialværnetingsregel.

Retsplejerådet foreslår, at der gennemføres en ny regel (lovudkastets § 238, stk. 2), hvorefter alle selskaber m.v., der driver erhvervsvirksomhed uden for den retskreds, hvor hovedkontoret er beliggende (hjemtinget), i sager, som vedrører den pågældende virksomhed, kan sagsøges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves. En sådan regel gælder i dag med hensyn til virksomhed, der drives af fysiske personer, jfr. retsplejelovens § 241 a. Reglen i § 241 a (lovudkastets § 237) vil også kunne anvendes, hvis virksomheden drives fra flere steder. Firmalovens § 34 indeholder ligeledes en filialværnetingsregel. Bestemmelsen i firmalovens § 34 gælder imidlertid kun for de til handelsregistret anmeldte firmaer. Rådet finder det rimeligt, at der også gives adgang til at sagsøge andre former for selskaber eller sammenslutninger uden for hjemtinget, hvis sagen vedrører en virksomhed, som selskabet eller sammenslutningen udøver uden for hjemtinget. Den foreslåede regel finder kun anvendelse, hvis virksomheden er udøvet fra et fast forretningssted uden for hjemtinget, og er derfor uanvendelig, hvis virksomheden udøves fra stadig skiftende steder, således som tilfældet vil være ved salg ved en omrejsende repræsentant eller ved salg på salgsmesser og andre midlertidige salgssteder.

2.4. International filialværnetingsregel.

Selskaber kan kun sagsøges her i landet, hvis de har deres hovedvirksomhed her i landet, jfr. retsplejelovens § 238. For bl.a. aktieselskaber, anpartsselskaber og forsikringsselskaber gælder særlige regler. Efter aktieselskabslovens § 159, jfr. § 150, og anpartsselskabslovens § 129, jfr. § 120, kan udenlandske aktie- og anpartsselskaber, der har en registreret filial her i landet, sagsøges ved retten på det sted, hvor det pågældende filialkontor findes. Efter § 248 i loven om forsikringsvirksomhed, nr. 630 af 23. december 1980, kan sager mod udenlandske forsikringsselskaber anlægges ved retten på det sted, hvor generalagentens kontor findes. Forsikringsselskaber, der ikke har hjemsted i Danmark, vil kun kunne drive forsikringsvirksomhed her i landet gennem et herværende generalagentur. Udenlandske selskaber vil endvidere kunne sagsøges her i landet på grundlag af undtagelsesværnetingsreglerne i retsplejelovens § 240 og § 244, ligesom godsværnetingsreglen i § 248, stk. 2, er anvendelig også over for udenlandske selskaber. Udenlandske selskaber vil endelig kunne sagsøges her i landet, hvis der foreligger en værnetingsaftale, jfr. retsplejelovens § 247.

Retsplejerådet finder det hensigtsmæssigt, at den ovenfor under afsnit 2.3. foreslåede nationale filialværnetingsregel ligeledes gennemføres som en international værnetingsregel, således at selskaber m.v., der ikke er registreret i Danmark, eller som ikke i øvrigt har hovedkontor her i landet, kan sagsøges ved retten på det sted, hvor det pågældende selskab driver virksomhed her i landet, såfremt sagen vedrører denne virksomhed (lovudkastets § 246, stk. 1, jfr. § 238, stk 2). En sådan regel skal efter EF-domskonventionens artikel 5, nr. 5, gennemføres over for de øvrige konventionsstater. Inden for konventionens område vil en dom, som afsiges på grundlag af værnetingsreglen i artikel 5, nr. 5, kunne fuldbyrdes i det land, hvor selskabet eller sammenslutningen er hjemmehørende, jfr. konventionens artikel 31 ff. Afgørelser, der træffes af danske domstole i sager mod selskaber, der er hjemmehørende i et land uden for EF, på grundlag af den af retsplejerådet foreslåede filialværnetingsregel, vil - bortset fra de nordiske lande for hvilke den nordiske fuldbyrdelsesordning gælder - ikke uden videre kunne fuldbyrdes i det pågældende fremmede

land. Om afgørelsen vil blive anerkendt og kunne fuldbyrdes i det pågældende land, afhænger af indholdet af lovgivningen i vedkommende stat. Når et udenlandsk selskab driver virksomhed i Danmark fra et fast forretningssted, bør der imidlertid efter retsplejerådets opfattelse også kunne anlægges sag mod selskabet her i landet, når sagen vedrører denne virksomhed. Efter de gældende regler vil sådanne sager normalt kun kunne anlægges ved danske domstole, hvis det pågældende selskab har gods her i landet, jfr. retsplejelovens § 248, stk. 2.

I forbindelse med gennemførelsen af den af rådet foreslåede internationale filialværnetingsregel vil man kunne ophæve de særlige værnetingsregler i aktieselskabslovens § 159, anpartsselskabslovens § 129 og forsikringsvirksomhedslovens § 248. Den foreslåede regel vil endvidere overflødiggøre, at der i den materielle selskabslovgivning, der er under forberedelse for så vidt angår bl.a. interessentskaber og andelsselskaber, indsættes særlige værnetingsregler i lighed med de regler, der i dag gælder om aktie- og anpartsselskaber samt forsikrings-selskaber.

2.5. Erstatningssøgsmål mod stiftere m.v. af selskaber.

Efter reglerne i aktieselskabslovens § 146, anpartsselskabslovens § 116 og forsikringsvirksomhedslovens § 236 kan sager om erstatning mod stiftere, bestyrelsesmedlemmer og direktører i de pågældende selskaber anlægges ved selskabets hjemting. Retsplejerådet finder det mest hensigtsmæssigt, at disse værnetingsregler placeres i retsplejeloven (lovudkastets § 238, stk. 4). Den af retsplejerådet foreslåede regel i lovudkastets § 238, stk. 4, er iøvrigt udformet på en sådan måde, at den finder anvendelse i forhold til alle former for sammenslutninger og ikke kun de selskabsformer, om hvilke der allerede i dag gælder særlige regler i særlovgivningen.

3. Sager om kontraktsforhold .

3.1. Udvidelse af reglen i retsplejelovens § 243, stk. 1.

De gældende regler er omtalt oven for i kapitel 2, afsnit 1.1.2. I medfør af reglen i domskonventionens artikel 5, nr. 1, vil der i sager om kontraktsforhold kunne anlægges sag ved domstolene i det land, hvor kontrakten skal opfyldes. Denne bestemmelse finder i modsætning til reglen i retsplejelovens § 243, stk. 1, anvendelse, selv om skyldnerens tilstedeværelse på opfyldelsesstedet ikke er nødvendig for opfyldelsen.

Efter retsplejerådets opfattelse ville det af principielle grunde være en fordel, hvis der i nationale sager kunne gives adgang til at anlægge sag ved opfyldelsesværnetinget i samme omfang som inden for domskonventionens område. Rådet har derfor overvejet mulighederne for at ændre reglen i retsplejelovens § 243, stk. 1, således at den i videst muligt omfang kommer til at svare til konventionens bestemmelse.

En udformning af § 243, stk. 1, der svarer til reglen i domskonventionen, vil f.eks. kunne få betydning i tilfælde, hvor en sælger har påtaget sig at levere salgsgenstanden på køberens bopæl uden for den retskreds, hvor sælgeren har hjemting. Køberen vil i et sådant tilfælde efter en regel af den pågældende karakter kunne sagsøge sælgeren ved sit eget hjemting. I det omfang der er tale om en forbrugersag, finder retsplejerådet dette resultat ubetænkeligt. Dette skyldes, at rådet samtidig stiller forslag om gennemførelse af en regel, hvorefter forbrugeren i visse sager om forbrugeraftaler vil kunne anlægge sag ved sit eget hjemting (lovudkastets § 244). Det kan imidlertid give anledning til tvivl, om en ændring af den nævnte karakter bør gennemføres uden for forbrugersagsområdet. Med henblik på at opnå overensstemmelse mellem reglen i domskonventionens artikel 5, nr. 1, og den nugældende § 243, stk. 1, finder retsplejerådet det imidlertid forsvarligt, at udvidelsen af adgangen til at anlægge sag ved retten på det sted, hvor kontakten skal opfyldes, kommer til at gælde alle sager (lovudkastets § 242). Rådet har i den forbindelse bl.a. tilføjet det betydning, at den foreslåede regel efter lovudkastets § 245 uden for forbrugersagerne vil kunne fraviges ved indgåelse af værningsaftaler.

Bestemmelsen i EF-domskonventionens artikel 5, nr. 1, finder også anvendelse på sager om pengekrav. Efter retsplejerådets opfattelse bør man dog ikke gennemføre en tilsvarende national værnetingsregel, men begrænse den ovenfor foreslåede udvidede søgsmålsadgang på opfyldelsesstedet til sager, som ikke angår pengeforpligtelser. Dette skyldes, at kreditors bopæl efter dansk ret i modsætning til de fleste andre EF-lande almindeligvis er opfyldelsesstedet for pengekrav, og en regel af den pågældende karakter ville derfor have den uheldige og uønskede virkning, at kreditor ville kunne anlægge sag mod skyldneren ved sit eget hjemting.

Retsplejerådet foreslår ingen ændringer i den gældende regel i § 243, stk. 2, om adgangen til at anlægge sag på opfyldelsesstedet i de tilfælde, hvor forpligtelsen skulle have været opfyldt det pågældende sted, inden retskredsen blev forladt af skyldneren (lovudkastets § 242, stk. 2). Denne bestemmelse har som tidligere nævnt især betydning for pengeforpligtelser.

3.2. Den internationale værnetingsregel for sager om kontraktsforhold.

Efter de gældende regler kan udlændinge sagsøges her i landet bl.a., hvis reglen i retsplejelovens § 243 er anvendelig, jfr. retsplejelovens § 248, stk. 1. Efter retsplejerådets opfattelse bør den ovenfor under afsnit 3.1. foreslåede udvidede regel om søgsmål vedrørende kontraktsmæssige forpligtelser ligeledes gennemføres som en international værnetingsregel (jfr. lovudkastets § 246). En sådan regel skal under alle omstændigheder gennemføres inden for EF-domskonventionens område, jfr. konventionens artikel 5, nr. 1. Konventionens bestemmelse gælder som nævnt under afsnit 3.1. også med hensyn til pengeforpligtelser. Uden for konventionens anvendelsesområde vil det næppe være rimeligt at gennemføre en så vidtgående regel. En her i landet boende kreditor ville efter en sådan regel have mulighed for at anlægge sag mod skyldneren ved sit eget hjemting. Rådet finder derfor, at den foreslåede udvidede internationale værnetingsregel om kontraktssøgsmål bør begrænses på samme måde som den tilsvarende nationale værnetingsregel, således at pengekrav i almindelighed er undtaget.

4. Sager om forsikringsaftaler.

4.1. De gældende regler.

Retsplejeloven indeholder ikke særlige regler om værneting i sager om forsikringsaftaler. Sager om forsikringsaftaler, der rejses mod forsikringsselskabet, skal anlægges ved forsikringsselskabets hjemsted, jfr. forsikringsvirksomhedslovens § 248. For udenlandske forsikringsselskabers vedkommende anlægges sagen ved retten på det sted, hvor generalagentens kontor findes. Rejser sagen af forsikringsselskabet, må sagen almindeligvis anlægges ved sagsøgtets hjemting efter de almindelige regler herom.

EF-domskonventionen indeholder i artikel 7 ff særlige regler om retternes kompetence i forsikringssager. Disse regler skal gennemføres inden for konventionens område. Retsplejerådet har overvejet, hvorvidt det vil være ønskeligt at gennemføre særlige nationale værnetingsregler for forsikringssager, ligesom rådet har overvejet, om der bør gennemføres internationale værnetingsregler for de pågældende sager i lighed med domskonventionens regler uden for konventionens anvendelsesområde.

4.2 Sager om forsikringsaftaler som anlægges mod forsikringsgiveren.

Efter reglen i EF-domskonventionens artikel 8, nr. 2, kan en forsikringsgiver, der har bopæl på en kontraherende stats område, sagsøges i en anden kontraherende stat ved retten på det sted, hvor forsikringstageren har bopæl. Reglen gælder foruden på søgsmål, som anlægges af forsikringstageren, for sager, som anlægges mod forsikringsselskabet af den sikrede eller af en begunstiget i henhold til en forsikringsaftale. Disse personer kan dog efter konventionsregien ikke anlægge sag ved deres eget hjemting, men sagen må efter den pågældende regel anlægges ved retten på det sted, hvor forsikringstageren bor.

Reglen i domskonventionens artikel 8, nr. 2, må bl.a. ses i

lyset af den almindelige forbrugerretlige lovgivning. EF-doms-konventionen indeholder således i artikel 13 ff særlige forbrugervenlige værnetingsregler i sager om forbrugeraftaler. Som nærmere omtalt nedenfor under afsnit 5, er det retsplejerådets opfattelse, at der i lighed med domskonventionens forbrugerværnetingsbestemmelser bør indsættes en særlig national forbrugerværnetingsregel i retsplejelovens værnetingskapitel. Rådet har på den baggrund ligeledes overvejet, om det vil være hensigtsmæssigt, at der gennemføres en national værnetingsregel, der i lighed med reglen i domskonventionens artikel 8, nr. 2, giver mulighed for at anlægge sager om forsikringsaftaler mod forsikringsgiveren ved sagsøgerens eget hjemting. Det kan forekomme mindre heldigt, om der bliver en meget videre adgang til at sagsøge forsikringsselskaber uden for selskabets hjemting i internationale forhold end med hensyn til nationale sager.

Retsplejerådet finder imidlertid, at der næppe er behov for en særregel på dette område, idet hensynet til forsikringstageren må anses for tilstrækkeligt varetaget ved bestemmelserne i lovudkastets §§ 238 og 244. Efter lovudkastets § 238 vil en forsikringstager kunne anlægge sag mod forsikringsselskabet i den retskreds, hvor selskabets hovedkontor ligger (hjemtinget), jfr. lovudkastets § 238, stk. 1. Hvis selskabet driver erhvervsvirksomhed uden for hjemtinget, vil forsikringstageren endvidere kunne anlægge sag vedrørende selskabets virksomhed ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves, jfr. lovudkastets § 238, stk. 2, om det særlige filialværneting. Da forsikringsselskaber i almindelighed har faste filialer, hvorfra forsikringsvirksomheden udøves, vil en forsikringstager i medfør af udkastets § 238, stk. 2, kunne anlægge sag vedrørende selskabets virksomhed på det sted, hvor filialen ligger. Dette sted vil sædvanligvis tillige være den pågældendes eget hjemting. Efter lovudkastets § 244 om forbrugeraftaler, der også omfatter forsikringsaftaler, som en forsikringstager indgår i ikke-erhvervsmæssigt øjemed, kan forsikringstageren anlægge sag mod forsikringsselskabet ved sit eget hjemting, hvis aftalen ikke er indgået ved hans personlige henvendelse på forsikringsselskabets faste forretningssted. I tilfælde, hvor forsikringsaftalen er indgået efter initiativ fra forsikringssel-

skabet, vil forsikringstageren således i medfør af udkastets § 244 kunne anlægge sag vedrørende forsikringsaftaler ved sit eget hjemting. På denne baggrund finder retsplejerådet ikke behov for at foreslå en national værnetingsregel svarende til domskonventionens artikel 8, nr. 2.

Efter domskonventionens artikel 10, stk. 2, finder bl.a. reglen i artikel 8, nr. 2, også anvendelse i sager om ansvarsforsikring i tilfælde, hvor skadelidte anlægger sag direkte mod forsikringsgiveren, såfremt der er hjemmel for et direkte sagsanlæg.

Efter dansk ret har skadelidte normalt ikke mulighed for at anlægge sag direkte mod ansvarsforsikringsselskabet, jfr. forsikringsaftalelovens § 95. Reglen i forsikringsaftalelovens § 95 er dog fraveget med hensyn til erstatningskrav og krav på godtgørelse for skade forvoldt af motordrevne køretøjer, jfr. færdselslovens § 108. Anlægger skadelidte sag om erstatning efter færdselsloven mod skadevolders forsikringsselskab, skal selskabet efter færdselslovens § 110, stk. 1, tilsige enhver, der er ansvarlig for skaden, jfr. lovens § 104, til retsmødet. Enhver, der tilsiges til retsmødet, kan ved fremsættelse af begæring herom til retsbogen indtræde som part i sagen. Indtræder den tilsagte ikke som part i sagen, er afgørelsen af erstatningsspørgsmålet ved dom eller forlig bindende for ham, jfr. færdselslovens § 110, stk. 1.

I færdselssager afgøres erstatningsspørgsmålet imidlertid som regel i forbindelse med en straffesag mod den erstatningsansvarlige, jfr. færdselslovens § 111, der letter de skadelidte adgangen til at få afgjort deres erstatningskrav ved at knytte afgørelsen til behandlingen af straffesagen mod den, der tiltales for den skadevoldende lovovertrædelse og til den bevisførelse, der finder sted i den anledning. Udenfor disse tilfælde vil spørgsmålet om ansvarsforsikringsselskabets forpligtelse kunne afgøres i forbindelse med en sag, der anlægges mod skadevolderen ved retskrænkelsesværnetinget, jfr. retsplejelovens § 244 og lovudkastets § 243. På den baggrund er der efter retsplejerådets opfattelse næppe behov for at give den ska-

delidte adgang til at anlægge sag mod forsikringsselskabet ved sit eget hjemting. Det bør i den forbindelse erindres, at adgangen til sagsanlæg ved hjemting har større betydning inden for domskonventionens område, fordi skadelidte opnår den fordel at få sagen behandlet i sit hjemland.

4.3. Særligt om sager vedrørende ansvarsforsikring og forsikring af fast ejendom.

Efter reglen i domskonventionens artikel 9 kan forsikringsgiveren i sager om ansvarsforsikring og i sager om forsikring af fast ejendom sagsøges ved retten på det sted, hvor skadestilføjelsen er foregået. Det samme gælder, når fast ejendom og løsøre er omfattet af samme forsikringsaftale og genstand for samme skadestilfælde. I medfør af artikel 10, stk. 2, finder værnetingsreglen i artikel 9 om ansvarsforsikringssager også anvendelse i tilfælde, hvor skadelidte anlægger sag direkte mod forsikringsgiveren, såfremt der er hjemmel for et direkte sagsanlæg.

Retsplejerådet har drøftet, om værnetingsreglerne i konventionens artikel 9 også bør gennemføres for nationale sager.

For så vidt angår sager, som anlægges af forsikringstageren, har rådet som nævnt under 4.2. ikke fundet, at der kan være behov for en særlig regel om forsikringstagerens adgang til at anlægge sager mod selskabet ved sit eget hjemting. Rådet henviser i denne forbindelse til, at reglerne i lovudkastets §§ 238 og 244 giver tilstrækkelig sikkerhed for, at sådanne sager kan anlægges ved et for forsikringstageren bekvemt værneting. På denne baggrund er der med hensyn til nationale sager i almindelighed næppe nogen særlig interesse for forsikringstagere i også at kunne anlægge sager om ansvarsforsikringsaftaler og om aftaler vedrørende forsikring af fast ejendom ved retten på det sted, hvor skadestilføjeisen er sket.

Med hensyn til en skadelidts søgsmål i forsikringssager - i de tilfælde, hvor sagen undtagelsesvis (inden for færdselslovområdet) kan rejses af den pågældende direkte mod forsikrings-

selskabet - vil den skadelidte enten kunne få erstatningsspørgsmålet afgjort i forbindelse med en straffesag mod skadevolderen eller eventuelt få selskabets ansvar fastslået under en sag, som anlægges mod selskabet ved retten på retskrænkelsesstedet i medfør af den almindelige regel i retsplejelovens § 244 (lovudkastets § 243). På baggrund heraf er der næppe heller behov for at gennemføre en særlig regel om muligheden for at anlægge selvstændigt søgsmål mod forsikringsselskabet ved skadetilførelsesstedet.

4.4. Internationale værnetingsregler for forsikringssager uden for EF-domskonventionens område.

Efter retsplejerådets opfattelse bør der heller ikke gennemføres særlige internationale værnetingsregler om forsikringssager uden for EF-domskonventionens anvendelseområde. Konventionens værnetingsregler for forsikringssager finder udover for personer eller selskaber, der har deres hjemsted i et EF-land, anvendelse med hensyn til forsikringsgivere, som har en filial, et agentur eller lignende i et EF-land, jfr. konventionens artikel 5, nr. 5.

Udenlandske selskaber kan kun opnå tilladelse til at drive forsikringsvirksomhed her i landet gennem et herværende generalagentur, jfr. § 211 i loven om forsikringsvirksomhed, og sager mod selskabet vil i medfør af lovens § 248 (efter lovudkastet filialværnetingsreglen i § 238, stk. 2) kunne anlægges ved retten på det sted, hvor generalagenturet befinder sig. Der er derfor næppe behov for særlige værnetingsregler, der giver adgang til at sagsøge udenlandske forsikringsselskaber ved danske domstole. Forsikringsvirksomhedsloven er ganske vist ikke til hinder for, at der tegnes forsikringer i udlandet, men private tegner næppe i noget væsentligt omfang forsikringer i udenlandske selskaber, der ikke har koncession til at drive forsikringsvirksomhed her i landet.

5. Sager om forbrugeraftaler .

5.1. National værnetingsregel om forbrugeres adgang til at sags øge den erhvervsdrivende ved eget hjemting.

Retsplejeloven indeholder ikke særlige værnetingsregler for sager om forbrugeraftaler.

I de senere år er der gennemført en række ændringer i den materielle lovgivning, der tager sigte på at beskytte forbrugerne. Der kan således henvises til lov nr. 139 af 29. marts 1978 om visse forbrugeraftaler (dørsalgsloven) og lov nr. 147 af 4. april 1979, hvor der blev indsat en række særlige regler om forbruger køb i købeloven. Kreditkøbsloven (lov nr. 275 af 9. juni 1982) indeholder ligeledes særlige regler om forbruger kredittøb, der har til formål at yde forbrugerne en særlig retsbeskyttelse.

Retsplejerådet finder det naturligt, at der som et supplement til den materielle forbrugerbeskyttelseslovgivning gennemføres processuelle regler, der gør det lettere for forbrugerne at få indbragt sager om forbruger aftaler for domstolene. Dette kan bl.a. ske ved at give forbrugere adgang til at anlægge sager af forbrugerretlig karakter ved deres eget hjemting.

EF-domskonventionen indeholder i artikel 13 ff særlige regler om værneting i sager om forbrugerkontrakter. Efter disse regler kan forbrugeren anlægge sådanne sager ved deres hjemting. Domskonventionens regler skal under alle omstændigheder gennemføres inden for konventionens område. Rådet finder det også af denne grund hensigtsmæssigt, at der i forbindelse med domskonventionens gennemførelse indføres en national værnetingsregel om sager vedrørende forbruger aftaler, således at der ikke kommer til at gælde snævrere muligheder for forbrugeres adgang til at anlægge sag ved eget hjemting i nationale sager end i sager inden for EF-domskonventionens område.

Domskonventionens forbrugerværnetingsregler medfører, at for-

brugeren kan vælge at anlægge sag enten ved retterne i det land, hvor den erhvervsdrivende har bopæl, eller ved retterne i det land, hvor forbrugeren bor, det vil sige ved hjemtinget, jfr. artikel 14. Den erhvervsdrivende kan derimod kun anlægge sag ved retterne i det land, hvor forbrugeren har bopæl. De pågældende regler kan efter konventionens artikel 15 kun undtagelsesvis fraviges ved aftale. Fravigelse kan således normalt kun ske, hvis aftalen er indgået efter, at tvisten er opstået, eller hvis aftalen giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er kompetente efter den almindelige regel i artikel 14. Spørgsmålet om værnetingsaftaler er behandlet nedenfor under afsnit 6.

Området for konventionens forbrugerværnetingsregler ("sager om forbrugerkontrakter"), er snævrere end efter den forbruger-af-taledefinition, der er lagt til grund i den danske materielle forbrugerbeskyttelseslovgivning. Konventionens regler omfatter sager om køb af løsøregenstande på afbetaling og sager om kreditdispositioner, som er bestemt til finansiering af sådanne genstande. Sager vedrørende andre kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser eller løsøregenstande, er imidlertid kun omfattet af konventionens regler, såfremt de specielle betingelser i artikel 13, stk. 1, nr. 3, er opfyldt. Dette betyder, at fremsættelse af særligt tilbud eller reklamering i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, skal være gået forud for kontraktens indgåelse, og forbrugeren skal endvidere i denne stat have foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten. Domskonventionens værnetingsregler finder i øvrigt ikke anvendelse på transportkontrakter.

Efter dørsalgslovens § 1 forstås ved en forbrugeraftale en aftale, som en erhvervsdrivende indgår i sit erhverv, når den erhvervsdrivendes ydelse hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervs-mæssig anvendelse for den anden part (forbrugeren), og den erhvervsdrivende vidste eller burde vide dette. Den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at en aftale, han har indgået, ikke er en forbrugeraftale. Forbrugeraftalebegrebet er fastlagt på tilsvarende måde i relation til købelovens og kreditkøbslovens regler om forbruger køb, jfr. købelovens § 4 a og kreditkøbs-

lovens § 4, stk. 2, nr. 1. Kreditkøbsloven indeholder endvidere i § 4, stk. 2, nr. 2, en særregel om forbruger køb, der er kontokøb.

Retsplejerådet finder det som anført ovenfor hensigtsmæssigt, at der i forbindelse med gennemførelsen af EF-domskonventionen indføres en national værnetingsregel, der giver forbrugerne adgang til at anlægge sager af forbrugerretlig karakter mod den erhvervsdrivende ved eget hjemting. Ved den nærmere fastlæggelse af området for en sådan regel bør man efter rådets opfattelse tage udgangspunkt i dansk rets almindeligt anvendte forbruger aftalebegreb frem for at anvende den definition, der er anvendt i domskonventionen. Dette vil medføre en reel udvidelse af forbrugerområdet i forhold til den afgrænsning, der er foretaget i domskonventionen.

En regel, hvorefter forbrugeren i alle sager om forbruger aftaler kunne anlægge sag ved sit eget hjemting ville imidlertid kunne virke urimelig. Det ville således f.eks. næppe være rimeligt, hvis en forbruger, der har bopæl i København, kunne sagsøge en forretningsindehaver i Århus vedrørende en vare, som forbrugeren har købt ved henvendelse i den pågældende forretning under et ferieophold i Århus. Rådet finder det på den baggrund rigtigst, at en regel om forbrugeres adgang til at anlægge sag mod erhvervsdrivende ved eget hjemting begrænses til tilfælde, hvor forbruger aftalen er indgået uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, jfr. lovudkastets § 244. Har den erhvervsdrivende selv taget initiativ til at slutte aftalen uden for sit faste forretningssted, eller har han dog indvilget i dette, er det efter rådets opfattelse rimeligt, at han kan sagsøges om det pågældende mellemværende uden for sit eget hjemting. Er aftalen sluttet telefonisk, eller er der indgået en skriftlig aftale, uden at skyldneren i forbindelse hermed har rettet personlig henvendelse til den erhvervsdrivende på hans faste forretningssted, bør forbrugeren efter rådets opfattelse ligeledes kunne anlægge sag om aftalen ved sit eget hjemting. Den foreslåede regel i lovudkastets § 244 er derfor udformet således, at den kan benyttes med hensyn til sager om forbruger aftaler, som ikke er indgået ved personlig

henvendelse på den erhvervsdrivendes faste forretningssted.

5.2. International værnetingsregel.

Mens det for rådet forekommer ønskeligt, at der som foreslået ovenfor under afsnit 5.1. gennemføres en national værnetingsregel om forbrugeres adgang til at rejse sager om forbruger-aftaler ved eget hjemting, giver det anledning til mere tvivl, om der bør gennemføres en lignende international værnetingsregel uden for domskonventionens anvendelsesområde. En forbruger vil uden for konventionens område ikke have samme fordel af at kunne sagsøge den udenlandske erhvervsdrivende ved sit eget hjemting her i landet. Dette skyldes, at en afgørelse truffet på et sådant værnetingsgrundlag normalt ikke vil kunne fuldbyrdes, medmindre den erhvervsdrivende har aktiver her i landet, som der kan foretages udlæg i. Har den erhvervsdrivende aktiver her i landet, vil sag kunne anlægges efter reglen i retsplejelovens § 248, stk. 2. Hvis han ikke har aktiver i Danmark, afhænger det af lovgivningen i det pågældende fremmede land, om den danske domstolsafgørelse vil kunne tvangsfuldbyrdes i vedkommende land. Dette vil formentlig kun sjældent være tilfældet. Inden for domskonventionens område skal afgørelse truffet på grundlag af konventionens særlige forbrugerværnetingsregler derimod anerkendes og på begæring fuldbyrdes i den konventionsstat, hvor den erhvervsdrivende er hjemmehørende.

Til belysning af behovet for internationale forbrugerværnetingsregler uden for domskonventionens anvendelsesområde har retsplejerådet modtaget en udtalelse af 26. marts 1981 fra Forbrugerombudsmanden og en udtalelse af 24. marts 1981 fra forbrugerklagenævnet. Såvel Forbrugerombudsmanden som forbrugerklagenævnet er af den opfattelse, at der - selvom der som regel ikke vil være nogen fuldbyrdelsesmulighed - bør gennemføres en international forbrugerværnetingsregel over for tredjelande i lighed med den, der gælder inden for domskonventionens anvendelsesområde efter artikel 14. Forbrugerombudsmanden har bl.a. anført, at det, hvis der ikke gennemføres en sådan regel, næppe kan udelukkes, at udenlandske erhvervsdrivende i stigende

grad vil lade markedsføringen ske fra lande uden for EF, som f.eks. Schweiz og Lichtenstein, for at udnytte fordelene ved at forbrugerne i så fald ikke kan sagsøge de pågældende erhvervsdrivende ved forbrugernes eget hjemting. Forbrugerombudsmanden har endvidere oplyst, at det ikke er muligt at gennemtvinge overholdelse af markedsføringsloven over for udlændinge i tilfælde, hvor de pågældende uden repræsentation her i landet foretager foranstaltninger rettet mod det danske marked. Det er derfor efter Forbrugerombudsmandens opfattelse af særlig betydning, at forbrugerne i disse tilfælde ved danske domstole kan få fastslået deres retsstilling. Forbrugerklagenævnet har udtalt sig på linje hermed og har iøvrigt særlig henvist til, at der efter de internationalt privatretlige regler og efter lov om internationale løsøre køb ofte af danske domstole skal anvendes fremmed ret, herunder navnlig længerevarende forældelsesregler end de i Danmark gældende. Efter forbrugerklagenævnets erfaringer gøres fordringer på danske forbrugere ofte gældende af udenlandske erhvervsdrivende ved danske domstole flere år efter kontraktens indgåelse eller fordringerne overdrages til danske inkassobureauer eller lignende. Forbrugerklagenævnet finder, at forbrugerne i Danmark i bevismæssig henseende står meget svagt, såfremt de først under en inkassosag, måske på et tidspunkt hvor fordringen efter dansk ret er forældet, har mulighed for at få domstolsbehandlet deres indsigelser. En særlig forbrugerværnetingsregel i lighed med den, der gælder efter EF-domskonventionens artikel 14, vil efter forbrugerklagenævnets opfattelse kunne gøre det muligt for forbrugerne på et tidligere tidspunkt at søge retsforholdet klarlagt gennem et anerkendelsessøgsmål mod den erhvervsdrivende. Gennemføres der en international værnetingsregel af den pågældende karakter, medfører det samtidig, at de pågældende sager vil kunne behandles ved forbrugerklagenævnet, jfr. forbrugerklagenævnslovens § 6, stk. 1.

Retsplejerådet finder på baggrund af udtalelserne fra forbrugerombudsmanden og forbrugerklagenævnet, at der bør gennemføres en regel, der giver forbrugere mulighed for ved eget hjemting at sagsøge erhvervsdrivende i sådanne sager, som er omtalt i domskonventionens artikel 13, stk. 2, d.v.s. sager vedrørende

kontrakter, hvor fremsættelse af særligt tilbud eller reklamering her i Danmark er gået forud for aftalens indgåelse, når forbrugeren her i landet har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten.

6. ___ Værnetingsaftaler.

6.1. Gældende regler.

Retsplejelovens værnetingsregler er deklatoriske. Parterne kan ifølge § 247 aftale at indbringe deres sag, for hvilken af samtlige ligeartede domstole i første instans de vil. Indholdet af en værnetingsaftale må ligesom indholdet af andre aftaler bestemmes ved fortolkning. En værnetingsaftale, som er indgået alene i den ene parts interesse, må dog undertiden forstås således, at denne part som sagsøger kan vælge mellem at anlægge sag ved det aftalte eller det værneting, som følger af de almindelige regler. En værnetingsaftale kan indgås enten med henblik på en eller flere allerede opståede tvister eller således, at aftalen alene eller tillige omfatter tvister, der måtte opstå i fremtiden.

Loven stiller ingen krav til aftalens form. Værnetingsaftalen kan indgås stiltiende f.eks. ved, at sagsøgte giver møde under sagen uden at bestride domstolens kompetence, jfr. herved reglen i retsplejelovens § 248 a, stk. 1, 2. pkt. Efter denne bestemmelse anses den ret, som sagen er indbragt for, for rette værneting, hvis sagsøgte ikke fremsætter indsigelse mod rettens kompetence i svarskriftet eller, hvis sagen ikke forberedes skriftligt, i det 1. retsmøde under forberedelsen.

Reglerne om værnetingsaftaler gælder både i nationale og internationale forhold, jfr. retsplejelovens § 248, stk. 1, sammenholdt med § 247. En international værnetingsaftale kan gå ud på at tillægge eller fratage et bestemt lands domstole kompetencen til at dømme i en bestemt sag eller i visse sager mellem parterne. Aftalen kan enten udpege en bestemt domstol som værneting eller blot henvide til domstolene i et bestemt land. En værnetingsaftale vil i almindelighed kun blive respekteret,

hvis sagen har tilknytning til vedkommende land.

6.2. Forbud mod visse forhåndsværnetingsaftaler .

Efter de nugældende regler findes der ikke særlige regler om værnetingsaftalers ugyldighed, og værnetingsaftaler kan indgås også med henblik på fremtidige tvister. Indholdet og rækkevidden af en værnetingsaftale må fastlægges på grundlag af almindelig aftaleretlig fortolkning. Dette gælder både med hensyn til nationale og internationale værnetingsaftaler.

Ifølge kreditkøbslovens § 39 er en forudgående værnetingsaftale i forbindelse med indgåelse af forbruger køb ikke bindende for køberen. Reglen tager sigte på at give forbrugeren en processuel beskyttelse i de pågældende sager, og reglen er nødvendiggjort af, at der ikke i dag i retsplejeloven findes regler, der udelukker værnetingsaftaler.

Det af justitsministeriet i folketingsssamlingen 1980/81 fremsatte lovforslag om gennemførelse af særlige regler om behandling af sager af mindre værdi ved domstolene indeholdt ligeledes i den som § 401 foreslåede bestemmelse en regel, der udelukker visse værnetingsaftaler. Efter lovforslaget var en værnetingsaftale kun bindende, såfremt aftalen er indgået efter tvistens opståen, eller begge (alle) parter er erhvervsdrivende, og tvisten vedrører erhvervet. Reglen skulle efter lovforslaget finde anvendelse i alle sager, som var omfattet af forslaget, d.v.s. i de fleste byretssager med en økonomisk værdi på ikke over 10.000 kr. Lovforslaget, der byggede på retsplejerådets betænkning nr. 886/1979 om behandling af sager af mindre værdi ved domstolene, blev ikke gennemført.

EF-domskonventionen indeholder en række særlige regler om værnetingsaftaler bl.a. bestemmelser, der i visse sager udelukker indgåelse af værnetingsaftaler. Efter artikel 12, stk. 1 og 2, kan konventionens regler om kompetence i forsikringssager kun fraviges ved aftale, såfremt denne er indgået, efter at tvisten er opstået, eller såfremt aftalen giver forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede ret til at anlæg-

ge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i konventionens afsnit om forsikringsager. I artikel 12, stk. 3-5, jfr. artikel 12 a, opregnes endvidere en række tilfælde, hvor kompetencereglerne for forsikringsager kan fraviges.

Konventionen indeholder lignende regler om værnetingsaftaler i sager om forbrugerkontrakter. Efter artikel 15, stk. 1 og 2, kan konventionens kompetenceregler for forbrugersager således kun fraviges ved aftale, såfremt aftalen er indgået efter at tvisten er opstået, eller såfremt aftalen giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i konventionens afsnit om forbrugersager. Efter artikel 15, stk. 3, kan kompetencereglerne endvidere fraviges, hvis aftalen er indgået mellem en forbruger og hans medkontrahent, som på tidspunktet for kontraktens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted i samme kontraherende stat, og aftalen tillægger* retterne i denne stat kompetence, medmindre en sådan aftale ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat.

Efter retsplejerådets opfattelse bør der i retsplejeloven indsættes en regel, der i lighed med bestemmelserne i domskonventionen udelukker forhåndsværnetingsaftaler i sager om forbrugerftaler. En sådan regel er nødvendig som et supplement til den af rådet foreslåede nye regel i lovudkastets § 244 om særlige værnetingsregler for sager om forbrugerftaler. Gennemføres der ikke et forbud mod forhåndsværnetingsaftaler i disse sager, kan man næppe udelukke, at erhvervsdrivende vil søge de for brugerne foreslåede gunstige værnetingsregler fraveget ved aftale. Retsplejerådet finder det også i øvrigt ønskeligt, at der bl.a. ved bestemmelser om udelukkelse af **forhåndsværnetingsaftaler**, sker en processuel tilpasning af de forbrugerbeskyttelsesregler, der er gennemført, eller som overvejes, inden for den materielle lovgivning.

Retsplejerådet stiller derfor forslag om, at der gennemføres en regel, hvorefter den almindelige adgang til at aftale værneting kun skal finde anvendelse i sager om forbrugerftaler, hvis værnetingsaftalen er indgået efter, at tvisten er opstået,

eller hvis værnetingsaftalen giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end den, der er værneting ifølge de almindelige regler (lovudkastets § 245, stk. 2).

Med hensyn til sager om forsikringsaftaler har rådet i konsekvens af de synspunkter, som er anført i afsnit 4 ikke fundet behov for at indføre særregler om begrænsninger med hensyn til mulighederne for at indgå internationale værnetingsaftaler om forsikringssager. Selv efter EF-domskonventionen gælder der iøvrigt en række undtagelser fra forbudet mod forhåndsværnetingsaftaler i forsikringssagerne, jfr. konventionens artikel 12, stk. 3-5, sammenholdt med artikel 12 a.

Retsplejerådet foreslår som nærmere omtalt ovenfor under afsnit 5.2. bl.a. på baggrund af henstillinger fra forbrugerombudsmanden og **forbrugerklagenævnet**, at der gennemføres en ny international værnetingsregel for visse sager om forbrugeraftaler, jfr. lovudkastets § 246, stk. 1, 2. pkt. Rådet finder det bl.a. derfor rigtigst, at det foreslåede forbud mod forhåndsværnetingsaftaler i nationale forhold tillige gøres anvendeligt med hensyn til internationale sager. I modsat fald må det befrygtes, at den foreslåede søgsmålsadgang for forbrugere mod erhvervsdrivende, som har hjemsted i et land uden for EF, vil blive søgt tilsidesat af de erhvervsdrivende ved kontraktens indgåelse. Forbudet mod forhåndsværnetingsaftaler i internationale sager følger af, at der i § 246 henvises til § 245, ikke blot til dennes første stykke. En værnetingsaftale er herefter kun gyldig i forbrugersager under de i § 245, stk. 2, nævnte betingelser. Det betyder tillige, at danske erhvervsdrivende er afskåret fra at påberåbe sig forhåndsværnetingsaftaler, der er til ugunst for forbrugere med bopæl i et land uden for EF.

7. Voldgift.

Både parterne i en aktuel tvist og parterne i et retsforhold, som kan give anledning til tvister, kan aftale, at tvisten skal afgøres ved voldgift i stedet for ved de almindelige domstole. Den endelige afgørelse overlades i så fald til en eller flere

voldgiftsmænd, som parterne selv vælger, eller om hvis valg parterne træffer bestemmelse. Nærmere regler om voldgiftsbehandling findes i voldgiftsloven, nr. 181 af 24. maj 1972. Voldgiftsloven indeholder ikke en udtømmende regulering, men giver nærmere regler om bistand fra domstolene til etablering af voldgiftsretter og til bevisoptagelse samt regler om voldgiftsaftalers og voldgiftskendelsers gyldighed og eksigibilitet.

Parterne kan som nævnt gyldigt indgå aftale både om voldgift i en allerede opstået tvist og om afgørelse af tvister, som måtte opstå i fremtiden. I visse kontrakter indsættes ofte en voldgiftsklausul, f.eks. en bestemmelse om, at uoverensstemmelser mellem parterne vedrørende kontrakter eller enhver uenighed om kontraktens fortolkning skal afgøres ved voldgift. Almindelige betingelser for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed indeholder således i § 31 en voldgiftsklausul. Efter sølovens § 199 er en forhåndsftale om voldgift vedrørende tvister om søbefordring af passagerer eller rejsegods ugyldig. Iøvrigt kan forhåndsftaler om voldgiftsbehandling gyldigt indgås. Aftalen må dog begrænses til bestemte retsforhold mellem parterne.

Det forslag om gennemførelse af særlige regler i retsplejeloven om behandling af sager af mindre værdi ved domstolene, som justitsministeriet fremsatte i folketingssamlingen 1980/81, indeholdt i den som § 401 foreslåede bestemmelse en regel, hvorefter aftaler om voldgiftsbehandling i lighed med værnetingsaftaler kun er bindende, såfremt aftalen er indgået efter tvistens opståen, eller begge (alle) parter er erhvervsdrivende, og tvisten vedrører erhvervet. Den foreslåede bestemmelse skulle efter forslaget finde anvendelse i alle de af lovforslaget omfattede sager. Det vil navnlig sige de fleste byretssager, der har en økonomisk værdi, som ikke overstiger 10.000 kr. Lovforslaget blev som tidligere nævnt ikke gennemført.

Retsplejerådet finder det ønskeligt, at det ovennævnte forslag om forbud mod forudgående voldgiftsaftaler gennemføres. Et sådant forbud vil være et naturligt supplement til den af rå-

det foreslåede regel om forbud mod forhåndsværnetingsaftaler i forbrugersager. Forslaget herom omfatter som nævnt alle sager om forbrugeraftaler uden hensyn til sagens værdi. På baggrund heraf kunne det for så vidt være ønskeligt at udvide forbudet mod forhåndsvoldgiftsaftaler i lovforslaget om behandling af sager af mindre værdi til at omfatte alle forbrugersager. En sådan ændring bør dog ikke gennemføres, uden at spørgsmålet forinden har været drøftet med de berørte erhvervs- og forbrugerorganisationer, og retsplejerådet har afstået fra i denne sammenhæng at foreslå videregående ændringer på voldgiftsområdet.

Kapitel 5udkast til en andret affattelse af retsplejelovens kapitel 22
o« værneting i borgerlige sager.1. Lovudkastet."Kapitel 22.Værneting.

§ 235. Retssager anlægges ved sagsøgtes hjemting, medmindre andet er bestemt ved lov.

Stk. 2. Hjemtinget er i den retskreds, hvor sagsøgte har bopæl. Har sagsøgte bopæl i flere retskredse, er hjemtinget i enhver af dem.

Stk. 3. Har sagsøgte ingen bopæl, er hjemtinget i den retskreds, hvor han opholder sig.

Stk. 4. Har sagsøgte hverken bopæl eller kendt opholdssted, er hjemtinget i den retskreds, hvor han sidst har haft bopæl eller opholdssted.

§ 236. Danske statsborgere, der er bosat i udlandet uden tilføjelse at have bopæl i Danmark, og som ikke er undergivet bopælslandets domsmyndighed, har hjemting i København.

§ 237. Sager mod personer, der driver erhvervsmæssig virksomhed, kan, når sagen vedrører virksomheden, anlægges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves.

§ 238. Selskaber, foreninger, private institutioner og andre sammenslutninger, der kan optræde som part i retssager, har hjemting i den retskreds, hvor hovedkontoret ligger, eller, hvis et sådant ikke kan oplyses, i den retskreds, hvor et af bestyrelsens eller direktionens medlemmer har bopæl.

Stk. 2. Sager mod de i stk. 1 nævnte sammenslutninger, der driver erhvervsvirksomhed uden for hjemtinget, kan, når sagen vedrører virksomheden, anlægges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves.

Stk. 3. Sager, der vedrører sammenslutningen, og som rejses af sammenslutningen mod de enkelte medlemmer eller opstår imellem disse, kan anlægges ved sammenslutningens hjemting.

Stk. 4. Sager om erstatning mod stiftere, bestyrelsesmedlemmer og direktører i de i stk. 1 nævnte sammenslutninger kan anlægges ved sammenslutningens hjemting.

§ 239. Kommuner har hjemting i den retskreds, hvor hovedkontoret ligger.

§ 240. Staten har hjemting i den retskreds, hvor den myndighed, som stævnes på statens vegne, har kontor.

§ 241. Sager vedrørende rettigheder over fast ejendom, kan anlægges ved retten på det sted, hvor ejendommen ligger.

§ 242. Sager om kontraktsforhold kan anlægges ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse på pengekrav, medmindre kravet er opstået under ophold i retskredsen under sådanne omstændigheder, at det skulle opfyldes, inden stedet forlades.

§ 243. Sager, hvorunder der påstås straf, erstatning eller oprejsning i anledning af retskrænkelser, kan anlægges ved retten på det sted, hvor retskrænkelsen er foregået.

§ 244. I sager om forbrugeraftaler, som ikke er indgået ved personlig henvendelse på den erhvervsdrivendes faste forretningssted, kan forbrugeren anlægge sag mod den erhvervsdriven-

de ved sit eget hjemting.

§ 245. Parterne kan aftale ved hvilken af flere ligeartede retter sagen skal anlægges.

Stk. 2. I sager om forbrugeraftaler finder bestemmelsen i stk. 1 kun anvendelse, hvis værnetingsaftalen er indgået efter, at tvisten er opstået, eller hvis værnetingsaftalen giver forbrugeren ret til tillige at anlægge sag ved andre retter end dem, der er værneting ifølge de foranstående bestemmelser.

§ 246. Sager mod personer, selskaber, foreninger, private institutioner og andre sammenslutninger, der ikke har hjemting i Danmark, kan anlægges her i landet, for så vidt nogen ret efter bestemmelserne i §§ 237, 238, stk. 2, 241, 242, 243 og 245 kan anses som værneting i sagen. I sager om forbrugeraftaler kan forbrugeren anlægge sag mod de i 1. pkt. nævnte personer og sammenslutninger ved sit eget hjemting, såfremt fremsettelsen af særligt tilbud eller reklamering i Danmark er gået forud for aftalens indgåelse, og forbrugeren her i landet har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen.

Stk. 2. Kan ingen ret efter stk. 1 anses som værneting i sagen, kan sager vedrørende formueretsforhold mod de i stk. 1 nævnte personer anlægges ved retten på det sted, hvor de ved stævningens forkyndelse opholder sig.

Stk. 3. Sager vedrørende formueretsforhold mod de i stk. 1 nævnte personer og sammenslutninger kan endvidere, hvis der ikke er værneting efter reglen i stk. 1, anlægges ved retten på det sted, hvor den pågældende person eller sammenslutning har gods.

§ 247. I sager, der er omfattet af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, med senere ændringer, anvendes konventionens værnetingsregler.

Stk. 2. Hvor der ikke efter dansk lovgivning i øvrigt er værneting for en sag, der efter den i stk. 1 nævnte konvention skal eller kan anlægges her i landet, anlægges sagen ved sagsøgerens hjemting, eller, såfremt sagsøgeren ikke har hjemting her i landet, ved Københavns byret eller østre landsret.

§ 248. Retten påser af egen drift, om sagen er indbragt for rette værneting. Fremsætter sagsøgte ikke indsigelse mod rettens kompetence i svarskriftet eller, hvis sagen ikke forberedes skriftligt, i det 1. retsmøde under forberedelsen, anses retten for rette værneting.

Stk. 2. Er sagen anlagt ved en ret, som ikke er rette værneting til at behandle sagen eller et af de rejste krav, henviser retten om muligt sagen eller kravet til afgørelse ved rette domstol. Afgørelse om henvisning træffes ved kendelse. Kan henvisning ikke ske, afviser retten sagen ved dom."

2. Bemærkninger til lovudkastet.

Den foreslåede affattelse af retsplejelovens værnetingskapitel om borgerlige sager opretholder i det væsentlige den gældende systematik.

*

Reglerne om værneting i sager mod processuelle indlændinge og danske selskaber og andre sammenslutninger (hjemtingsreglerne) findes i lovudkastets §§ 235, 236, 238, stk. 1, 239 og 240. De regler, der i særlige tilfælde giver adgang til at søge indlændinge uden for hjemtinget, fremgår af bestemmelserne i lovudkastets §§ 237, 238, stk. 2 - 4, og 241 - 244.

Lovudkastets § 246 indeholder reglerne om adgangen til at anlægge sag mod processuelle udlændinge og sammenslutninger, der har hjemsted i udlandet.

Spørgsmålet om værnetingsaftaler i nationale retssager er reguleret i lovudkastets § 245. Denne bestemmelse finder på grund af henvisningen i lovudkastets § 246 tillige anvendelse med hensyn til værnetingsaftaler i internationale retssager.

Den foreslåede bestemmelse i lovudkastets § 247 har til formål at gennemføre domskonventionens værnetingsregler, der modificerer de almindelige internationale værnetingsregler og i et vist omfang tillige de ovennævnte bestemmelser om værneting i indenlandske sager.

Retsplejerådet har ikke fundet det nødvendigt i lovudkastet at medtage bestemmelser svarende til de gældende regler i retsplejelovens § 241 (værneting i skiftesager) og § 242 (regnskabs- eller forvaltningsværneting). Bestemmelsen i § 241 må på baggrund af skiftelovens regler anses for overflødig, og der findes ikke at være tilstrækkelig grund til at opretholde et særligt regnskabs- eller forvaltningsværneting, der næppe har praktisk betydning.

Til § 235.

De foreslåede regler i lovudkastets § 235 svarer bortset fra en række redaktionelle ændringer til de gældende bestemmelser i § 235 og § 236.

*

Efter retsplejerådets opfattelse er der ikke behov for at foretage realitetsændringer i de gældende regler om processuelle indlændinges hjemting. Om en person har indlændingestatus må som hidtil udledes indirekte af de foreslåede regler og skal afgøres på samme måde som efter de gældende regler i retsplejelovens § 235 og § 236. En person er indlænding og dermed omfattet af reglen i lovudkastets § 235, hvis han ved bopæl eller ophold har en stærkere eller lige så stærk tilknytning til Danmark som til udlandet. Statsborgerskabet er uden betydning. Indlænding i henseende til værneting er først og fremmest enhver, som har bopæl i Danmark eller opholder sig her i landet uden at have bopæl i udlandet. Endvidere er de personer, der har haft bopæl i Danmark uden senere at have fået bopæl i udlandet, indlændinge. Indlænding er endelig den, som har haft ophold her i landet og ikke vides senere at have taget ophold eller bopæl i udlandet. Tilknytningen til Danmark gennem bopæl her i landet falder således som efter de gældende regler først bort ved en ny fast tilknytning til et andet land gennem bopæl i dette. Derimod udviskes betydningen af et blot ophold i Danmark i overensstemmelse med gældende ret allerede ved bortrejse til udlandet. Der kan i øvrigt med hensyn til gældende ret henvises til Kommenteret retsplejelov, 3. udgave, 1982, s. 237 note 3 ad § 236.

I de tilfælde, hvor sagsøgte hverken har bopæl eller kendt opholdssted, har han efter udkastets stk. 4 hjemting i den retskreds, hvor han sidst har haft bopæl eller opholdssted. Den sidst kendte bopæl er i denne henseende ikke principal i forhold til det sidst kendte opholdssted. Bestemmelsen giver derimod sagsøger valgfrihed, jfr. efter gældende ret U 66/245 H, hvorved det blev fastslået, at en processuel indlænding kan sagsøges på sit seneste men nu forladte opholdssted, selv om

den pågældende tidligere har haft bopæl andetsteds.

Spørgsmålet om, hvorvidt processuelle udlændinge kan sagsøges her i landet, afgøres som nævnt efter reglen i lovudkastets § 246 og for så vidt angår sager, som er omfattet af EF-doms-konventionen, efter bestemmelsen i lovudkastets § 247.

EF-domskonventionen har i det væsentligste kun betydning i forhold til processuelle udlændinge og selskaber m.v., som har hjemsted uden for Danmark. Konventionen modificerer imidlertid i et vist omfang også de nationale værnetingsregler, herunder reglen i lovudkastets § 235. Der henvises herom til bemærkningerne til lovudkastets § 247.

Om værnetinget for danske selskaber og andre sammenslutninger med hjemting her i landet gælder reglerne i lovudkastets § 238.

Til § 236.

Den foreslåede regel svarer med redaktionelle ændringer til den nugældende bestemmelse i retsplejelovens § 237.

Til § 237.

Reglen i lovudkastets § 237 svarer i realiteten til den nugældende § 241 a. Retsplejerådet finder det af systematiske grunde mest hensigtsmæssigt, at bestemmelsen placeres i tilknytning til hjemtingsreglerne for fysiske personer i lovudkastets §§ 235 og 236.

Til § 238.

De foreslåede regler træder i stedet for gældende § 238. Den i retsplejelovens § 238 indeholdte regel om værnetinget for kommuner er placeret i lovudkastets § 239.

Efter reglen i lovudkastets § 238, stk. 1, har selskaber, foreninger, private institutioner og andre sammenslutninger, der kan optræde som part i retssager, hjemting i den retskreds,

hvor hovedkontoret ligger. Den gældende regel bruger udtrykket "hoved for retningslokale". Retsplejerådet finder det imidlertid mere hensigtsmæssigt at lægge vægt på stedet for selskabets eller sammenslutningens hovedkontor ved fastlæggelsen af selskabets eller sammenslutningens hjemting. Den foreslåede regel svarer til de særlige værnetingsbestemmelser i aktieselskabslovens § 159 og anpartsselskabslovens § 129, der vil kunne ophæves ved gennemførelsen af lovudkastets regel. Det samme gælder om værnetingsreglen i firmalovens § 34. Har et selskab eller en sammenslutning ikke noget oplyst hovedkontor, vil sag i overensstemmelse med den gældende regel kunne anlægges ved retten på det sted, hvor et af bestyrelsens medlemmer har bopæl. Rådet foreslår, at der også bliver adgang til at anlægge sag mod selskabet ved bopælsværneting for medlemmer af direktionen, hvis der ikke kan oplyses noget hovedkontor for selskabet.

Den foreslåede regel i § 238, stk. 2, er ny. Om den nærmere baggrund for bestemmelsen henvises til kap. 4, afsnit 2.3. Reglen bør fortolkes på samme måde som bestemmelsen i nugældende § 241 a (lovudkastets § 237), og finder kun anvendelse, hvis filialvirksomheden udøves fra et fast forretningssted uden for hjemtinget. Den kan således ikke anvendes, hvis virksomheden udøves fra stadigt skiftende steder. Dette betyder, at den f.eks. ikke vil kunne bruges med hensyn til den virksomhed, der udøves af handelsrejsende.

Lovudkastets § 238, stk. 3, svarer med nogle sproglige ændringer til nugældende § 238, stk. 2.

Reglen i lovudkastets § 238, stk. 4, svarer i realiteten til de særlige værnetingsregler, som findes i aktieselskabslovens § 146, anpartsselskabslovens § 116 og forsikringsvirksomhedslovens § 236.

Der henvises i øvrigt om lovudkastets § 238 til kap. 4, afsnit 2.

Til § 239.

Bestemmelsen træder i stedet for reglen om kommuners værneting i nugældende § 238. I lighed med reglen i lovudkastets § 238 foreslås det, at der ved fastlæggelsen af kommuners værneting skal lægges vægt på, hvor kommunens hovedkontor er beliggende.

Til § 240.

Reglen i lovudkastets § 240 om statens værneting svarer med nogle ændringer af redaktionel karakter til den nugældende regel i retsplejelovens § 239. Spørgsmålet om, hvilken myndighed der kan sagsøges på statens vegne, må som hidtil afgøres ud fra almindelige forvaltningsretlige principper. En retssag kan i almindelighed anlægges mod den forvaltningsmyndighed, som har habilitet og kompetence til selv at træffe afgørelse eller beslutning i det anliggende, sagen angår.

Særlovgivningen indeholder som omtalt i kapitel 2, afsnit 1.2. i vidt omfang regler om andet værneting.

Efter skattestyrelseslovens § 31 anlægges sager om skattespørgsmål ved den landsret, i hvis kreds den skattepligtige har hjemting ved sagens anlæg.

Søgsmål om ekspropriation anlægges efter ekspropriationslovens § 26, stk. 1, ved den landsret, under hvilken vedkommende ejendom er beliggende. Tilsvarende regler gælder efter lov om offentlige veje, § 65, stk. 1, by- og landszonelovens § 16 og naturfredningslovens § 30, stk. 6.

Efter lov nr. 93 af 29. marts 1937 om skibsregistrering § 53 indbringes skibsregistrets afgørelse for (kæres til) landsretten, i hvis kreds det pågældende skibsrederi er hjemmehørende.

Retsplejerådet har overvejet, hvorvidt der burde gennemføres en regel, der generelt lader sagsøgerens hjemting være afgørende ved sager mod staten, således som det har været foreslået

af Sv. B. Müller i Juristen 1959, s. 427 ff og af Frost i Juristen 1969, s. 265. En sådan regel kunne umiddelbart forekomme nærliggende på baggrund af det af rådet stillede forslag om gennemførelse af en særlig værnetingsregel om forbrugersager, der i visse tilfælde giver forbrugeren adgang til at anlægge sag ved sit eget hjemting (lovudkastets § 244). En regel, der giver adgang til i alle sager at anlægge sag mod staten ved eget hjemting, ville imidlertid være meget vidtgående. Reglen i lovudkastets § 244 har endvidere sammenhæng med, at de pågældende sager, som er omfattet af denne bestemmelse, vedrører aftaler, som den erhvervsdrivende typisk har taget initiativ til. Det samme gør sig ikke gældende i sager, hvor staten er modpart. En adgang til sagsanlæg mod statsmyndigheder ved eget hjemting ville undertiden være uhensigtsmæssig. Sager mod decentrale statsmyndigheder vil typisk have deres udspring i begivenheder i det lokalområde, hvor myndigheden har hjemting, og det er derfor naturligt, at de også behandles der. Hertil kommer, at der som foran nævnt, hvor der har vist sig et særligt behov herfor, i særlovgivningen er foretaget en fravigelse af retsplejelovens almindelige værnetingsbestemmelse. På den baggrund finder retsplejerådet det rigtigst at opretholde den nugældende regel om statens værneting.

Til § 241.

Lovudkastets § 241 om værneting for sager om fast ejendom svarer med sproglige ændringer til nugældende § 240, stk. 1.

Der henvises herom til kapitel 2, afsnit 1.1.2.

Efter nugældende § 240, stk. 2, kan sagsøgeren benytte den faste ejendoms værneting i sager, hvor han indtaler fordringer, som er sikret ved pant i ejendommen, eller enkelte forfaldne grundbyrdeydelser. Retsplejerådet foreslår, at denne bestemmelse ophæves. Efter retsplejerådets opfattelse er der ikke noget større behov for en sådan regel. Dette skyldes bl.a., at udlæg kan foretages direkte på grundlag af pantebreve, jfr. retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 6. Retsplejeloven indeholder i § 487, stk. 1, nr. 3, en særlig værnetingsregel, hvor-

efter anmodning om tvangsfuldbyrdelse kan fremsættes over for fogedretten i den retskreds, hvor der findes pant for fordringen. Sager om forfaldne grundbyrdeydelse har endvidere ikke en sådan tilknytning til ejendommen, at der i almindelighed er behov for at kunne anlægge sag herom ved retten på det sted, hvor ejendommen er beliggende.

Retsplejelovens § 240, stk. 3, indeholder en bestemmelse for de tilfælde, hvor en ejendom er beliggende i flere retskredse. I så fald kan sagen anlægges i den retskreds, hvorunder ejendommens bygninger, navnlig stuehuset, hører. Findes sådanne ikke, eller er stuehuset beliggende i flere retskredse, kan sagen anlægges i hvilken som helst af disse. Der bør efter retsplejerådets opfattelse fortsat i de nævnte situationer lægges vægt på eventuelle bygningers placering og efter omstændighederne indrømmes sagsøgeren valgfrihed mellem de flere retskredse. Rådet har imidlertid ikke fundet det nødvendigt at medtage en formel regel herom i lovudkastet.

Til § 242.

De foreslåede bestemmelser i § 242 om opfyldelsesværnetinget træder i stedet for nugældende § 243.

I modsætning til den gældende bestemmelse i § 243, stk. 1, vil den foreslåede regel kunne anvendes, selv om kontraktsforholdet ikke kræver skyldnerens tilstedeværelse ved opfyldelsen. En anvendelse i købeaftaler af transportklausuler som fob eller franco, hvorved der aftales et leveringssted, vil derfor i modsætning til efter gældende ret, jfr. kapitel 2, afsnit 1.2.2., samtidig fastlægge, hvilket sted, der efter lovudkastets § 242 skal anses som opfyldelsessted. Der kan endvidere anlægges sag ved **opfyldelsesværnetinget**, selv om sagsøgte ved stævningens forkyndelse ikke er til stede i den pågældende retskreds.

Efter lovudkastets § 242, stk. 2, finder reglen i § 242, stk. 1, dog normalt ikke anvendelse på pengekrav. Den pågældende regel svarer iøvrigt til nugældende § 243, stk. 2.

Om den nærmere baggrund for de foreslåede regler i lovudkastets § 242 henvises til kap. 4, afsnit 3.1.

Til § 243.

Den foreslåede bestemmelse om retsbrudsværnetinget svarer bortset fra nogle sproglige forenklinger til den nugældende regel i retsplejelovens § 244.

På grundlag af den gældende bestemmelse er det i retspraksis fastslået, at sagen i overensstemmelse med princippet i straffelovens § 9 vil kunne anlægges i Danmark på det sted, hvor virkningen af den skadegørende handling (tillige) er indtruffet, selv om handlingen er foretaget i udlandet, jfr. U 40/454 H. Ved denne afgørelse blev det fastslået, at en i Norge bosat person, der fra udlandet havde sendt injurierende breve vedrørende en i Ålborg boende person til bestyrelsen i et aktieselskab i Ålborg, kunne sagsøges ved retten i Ålborg. Det anses for tvivlsomt, om samme regel gælder ved krænkelser, hvor både iværksættelseshandling og virkning er foregået her i landet, jfr. Gomard, Civilprocessen, 1984, s. 548. Retsplejerådet er af den opfattelse, at der fremtidig også i de sidstnævnte tilfælde bør være valgfrihed mellem at anlægge sag om en retskrænkelser på handlingsstedet eller på det sted, hvor virkningen af handlingen er indtruffet. Det anførte har betydning med hensyn til retskrænkelser i forbindelse med offentliggørelse i dagblade og fremsendelse af breve.

Er retskrænkelser i øvrigt foregået i flere retskredse, vil sagen, som det udtrykkeligt er angivet i den gældende regel, kunne anlægges i enhver af dem. Retsplejerådet har imidlertid ikke ment det nødvendigt at medtage en formel regel herom.

Til § 244.

Efter lovudkastets § 244 vil forbrugeren i sager om forbruger-aftaler, som ikke er indgået ved personlig henvendelse på en erhvervsdrivendes faste forretningssted, kunne anlægge sag ved sit eget hjemting. Reglen er ny. Om den nærmere baggrund for

forslaget henvises til kap. 4, afsnit 5.1.

Ved anvendelsen af reglen skal den i de formueretlige regler brugte forbrugeraftaledefinition lægges til grund, jfr. § 1 i lov nr. 139 af 29. marts 1978 om visse forbrugeraftaler (dørsalgsloven). Ved en forbrugeraftale forstås således en aftale, som en erhvervsdrivende indgår i sit erhverv, når den erhvervsdrivendes ydelse hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for den anden part (forbrugeren), og den erhvervsdrivende vidste eller burde vide dette. Aftale om at udføre arbejde for en erhvervsdrivende anses dog ikke for en forbrugeraftale. Den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at en aftale ikke er en forbrugeraftale.

Den foreslåede regel finder som nærmere beskrevet i kap. 4, afsnit 5.1. alene anvendelse, såfremt aftalen er indgået uden forbrugeren personlige henvendelse på den erhvervsdrivendes faste forretningssted.

Forbrugerværnetingsreglen vil kun kunne fraviges ved aftale, hvis værnetingsaftalen er indgået efter, at tvisten er opstået, jfr. lovudkastets § 245, stk. 2.

Til § 245.

Bestemmelsen i lovudkastets § 245, stk. 1, om værnetingsaftaler svarer med sproglige ændringer til den nugældende § 247.

Efter reglen i lovudkastets § 245, stk. 2, gælder adgangen til at indgå værnetingsaftaler kun i sager om forbrugeraftaler, hvis værnetingsaftalen er indgået efter, at tvisten er opstået, eller hvis værnetingsaftalen giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er værneting efter de almindelige regler. Bestemmelsen, der er ny, medfører bl.a., at de foreslåede værnetingsregler i lovudkastets § 244 vedrørende forbrugeraftaler ikke vil kunne fraviges ved en forhåndsaftale. Der vil heller ikke kunne indgås bindende forhåndsværnetingsaftaler om, at den erhvervsdrivende skal kunne sagsøge forbrugeren ved den erhvervsdrivendes hjemting.

Til § 246.

Bestemmelserne i lovudkastets § 246, der angiver i hvilket omfang udlændinge og udenlandske selskaber m.v. kan sagsøges her i landet, træder i stedet for reglerne i den nugældende § 248. Reglerne i lovudkastets § 246 gælder ikke for sager, som er omfattet af EF-domskonventionen. Med hensyn til disse sager skal værnetingsreglerne i domskonventionens artikel 2-18 anvendes, jfr. lovudkastets § 247. Konventionens regler indebærer bl.a., at godsværnetingsreglen i lovudkastets § 246, stk. 3, ikke finder anvendelse inden for konventionens område.

Efter lovudkastets § 246, stk. 1, 1. pkt., vil processuelle udlændinge og selskaber og andre sammenslutninger, som ikke har hjemting her i landet eller i et andet EF-land, i overensstemmelse med den gældende regel kunne sagsøges i Danmark, hvis bestemmelserne i lovudkastets § 237 (sager om fysiske persons virksomhed), § 241 (sager vedrørende fast ejendom), § 242 (sager om kontraktsforhold), § 243 (sager om erstatning m.v. uden for kontraktsforhold) og § 245, stk. 1 (værnetingsaftaler) kan anvendes.

Efter den foreslåede regel vil endvidere lovudkastets § 238, stk. 2, om filialværneting kunne benyttes også i forhold til processuelle udlændinge og selskaber m.v., som har hjemting uden for Danmark. Gennemførelsen af denne regel vil betyde, at de specielle regler i aktieselskabslovens § 159, anparts-selskabslovens § 129 og forsikringsvirksomhedslovens § 248 vil kunne ophæves.

Den i forhold til gældende ret i lovudkastets § 242 foreslåede udvidede adgang til at anlægge sager om kontraktsforhold ved **opfyldelsesværnetinget** finder ligeledes anvendelse over for processuelle udlændinge og udenlandske selskaber og sammenslutninger.

Efter den foreslåede nye regel i lovudkastets § 246, stk. 1, 2. pkt., kan en forbruger i sager om forbrugeraftaler anlægge

sag mod erhvervsdrivende, der er processuel udlænding, eller som er et udenlandsk selskab her i landet, såfremt fremsættelsen af særligt tilbud eller reklamering i Danmark er gået forud for aftalens indgåelse, og forbrugeren her i landet har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen. Bestemmelsen svarer til reglen i domskonventionens artikel 14, jfr. artikel 13, stk. 3, der finder anvendelse inden for konventionens område. Om baggrunden for forslaget henvises til kap. 4, afsnit 5.2.

Ved de foreslåede regler i lovudkastets § 246, stk. 2 og 3, opretholdes adgangen i den gældende § 248, stk. 2, til at sagsøge processuelle udlændinge og udenlandske selskaber her i landet, hvis udlændingen har ophold her i landet ved stævningens forkyndelse, eller hvis udlændingen eller selskabet har gods her i landet. Som det fremgår af formuleringen af reglen i lovudkastets § 246, stk. 3, foreslås det, at spørgsmålet, om der er gods her i landet, i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige ordning fremtidig skal bedømmes på grundlag af forholdene ved sagens anlæg. Retsplejerådet har ikke fundet, at der i øvrigt er behov for at foretage ændringer med hensyn til de pågældende bestemmelser nærmere anvendelsesområde i forhold til den praksis, der har udviklet sig. Efter praksis vil der ikke kunne anlægges sag mod udlændingen eller et udenlandsk selskab, hvis spørgsmålet, om udlændingen eller selskabet har gods her i landet, er afhængig af sagens udfald, jfr. f.eks. U56/657 H som omtalt af Philip, Dansk International Privat- og Procesret, 1976, side 98 f. Afgørelsen angik en dansk virksomhed, som havde købt mælkepulver i udlandet. Efter at mælkepulveret var kommet hertil, gjorde virksomheden gældende, at leverancerne ikke var kontraktmæssige og afviste dem. Virksomheden gjorde herefter gældende, at sælgeren ejede det afviste vareparti og derfor havde godsværneting her i landet. Da sagens udfald ville være afgørende for, om sagsøgte ejede gods her i landet, antoges godsværneting ikke at foreligge. Som nævnt i kapitel 2, afsnit 2.1. i.f. har professor Erik Siesby i en række artikler rettet kritik mod den opfattelse, at godsets eksistens her i landet skal være uafhængig af sagens udfald. Siesby har endvidere i en henvendelse til

retsplejerådet redegjort nærmere for sine synspunkter om en udvidelse af godsværnetinget. Efter retsplejerådets opfattelse må domstolenes praksis antages at være begrundet i et hensyn til at undgå misbrugstilfælde, hvor godsets eller sagsgenstandens eksistens her i landet beror på sagsøgers ensidige disposition. Rådet finder det på denne baggrund rigtigst, at der ikke ved en udtrykkelig lovbestemmelse åbnes adgang til ved godsværnetinget at anlægge sager, der angår spørgsmålet, om den pågældende udlænding eller sagsøgeren er ejer af godset, men at det fortsat overlades til retspraksis at drage grænserne for "gods", der kan begrunde værneting her i landet.

Om lovudkastets § 246 henvises i øvrigt til kap. 4, afsnit 2.4, 3.2., 4.4. og 5.2.

Til § 247.

Bestemmelserne i lovudkastets § 247 tager sigte på at gennemføre EF-domskonventionens værnetingsregler. Efter § 247 skal domskonventionens regler anvendes i alle sager, som er omfattet af konventionen.

I det følgende omtales visse enkeltspørgsmål af betydning ved anvendelsen af domskonventionen og dermed for fortolkningen af reglen i udkastets § 247. Der må i øvrigt henvises til gennemgangen af konventionen i kap. 3.

1. EF-domskonventionens regler om domstolenes internationale kompetence gælder som altovervejende hovedregel kun inden for de kontraherende staters område. Udenfor konventionens område afgøres de danske domstoles internationale kompetence af reglerne i lovudkastets § 246. Konventionen lægger vægt på bopælsbegrebet, og nationaliteten er således ikke afgørende.

Værnetingsreglerne kommer til anvendelse på alle personer, der er bosat inden for kontraherende staters område, uanset deres nationalitet. Domskonventionen indeholder ingen definition af, hvad man forstår ved bopæl i konventionen, men bestemmelsen heraf er overladt til medlemsstaternes lovgivning. Artikel 52

og 53 indeholder dog nogle lovvalgsregler, der også skal anvendes af de danske domstole. Hvis spørgsmålet således er, om en person er bosat i Danmark i et tilfælde, hvor sagen er indbragt for en dansk domstol, skal dansk rets forståelse af bopælsbegrebet lægges til grund. Retsplejerådet forudsætter i den forbindelse, at den forståelse af bopælsbegrebet, der anvendes i forbindelse med retsplejelovens hjemtingsregler i § 235 og § 236, også lægges til grund ved anvendelsen af domskonventionen. Er spørgsmålet, om sagsøgte er bosat i en af de andre kontraherede stater, skal efter konventionen den pågældende anden stats lovgivning anvendes ved afgørelsen. Konventionens artikel 52, stk. 3, indeholder en særlig lovvalgsregel om bopælsbestemmelse på grundlag af andre personers bopæl. Det fremgår af reglen, at såfremt en parts bopæl efter lovgivningen i det land, hvor han er statsborger, afhænger af en anden persons bopæl eller en myndigheds hjemsted, skal denne stats lovgivning anvendes ved afgørelsen af, hvor parten har bopæl.

2. Værnetingsreglerne i domskonventionen gælder også for selskaber og andre juridiske personer. Når der i konventionen tales om en persons bopæl, skal dermed ligestilles et selskabs hjemsted, der imidlertid bestemmes efter de internationale privatretlige regler, der gælder for den ret, hvor sagen anlægges.

3. Konventionens artikel 6 indeholder særlige regler om værnetingsgrundlaget i forbindelse med passiv subjektiv kumulation (søgsmål mod flere under samme sag), adcitation (sagsøgers eller sagsøgtes inddragelse af en eller flere yderligere parter under sagen) og hovedintervention (tredjemands indtræden i en anlagt retssag). Disse regler skal fremtidig anvendes inden for konventionens område i kraft af bestemmelsen i lovudkastets § 247, der således også modificerer de særlige kompetenceregler for sammenlægning af krav ved søgsmål mod flere og for adcitation samt hovedintervention, jfr. retsplejelovens §§ 250 og 251.

Efter retsplejelovens § 250 forudsætter således såvel søgsmål mod flere under samme sag som adcitation, at der er værneting for kravene her i landet. Reglerne i konventionens artikel 6

går ud på, at der kan anlægges sag mod flere i det land, hvor en af de sagsøgte bor, **uanset at** den anden eller de andre parter har bopæl i en anden kontraherende stat, ligesom der kan ske adcitation ved den ret, hvor den oprindelige sag er anlagt. På tilsvarende vis kan der efter artikel 6 foretages hovedintervention i en sag, der er anlagt i en kontraherende stat. Efter reglen i retsplejelovens § 251 kræves det, at der under et selvstændigt søgsmål ville være værneting for intervenientens krav her i landet.

4. I konventionens artikel 5, nr. 2, findes særlige kompetenceregler for sager om underholdspligt. Efter denne bestemmelse kan en person, der har bopæl på en kontraherende stats område, sagsøges i en anden kontraherende stat ved retten på det sted, hvor den berettigede har sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted eller, ved krav i forbindelse med sager om personers retlige status, ved den ret, der efter dennes egen lovgivning er kompetent i sagen, medmindre denne kompetence alene støttes på en af parternes nationalitet. Regler som retsplejelovens § 448 c, stk. 1, nr. 2, finder således kun anvendelse på krav om underholdspligt, der behandles sammen med selve ægteskabs-sagen. Efter denne bestemmelse forudsætter søgsmål her i landet, udover at sagsøgeren har bopæl i Danmark, at den pågældende enten har boet her de sidste to år eller tidligere har haft bopæl her. Reglen i retsplejelovens § 448 c, stk. 1, nr. 3-4, finder derimod formentlig ikke anvendelse, idet den rammes af konventionens forbehold for kompetence, der alene støttes på parternes nationalitet. Konventionens regel skal under alle omstændigheder anvendes inden for konventionens område.

5. Domskonventionens værnetingsregler har for søgsmål ved danske domstole kun betydning i sager af en international karakter. Reglerne har i hovedsagen kun betydning med hensyn til sager, som anlægges mod personer med bopæl i en kontraherende stat eller selskaber m.v., som har deres hjemsted i en kontraherende stat, I et vist omfang har konventionen imidlertid også selvstændig betydning i tilfælde, hvor bopælen eller hjemstedet for sagsøgte er uden for de kontraherende staters område.

Dette gælder således bl.a. med hensyn til reglen i konventionens artikel 16, der fastslår visse tilfælde af eksklusiv kompetence, uden hensyn til sagsøgtes bopæl i eller uden for de kontraherende staters område. Eksklusiv kompetence gælder navnlig med hensyn til sager om fast ejendom. Sådanne sager skal efter konventionen anlægges ved domstolene i den stat, hvor ejendommen er beliggende. Er ejendommen beliggende uden for de kontraherende staters område gælder artikel 16 i domskonventionen dog ikke, og spørgsmålet om værneting afgøres i disse tilfælde enten efter lovudkastets § 246 (hvis sagsøgte har bopæl uden for de kontraherende staters område) eller udkastets § 247 (på grund af sagsøgtes bopælstilknytning til en anden kontraherende stat).

Bestemmelsen i artikel 16 omfatter udover sager om rettigheder over fast ejendom også lejesager eller sager om forpagtning af fast ejendom.

Værnetingsreglerne i artikel 16 kan ikke fraviges ved aftale, jfr. artikel 17, stk. 2. Dette kan heller ikke ske ved en anden pacts stiltiende accept af en anden domstols kompetence, jfr. artikel 18.

Også reglerne i domskonventionens artikel 17, der stiller krav om skriftlighed til værnetingsaftaler, har betydning i forhold til personer med bopæl uden for de kontraherende staters område eller selskaber m.v. med hjemsted uden for de kontraherende staters område. Artikel 17 finder nemlig anvendelse blot en af parterne har bopæl i en kontraherende stat, hvis værnetingsaftalen går ud på, at en ret eller retterne i en kontraherende stat skal være kompetent til at påkende sagen. I tilfælde, hvor parter, hvoraf ingen har bopæl i en kontraherende stat, har udpeget retterne i en kontraherende stat til at påkende tvisten, finder artikel 17 ligeledes anvendelse. Såfremt aftalen opfylder formkravene i artikel 17, må de øvrige kontraherende stater (hvor opfyldelsesstedet f.eks. kan være) ikke påkende tvisten, medmindre de udpegede retter giver afkald på deres kompetence.

Formkravene i artikel 17 med hensyn til værnetingsaftaler kan f.eks. få betydning for søgsmål mod sagsøgte og selskaber m.v. med bopæl eller hjemsted i Danmark. Har en person med bopæl i København aftalt med en person, der har bopæl i Forbundsrepublikken Tyskland, at danskeren kan sagsøges ved retten i Tønder, er retten i Tønder således kun kompetent, hvis aftalen opfylder kravene i artikel 17. Dette får dog normalt kun betydning, såfremt sagsøgte udebliver, jfr. konventionens artikel 18.

Endvidere kan det nævnes, at reglerne i konventionens artikel 12 og artikel 15 om begrænsninger for værnetingsaftaler i forsikringssager og sager om forbrugerkontrakter også kan have betydning ved søgsmål mod processuelle indlændinge. Har f.eks. en erhvervsdrivende, der har bopæl eller hjemsted her i landet, med en tysk forbruger på forhånd aftalt, at den erhvervsdrivende kun kan sagsøges i Danmark, vil sagen uden hensyn til aftalen kunne anlægges ved forbrugerens hjemting, jfr. konventionens artikel 15 sammenholdt med artikel 14, stk. 1.

6. Som omtalt i kapitel 3, afsnit 6, forudsættes det, at samtlige kontraherende stater deltager i arrestkonventionen af 1952. Da Danmark og Irland ikke har tiltrådt arrestkonventionen, er der i tiltrædelseskonventionens artikel 36 fastsat særlige kompetenceregler i søretssager for disse lande. Disse bestemmelser svarer så godt som fuldstændigt til den i arrestkonventionen fastlagte ordning. De særlige overgangsbestemmelser for Danmark og Irland er dog tidsmæssigt begrænset til 3 år efter domskonventionens ikrafttræden for de respektive lande. Der bør derfor inden udløbet af denne tidsfrist tages stilling til en dansk tiltrædelse af arrestkonventionen.

Til § 248.

Bestemmelsen i lovudkastets § 248 svarer til den nugældende § 248 a.

Kapitel 6

Odkast til lov OM anerkendelse og fuldbyrdelse af EF-retsafgørelser m.v.

1. Lovudkastet.

Som omtalt i kapitel 3 er det retsplejerådets opfattelse, at der med henblik på gennemførelsen af EF-domskonventionens regler i artikel 25-51 om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser m.v. bør gennemføres en særlig lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af EF-retsafgørelser m.v. Rådet foreslår, at loven affattes således:

"§ 1. Retsafgørelser, der er omfattet af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, med senere ændringer, og som er truffet i en anden konventionsstat ("domsstaten"), skal med de i konventionens artikel 27-28 nævnte begrænsninger anerkendes her i landet.

Stk. 2. Opstår spørgsmålet om anerkendelse under en verserende sag, afgør retten om anerkendelse skal ske. Retten kan udsætte sagen, hvis den afgørelse, som ønskes anerkendt, er blevet anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse i domsstaten.

Stk. 3. Uden for de i stk. 2 nævnte tilfælde kan den berettede efter reglerne i §§ 3-14 ved fogedretten få fastslået, at retsafgørelsen skal anerkendes. Stk. 2, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 2. Afgørelser, som er nævnt i § 1, stk. 1, kan fuldbyrdes her i landet, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes i domsstaten.

§ 3. Anmodning om fuldbyrdelse indgives til fogedretten i den retskreds, hvor den, mod hvem fuldbyrdelsen begæres ("skyldneren") har bopæl. Har skyldneren ikke bopæl her i landet, skal anmodningen indgives til den fogedret, som efter retsplejelø-

vens almindelige regler kan foretage tvangsfuldbyrdelsen.

Stk. 2. Anmodningen skal være ledsaget af:

- 1) en udskrift af afgørelsen, der er bekræftet af vedkommende ret,
- 2) bevis for, at afgørelsen kan fuldbyrdes i domsstaten, og for at den er forkyndt, samt
- 3) ved udeblivelsesdomme bevis for, at det indledende proceskrift i sagen eller et tilsvarende dokument er blevet forkyndt for eller meddelt den udeblevne part.

Stk. 3. Fogedretten kan kræve en bekræftet oversættelse til dansk af dokumenter, som fremlægges i medfør af reglerne i stk. 2.

Stk. 4. Fogedretten kan indrømme en frist til at tilvejebringe de i stk. 2, nr. 3, nævnte bevisligheder eller, hvis den anser sagen for tilstrækkeligt oplyst, fritage herfor.

Stk. 5. Såfremt den, der fremsætter anmodning om tvangsfuldbyrdelse ("rekvirenten"), har bopæl i udlandet, skal der i anmodningen angives en person her i landet, til hvem meddelelser vedrørende sagen kan sendes.

§ 4. Fogedretten afgør ved kendelse, om anmodningen kan imødekommes. Afgørelsen træffes, uden at der gives skyldneren lejlighed til at udtale sig.

Stk. 2. Fuldbyrdelse kan kun nægtes af de grunde, der er nævnt i konventionens artikel 27-28.

§ 5. Fogedretten underretter rekvirenten eller dennes repræsentant om afgørelsen. Tillades fuldbyrdelse, lader fogedretten afgørelsen forkynde for skyldneren.

§ 6. Fogedrettens afgørelse kan kæres efter reglerne i retsplejelovens kap. 37, jfr. dog §§ 7-9.

Stk. 2. Indtil kærefristen er udløbet, eller inden et kære-mål er afgjort, kan der ikke foretages fuldbyrdelsesskridt, som går ud over en sikring af kravet.

§ 7. Kærefristen for skyldneren er 1 måned. Fristen regnes fra den dag, afgørelsen er forkyndt for den pågældende. Har skyldneren bopæl i et andet land, er kærefristen dog 2 måneder fra den dag, da forkyndelse blev foretaget for ham personlig eller på hans bopæl.

Stk. 2. Der gælder ingen frist for kæremål, der rejses af rekvirenten.

§ 8. Den ret, hvortil kendelsen kæres, kan på begæring udsætte sagen, hvis den afgørelse, som søges fuldbyrdet, er anfættet ved ordinær appel eller genoptagelse i domsstaten, eller hvis fristen herfor endnu ikke er udløbet. I sidstnævnte tilfælde kan retten fastsætte en frist for iværksættelse af appel eller genoptagelse. Retten kan endvidere gøre fuldbyrdelsen betinget af, at der stilles en sikkerhed, som fastsættes af retten.

§ 9. I kæremål, som rejses af rekvirenten, foretages mundtlig forhandling.

Stk. 2. Skyldneren skal tilsiges til forhandlingen. Har skyldneren bopæl i et andet land, finder konventionens artikel 20, stk. 2 og 3, tilsvarende anvendelse, hvis han ikke giver møde.

§ 10. Tvangsbøder kan kun fuldbyrdes, hvis bødens størrelse er endelig fastsat i domsstaten.

§ 11. Har rekvirenten haft helt eller delvis fri proces i den stat, hvor afgørelsen er truffet, eller har han været fritaget for gebyrer og omkostninger, har han fri proces eller fritagelse for gebyrer eller omkostninger i samme omfang under fuldbyrdelsesagen.

Stk. 2. I de i stk. 1 nævnte tilfælde skal anmodningen om tvangsfuldbyrdelse være ledsaget af bevis for, at rekvirenten har

haft fri proces eller har været fritaget for gebyrer eller omkostninger i domsstaten. § 3, stk. 3-4, finder tilsvarende anvendelse.

§ 12. Reglerne i §§ 2-11 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt i en konventionsstat, og med hensyn til forlig, som er indgået for en domstol i en sådan stat, hvis dokumentet eller forliget kan fuldbyrdes i det pågældende fremmede land. Fuldbyrdelse kan dog nægtes, hvis den ville være åbenbart uforenelig med grundlæggende danske retsprincipper.

§ 13. Fuldbyrdelsen foretages, medmindre andet følger af denne lov, efter samme regler, som gælder for fuldbyrdelse af danske afgørelser."

2. Bemærkninger til lovudkastet.

Reglerne i artikel 25-51 i EF-domskonventionen pålægger medlemsstaterne en vidtgående forpligtelse til at anerkende og fuldbyrde hinandens afgørelser. Pligten til at anerkende og fuldbyrde EF-afgørelser gælder for alle retsafgørelser i borgerlige sager, der er truffet af retterne i en konventionsstat, for så vidt sagerne falder inden for konventionens anvendelsesområde. Anerkendelses- og fuldbyrdelsespligten gælder uanset om parterne har bopæl i eller uden for EF. Det er således uden betydning, om den fremmede domstol har grundet sin kompetence på domskonventionens regler eller på det pågældende medlemslands egne regler. Efter konventionen kan der normalt ikke foretages nogen efterprøvelse af den fremmede domstols kompetence. Foreligger der en klar tilsidesættelse af forbudet i konventionens artikel 3 mod anvendelse af eksorbitante værneting inden for konventionens område, skal den pågældende fremmede afgørelse dog ikke anerkendes eller fuldbyrdes.

Det følger af konventionens artikel 1, at reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse ikke omfatter afgørelser i sager, der er udelukket fra konventionens anvendelsesområde. Uden for ordningen falder således sager om fysiske personers retlige sta-

tus samt deres rets- og handleevne, formueforholdet mellem ægtefæller, sager om arv, konkurs, akkord og lignende ordninger, social sikring og voldgift, herunder voldgiftskendelser.

Efter konventionens artikel 25 forstås ved "retsafgørelse" i konventionen enhver afgørelse truffet af en ret i en konventionsstat, uanset hvorledes den betegnes såsom dom, kendelse eller fuldbyrdelsesordre, herunder i nogle lande justitssekretærens fastsættelse af sagsomkostninger. I overensstemmelse hermed dækker udtrykket "retsafgørelser" i lovudkastet alle de nævnte afgørelsesformer.

Lovudkastets § 1 tager sigte på at gennemføre domskonventionens bestemmelser om anerkendelse af EF-retsafgørelser, mens udkastets §§ 2-13 angår fuldbyrdelse af retsafgørelser m.v. truffet i en medlemsstat.

Til § 1.

De foreslåede regler i lovudkastets § 1 har til formål at gennemføre domskonventionens regler om anerkendelse (artikel 26-30).

Efter konventionen (artikel 26, stk. 1) kan der ikke for anerkendelse af EF-retsafgørelser stilles krav om, at man har fulgt nogen forudgående procedure, men anerkendelsen skal ske uden videre. Hvis spørgsmålet om anerkendelse giver anledning til uoverensstemmelser, kan den i konventionen for fuldbyrdelsen fastsatte procedure anvendes, jfr. artikel 26, stk. 2, og lovudkastets § 1, stk. 3. Hvis anerkendelsesspørgsmålet opstår under en anden sag, kan den ret, som behandler hovedsagen, træffe afgørelse med hensyn til spørgsmålet om anerkendelse, jfr. konventionens artikel 26, stk. 3, og lovudkastets § 1, stk. 2, 1. pkt.

Det kræves efter konventionen ikke, at den fremmede afgørelse er retskraftig, for at den skal anerkendes. Er afgørelsen anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse i det pågældende fremmede land, kan en retssag, hvorunder afgørelsen kræves aner-

kendt, dog udsættes, indtil appellen eller genoptagelsessagen er afgjort, jfr. konventionens artikel 30, stk. 1, og lovudkastets § 1, stk. 2, 2. pkt. Den samme adgang til at udsætte sagen har fogedretten i de særlige tilfælde, hvor den berettigede ved fogedretten søger at få fastslået at retsafgørelsen skal anerkendes, jfr. lovudkastets § 1, stk. 3. Søger den berettigede derimod afgørelsen fuldbyrdet ved fogedretten, har fogedretten ingen mulighed for at udsætte sagen. Under appel af fogedrettens afgørelse om fuldbyrdelse kan appelinstansen imidlertid udsætte sagen, hvis den afgørelse, som søges fuldbyrdet, er anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse i domsstaten, eller hvis fristen herfor endnu ikke er udløbet, jfr. artikel 38, stk. 1, og lovudkastets § 8.

Domskonventionen indeholder i artikel 30, stk. 2, en særlig regel om afgørelser truffet i Irland og Det forenede Kongerige. Gøres anerkendelse af en sådan afgørelse gældende ved en ret i en anden konventionsstat, kan denne udsætte sagen, såfremt fuldbyrdelse er udsat i den stat, hvor afgørelsen er truffet, ved iværksættelse af appel eller genoptagelse. Baggrunden for denne særlige ordning for disse afgørelser er, at der i de pågældende lande ikke findes nogen klar sondring mellem ordinære og ekstraordinære retsmidler. Retsafgørelser i disse lande kan endvidere normalt fuldbyrdes straks, ligesom fuldbyrdelsesadgangen ikke afbrydes uden videre ved appel af afgørelsen. Appelleres afgørelsen, vil appelretten imidlertid normalt mod sikkerhedsstillelse bestemme, at afgørelsen ikke kan fuldbyrdes, forinden der er truffet endelig afgørelse i sagen. Retsplejerådet har ikke fundet det nødvendigt udtrykkeligt at omtale særordningen med hensyn til afgørelser truffet i Irland og Det forenede Kongerige i lovteksten, men reglen i lovudkastets § 1, stk. 2, 2. pkt., må i de pågældende sager anvendes i overensstemmelse med reglen i konventionens artikel 30, stk. 2.

Kun i de i konventionens artikel 27-28 nævnte tilfælde kan anerkendelse nægtes, jfr. lovudkastets § 1, stk. 1, in fine.

Efter artikel 27, nr. 1, kan anerkendelse nægtes, hvis aner-

kendelsen vil stride imod ordre public. Det er ikke afgørelsen, men selve anerkendelsen, der skal stride imod ordre public. Efter konventionens forarbejder er det forudsat, at ordre public kun vil kunne foreligge i helt eksceptionelle tilfælde. Ordre public kan især ikke gøres gældende med henblik på at nægte anerkendelse af en retsafgørelse truffet af en medlemsstats domstol, som har støttet sin kompetence over for en sagsøgt med bopæl uden for EF på en bestemmelse i sin nationale lovgivning, jfr. konventionens artikel 28, stk. 3. Dette gælder, selv om der er tale om et eksorbitant værneting. Der kan som hovedregel heller ikke foretages nogen efterprøvelse af kompetencen hos en domstol, der har truffet afgørelse i en sag på grundlag af konventionens værnetingsregler. Anerkendelse skal dog nægtes, hvis konventionens regler om kompetence i forsikringssager og forbrugersager eller reglerne om visse domstoles eksklusive kompetence (artikel 16) er tilsidesat, jfr. konventionens artikel 28, stk. 1 og 2. Endvidere kan reglen i konventionens artikel 59 medføre afslag på begæringen om anerkendelse. Om artikel 59 henvises til betænkningens kap. 3, afsnit 6 i.f. Foreligger der uden for de nævnte tilfælde en klar tilsidesættelse af konventionens værnetingsregler, f.eks. en tilsidesættelse af forbudet mod anvendelsen af de eksorbitante værneting, jfr. artikel 3, bør anerkendelsen også nægtes.

Efter reglen i konventionens artikel 27, nr. 2, kan anerkendelse af en udeblivelsesdom nægtes, hvis det indledende processkrift i sagen eller en tilsvarende retsakt ikke forskriftsmæssigt er blevet forkyndt eller meddelt den udeblevne sagsøgte i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen. Reglen, der skal påses ex officio, omfatter alle udeblivelsesdomme, uanset sagsøgtes bopæl. Den gælder således også, hvis sagsøgte har bopæl uden for EF. Om der er sket en forskriftsmæssig forkyndelse af stævningen skal afgøres efter domsstatens nationale lovgivning og de internationale konventioner om forkyndelse af retlige processkrifter (herunder Haager-konventionen af 15. november 1965 om forkyndelse af retslige og udenretslige dokumenter i sager om civile eller kommercielle spørgsmål) jfr. lovudkastets § 3, stk. 2, nr. 3, hvorefter bevis her-

for kan kræves. Spørgsmålet om stævningen er blevet forkyndt for sagsøgte i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen, afgøres af den ret, for hvilken anerkendelse gøres gældende.

I den protokol, som er optaget som bilag til konventionen, findes i artikel II en særlig bestemmelse vedrørende pligten til at anerkende og fuldbyrde udeblivelsesafgørelser om borgerlige krav, som er truffet under eller i tilknytning til en straffesag mod en person, der har bopæl i et andet EF-land. Er det således pålagt den pågældende at være personligt til stede under straffesagen, og møder han ikke op, skal den afgørelse, der træffes med hensyn til et borgerligt krav, uden at den pågældende har haft lejlighed til at varetage sine interesser under sagen, ikke anerkendes eller fuldbyrdes i de andre EF-lande.

Anerkendelsen af EF-retsafgørelser skal endvidere ikke ske, hvis den afgørelse som ønskes anerkendt, er uforenelig med en afgørelse, som er truffet ved en dansk domstol i en sag mellem de samme parter, jfr. konventionens artikel 27, nr. 3. Sådanne modstridende afgørelser vil dog normalt ikke kunne forekomme inden for EF på grund af reglerne om litis pendens og om sammenhængende krav i domskonventionens artikel 21-23.

Af domskonventionens artikel 27, nr. 5, fremgår det udtrykkeligt, at en afgørelse truffet af en domstol i et EF-land, ikke skal anerkendes, hvis afgørelsen er uforenelig med en afgørelse, der tidligere er truffet i en stat uden for EF mellem samme parter i en tvist, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, og denne sidstnævnte afgørelse opfylder de nødvendige betingelser for at blive anerkendt i den stat, som begæringen rettes til. For Danmarks vedkommende har denne bestemmelse betydning med hensyn til afgørelser, der er truffet i Norge, Sverige, Finland eller Island, og som er omfattet af den nordiske anerkendelses- og fuldbyrdelsesordning mod hensyn til privatretlige krav, jfr. lov nr. 300 af 3. juni 1977.

Den omstændighed, at en retsafgørelse er baseret på anvendel-

sen af andre retsregler end dem, som ifølge den internationale privatret i det land, hvor anerkendelse ønskes, skulle have været anvendt, er efter konventionens forarbejder i almindelighed ikke tilstrækkelig til at begrunde nægtelse af at anerkende afgørelsen. Domskonventionen indeholder dog i artikel 27, nr. 4, en særlig undtagelse fra denne regel med hensyn til præjudicielle spørgsmål om fysiske personers retlige status, om deres rets- og handleevne, om formueforholdet mellem ægtefæller samt om arv efter loven eller testamente.

Til § 2.

Bestemmelsen i lovudkastets § 2 svarer til konventionens artikel 31, jfr. artikel 32. Konventionen giver nærmere regler om, hvorledes man i fuldbyrdelsesstaten kan få fastslået, at den fremmede afgørelse skal fuldbyrdes. Disse regler indeholder formelle betingelser for fuldbyrdelsen, hvorimod den udenlandske retsafgørelse i intet tilfælde kan efterprøves med hensyn til sagens realitet, jfr. domskonventionens artikel 29. Selve fuldbyrdelsen foretages derimod efter de nationale regler i medlemslandene. For Danmarks vedkommende fremgår det af konventionens artikel 32, at byretterne skal optræde som eksekvaturmyndighed, d.v.s. den myndighed, som foretager prøvelsen af, om en udenlandsk retsafgørelse kan fuldbyrdes her i landet i medfør af domskonventionen. Retsplejerådet har drøftet om eksekvaturesagerne bør behandles i forbindelse med de ordinære retssager, eller om eksekvaturprocessen kan henlægges til byretternes fogedafdeling. Herfor taler, at selve fuldbyrdelsen, når den tillades, skal foretages af fogedretterne. Rådet har fundet det ubetænkeligt at lade fogedretterne være eksekvaturmyndighed. EF-retsafgørelserne skal normalt fuldbyrdes, uden at der skal foretages nogen nærmere prøvelse, jfr. lovudkastets § 4 og bemærkningerne til denne bestemmelse, og de forhold, som skal påses, jfr. især lovudkastets § 3, stk. 2, vil efter retsplejerådets opfattelse kunne afklares i forbindelse med en fogedretsbehandling. Retsplejerådet foreslår derfor, at afgørelsen af, om betingelserne for fuldbyrdelse er opfyldt, henlægges til fogedretterne.

Fuldbyrdelse forudsætter, at betingelserne for anerkendelse er opfyldt, jfr. konventionens artikel 34, stk. 2, og lovudkastets § 4, stk. 2. Det er endvidere en betingelse for fuldbyrdelse, at retsafgørelsen er eksigibel i den stat, hvor den er afsagt. Går afgørelsen ud på idømmelse af en tvangsbøde, er det endvidere en forudsætning for fuldbyrdelse, at beløbet er endelig fastsat i domsstaten, jfr. artikel 43, og lovudkastets § 10. Der kan ikke stilles andre betingelser for fuldbyrdelse, og ligesom ved anerkendelse kan der ikke ændres ved afgørelsens realitet, jfr. konventionens artikel 34, stk. 3.

Til § 3.

Den foreslåede bestemmelse i lovudkastets § 3, stk. 1, svarer til konventionens artikel 32, stk. 2. Begæringen om fuldbyrdelse skal efter bestemmelsen indgives til fogedretten i den retskreds, hvor den, mod hvem fuldbyrdelse begæres, har bopæl. Har den pågældende ikke bopæl her i landet, finder retsplejelovens almindelige værnetingsregler i § 487 anvendelse.

De foreslåede bestemmelser i lovudkastets § 3, stk. 2-4, svarer til reglerne i domskonventionens artikel 46-48.

Efter lovudkastets § 3, stk. 2, nr. 1, skal fuldbyrdelsesbegæringen være ledsaget af en bekræftet udskrift af afgørelsen. Bekræftelsen skal være foretaget af vedkommende ret. Bestemmelsen svarer til domskonventionens artikel 46, nr. 1.

Anmodningen skal efter lovudkastets § 3, stk. 2, nr. 2, endvidere være vedlagt bevis for, at retsafgørelsen er eksigibel i det pågældende fremmede land, og for at den er forkyndt, jfr. domskonventionens artikel 47, nr. 1. Det kræves ikke ubetinget, at der fremlægges et særligt dokument. Eksigibiliteten kan således efter omstændighederne fremgå af selve dommen. Efter den nævnte bestemmelse i domskonventionen stilles der ved siden af kravet om bevis for eksigibiliteten krav om, at de dokumenter, hvoraf det fremgår, at afgørelsen er forkyndt, fremlægges. Dette skyldes, at retsafgørelser kan være eksigible og følgelig falde ind under konventionens anvendelsesområde,

uanset om de er forkyndt for modparten. Det er imidlertid fundet rigtigst, at modparten, inden der kan gives tilladelse til fuldbyrdelse, i det mindste er gjort bekendt med den mod ham afsagte dom, således at han har haft mulighed for frivilligt at opfylde dommen.

Er der tale om en udeblivelsesdom, skal anmodningen om fuldbyrdelse efter reglen i lovudkastets § 3, stk. 2, nr. 3, være ledsaget af bevis for, at stævningen eller et tilsvarende dokument er blevet forkyndt for eller meddelt den udeblevne part. Bestemmelsen svarer til reglen i konventionens artikel 46, nr. 2. Som det fremgår heraf, kan der stilles krav om fremlæggelse af det originale stævningsdokument eller en bekræftet genpart heraf. Efter omstændighederne vil selve afgørelsen dog kunne indeholde betryggende oplysninger om forkyndelsesspørgsmålet, således at det ikke er nødvendigt at fremlægge et særskilt dokument. Den pågældende regel må ses i sammenhæng med bestemmelsen i konventionens artikel 27, nr. 2, hvorefter forkyndelsen eller underretningen skal være foretaget i så god tid, at den udeblevne part har kunnet varetage sine interesser under sagen. Dette kan kun påses, hvis der fremlægges betryggende oplysninger om forkyndelsesspørgsmålet.

Fogedretten kan efter lovudkastets § 3, stk. 3, kræve, at dokumenter, som fremlægges i medfør af reglerne i lovudkastets § 3, stk. 2, oversættes til dansk. Bestemmelsen svarer til domskonventionens artikel 48, stk. 2. Der kan ikke stilles krav om legalisering af dokumenter, jfr. domskonventionens artikel 49.

Efter reglen i lovudkastets § 3, stk. 4, der svarer til konventionens artikel 48, stk. 1, kan fogedretten indrømme en frist til at tilvejebringe beviset for, at stævningen i en udeblivelsesdom er behørigt forkyndt, ligesom fogedretten, hvis den anser sagen for tilstrækkeligt oplyst, kan fritage for fremskaffelsen af nærmere oplysninger. Dette kan f.eks. komme på tale, hvis selve retsafgørelsen indeholder tilstrækkelige oplysninger om forkyndelsesspørgsmålet.

Bestemmelsen i lovudkastets § 3, stk. 5, svarer til konventionens artikel 33.

Til § 4.

Bestemmelsen svarer til konventionens artikel 34. Fogedretten skal efter denne regel træffe afgørelse, om hvorvidt fuldbyrdelse kan tillades, uden at der på dette tidspunkt gives den, mod hvem fuldbyrdelse søges, lejlighed til at udtale sig. Tilladelse til fuldbyrdelse skal gives, hvis konventionens betingelser er opfyldt. Den behøver ikke at angå alle dele af den fremmede afgørelse, jfr. konventionens artikel 42. Efter denne bestemmelse kan der begæres delvis fuldbyrdelse. Såfremt der ved den udenlandske afgørelse er taget stilling til flere krav, og fuldbyrdelse ikke kan tillades for så vidt angår dem alle, skal der efter den pågældende konventionsbestemmelse gives tilladelse til fuldbyrdelse af et eller flere af dem.

Fogedrettens afgørelse skal efter lovudkastets § 4, stk. 1, 1. pkt., træffes ved kendelse. Dette gælder, hvad enten fogedretten imødekommer begæringen eller afgørelsen går ud på, at den fremmede afgørelse ikke kan fuldbyrdes.

Efter lovudkastets § 4, stk. 2, kan fuldbyrdelse kun nægtes af de i konventionens artikel 27 og 28 nævnte grunde. Begrænsningerne er de samme, som gælder med hensyn til spørgsmålet om anerkendelse, jfr. lovudkastets § 1 og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til § 5.

Bestemmelsen i lovudkastets § 5, 1. pkt., svarer til konventionens artikel 35. Reglen i § 5, 2. pkt., har sammenhæng med bestemmelsen i artikel 36, stk. 1, i konventionen, der indeholder regler om skyldnerens appeladgang og fastsætter nærmere frister herfor, som regnes fra afgørelsens forkyndelse for skyldneren.

Til §§ 6-9.

Lovudkastets §§ 6-9 tilsigter at gennemføre reglerne i konventionens artikel 36-41 om appel af afgørelsen i eksekvatur sagen.

Lovudkastets § 6, stk. 2, svarer til konventionens artikel 39. Tillader fogedretten tvangsfuldbyrdelse af den fremmede EF-rets-afgørelse, vil der, så længe kærefristen efter lovudkastets § 7, stk. 1, endnu ikke er udløbet, eller såfremt afgørelsen er påkæret, og kæreålet ikke er afgjort, kun kunne foretages foranstaltninger, der sikrer tilstedeværelsen af gods, hvori fuldbyrdelse kan ske. Der vil kunne foretages udlæg, men tvangsauktion over det udlagte må afvente kærefristens udløb eller appellens afgørelse. Gøres der udlæg i penge eller værdipapirer, må aktiverne tages i forvaring af fogedretten. Arrest for kravet vil ikke kunne foretages, da der som nævnt vil kunne foretages udlæg for kravet, jfr. retsplejelovens § 612, stk. 1, nr. 1.

Går fogedrettens afgørelse ud på, at den pågældende udenlandske afgørelse kan fuldbyrdes, kan skyldneren efter lovudkastets § 7, stk. 1, kære kendelsen inden 1 måned efter, at fogedrettens afgørelse er forkyndt for ham.

Har den, mod hvem fuldbyrdelse er begæret, bopæl i et andet land, er kærefristen dog 2 måneder fra den dag, da forkyndelse blev foretaget for ham personlig eller på hans bopæl. Denne regel svarer med hensyn til personer, der har bopæl i en anden konventionsstat, til bestemmelsen i artikel 36, stk. 2, 1 domskonventionen. Fristen kan i disse tilfælde ikke forlænges på grund af afstanden, jfr. konventionens artikel 36, stk. 2, sidste pkt. Oprejsningsbevilling efter retsplejelovens almindelige regler herom vil imidlertid kunne gives af andre grunde.

Retsplejerådet foreslår, at der også kommer til at gælde en 2 måneders-frist for kæremaal i de sager, hvor skyldneren bor

i et land uden for EF. I sådanne sager vil oprejsningsbevilling kunne gives også af hensyn til afstanden.

Efter reglen i lovudkastets § 8 kan afgørelsen i kæremål på begæring udsættes, hvis den afgørelse, der søges fuldbyrdet, er anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse i domsstaten, eller hvis fristen herfor endnu ikke er udløbet. Bestemmelsen svarer til reglen i konventionens artikel 38, stk. 1.

Efter konventionens artikel 38, stk. 2, skal for så vidt angår afgørelser, som er truffet i Irland eller Det forenede Kongerige, enhver form for appel eller genoptagelse i den pågældende domsstat anses som et ordinært retsmiddel ved anvendelsen af reglen i artikel 38, stk. 1.

I overensstemmelse med konventionens artikel 38 giver lovudkastets § 8 retten mulighed for at fastsætte en frist for iværksættelse af appel eller genoptagelse af sagen i domsstaten, ligesom retten kan gøre fuldbyrdelsen betinget af, at der stilles en af retten fastsat sikkerhed.

Appelretten har ikke videregående prøvelsesret over for den fremmede afgørelse, end hvad der i øvrigt **gælder** ifølge konventionen. Derimod kan den, som fuldbyrdelsen er rettet imod, gøre gældende, at han allerede har opfyldt afgørelsen.

Nægter fogedretten at give tilladelse til tvangsfuldbyrdelse af den fremmede afgørelse, kan den, som har fremsat anmodningen, ligeledes appellere ved at kære afgørelsen. Der gælder efter konventionens artikel 40 og lovudkastets § 7, stk. 2, ingen frist for et sådant kæremål.

Skyldneren skal indkaldes til at give møde under behandlingen af kæremål, som rejses af den anden part, jfr. lovudkastets § 9, stk. 2. Reglen hænger sammen med, at der i kæremål, som rejses af rekvirenten, efter konventionens artikel 40 altid skal foretages mundtlig forhandling, jfr. lovudkastets § 9, stk. 1. Udebliver skyldneren fra appelbehandlingen, finder bestemmelserne om udeblivelse i konventionens artikel 20, stk.

2 og 3, tilsvarende anvendelse. Dette gælder, selv om skyldneren ikke er bosat i en medlemsstat. Henvisningen til de pågældende konventionsregler indebærer, at retten skal udsætte påkendelsen, indtil det er fastslået, at parten har haft mulighed for at modtage tilsigelsen i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser. Forkyndelser i udlandet kan ske efter reglerne i Haager-konventionen af 15. november 1965.

Bortset fra de nævnte særregler i lovudkastets §§ 7-9, finder de almindelige regler om kære i retsplejelovens kapitel 37 anvendelse.

I overensstemmelse hermed vil justitsministeriet, som det også fremgår af konventionens artikel 37 og 41, kunne meddele 3. instans-bevilling i sager, hvori der søges tilladelse til fuldbyrdelse af en EF-retsafgørelse. Dette vil imidlertid formentlig kun sjældent være påkrævet. Indbringes sagen undtagelsesvis for højesteret, efter at der er meddelt 3. instans-bevilling, forudsætter retsplejerådet, at reglerne i lovudkastets §§ 8 og 9 finder tilsvarende anvendelse. Rådet har drøftet, om også de særlige fristregler i lovudkastets § 7 bør anvendes i forbindelse med ansøgning om 3. instans-bevilling. **Retsplejerådet** har imidlertid fundet det tilstrækkeligt at lade den almindelige regel i retsplejelovens § 392, stk. 2, være bestemmende. Efter denne regel skal ansøgning om karettilladelse indgives til justitsministeriet inden 2 uger, efter at afgørelsen er truffet, men justitsministeriet vil kunne meddele 3. **instans-bevilling** i indtil 6 måneder efter, at landsrettens afgørelse er truffet.

Til § 10.

Den foreslåede regel svarer til konventionens artikel 43. Bestemmelsen fastslår, at tvangsbøder kun kan fuldbyrdes, hvis tvangsbøderne er opgjort til et samlet bestemt beløb i domsstaten.

Til § 11.

De foreslåede bestemmelser i lovudkastets § 11 har til formål at gennemføre reglerne i domskonventionens artikel 44, stk. 1, og artikel 47, nr. 2. Efter artikel 44 skal den, som fremsætter anmodningen, og som i domsstaten har haft fri proces eller har været fritaget for gebyrer og omkostninger, have meddelt fri proces eller fritagelse for gebyrer og sagsomkostninger i videst muligt omfang efter lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til.

Retsplejerådet foreslår, at ordningen udformes således, at der tillægges den, der anmoder om tvangsfuldbyrdelse, fri proces eller fritagelse for gebyrer eller sagsomkostninger i samme omfang, som det har været tilfældet i forbindelse med sagens behandling i domsstaten. De økonomiske begunstigelser, der følger af gebyrfritagelse eller fritagelse for at betale omkostninger, vil formentlig typisk falde inden for, hvad der er de almindelige virkninger af fri proces her i landet, jfr. retsplejelovens § 332. Den automatiske fri proces omfatter alene behandlingen af spørgsmålet, om fuldbyrdelse bør tillades, og omfatter ikke selve fuldbyrdelsesforretningen eller en eventuel appelbehandling af eksekvatorsagen. Fogedretten vil imidlertid også i sager om fuldbyrdelse af EF-afgørelser kunne beskikke advokat efter den almindelige regel i retsplejelovens § 500, ligesom der vil kunne meddeles fri proces.

Til § 12.

Lovudkastets § 12 tager sigte på at gennemføre bestemmelserne i konventionens artikel 50 og 51. Efter disse bestemmelser skal retsforlig og officielt bekræftede dokumenter, som er eksigible i det pågældende fremmede land, fuldbyrdes i de andre medlemsstater. Fremgangsmåden er den samme som for retsafgørelser, og begæringen om fuldbyrdelse kan afslås, hvis fuldbyrdelsen ville stride mod ordre public.

Til § 13.

Bestemmelsen fastslår, at fuldbyrdelsesforretningen vedrørende EF-retsafgørelser m.v. bortset fra de i lovudkastet indeholdte bestemmelser om stillingtagen til, om fuldbyrdelse kan tillades, behandles efter retsplejelovens almindelige regler.

BILAG

Kapitel 22

Værneting

§ 235. Retssager skal, hvor denne lov ikke hjemler undtagelse, anlægges ved den ret, i hvis kreds sagsøgte har bopæl (hjemting).

§ 236. Dersom sagsøgte har bopæl i flere retskredse, anses han at have hjemting i enhver af dem.

Stk. 2. Indlænding, som ikke har bopæl nogetsteds i riget, kan sagsøges ved retten på det sted, hvor han opholder sig ved sagens berammelse, eller, dersom hans opholdssted ikke vides, ved retten på det sted, hvor han vides sidst at have boet eller opholdt sig.

§ 237. Danske i udlandet ansatte embedsmænd, der ikke er det pågældende lands domsmyndighed undergivne, og de til de danske gesandtskaber i fremmede stater hørende personer anses at have hjemting i København, for så vidt de ikke vedligeholder bopæl på noget andet sted i riget. Det samme gælder om andre danske undersåtter, som ikke kan sagsøges i det land, hvor de har bopæl.

§ 238. Stiftelser, kommuner, korporationer såvel som selskaber og foreninger, være sig med politiske eller sociale eller med rent formueretlige formål, har hjemting i den retskreds, hvor deres hoved-forretningslokale er, eller, når sådant ikke kendes og ikke erfares ved henvendelse til politiet, hvor et af bestyrelsens medlemmer bor. De værnetingsbestemmelser, der indeholdes i fimalov af 1. marts 1889 § 34, sølov af 1. april 1892 § 10, og patentlov af 13. april 1894 § 24, forbliver gældende.

Stk. 2. Retssager, der angående forenings- eller selskabsanliggender rejses af foreningen eller selskabet mod de enkelte medlemmer eller opstår imellem disse som sådanne, kan anlægges ved korporationens, foreningens eller selskabets hjemting.

§ 239. Sager imod staten skal anlægges ved den ret, i hvis kreds den embedsmand, som på statens vegne bliver at stævne, har sit embedskontor eller i mangel af sådant sin bopæl.

§ 240. Sager angående rettigheder over urørlige ting - være sig ejendomsret, panteret, brugsrettigheder, servitutrettigheder, grundbyrderrettigheder eller andre - kan anlægges ved den ret, under hvilken ejendommen er beliggende.

Stk. 2. Søgsmål, hvorved fordringer, der er forbundne med pant i fast ejendom, eller hvorved enkelte forfaldne grundbyrdeydelse indtales, kan anlægges på det sted, hvor den behæftede eller bebyrdede ejendom er beliggende.

Stk. 3. Ligger en fast ejendom i flere retskredse, anses den med hensyn til spørgsmålet om, hvor de i denne paragraf omhandlede sager skal eller kan anlægges, at være beliggende i den retskreds, hvorunder ejendommens bygninger, navnlig stuehuset, hører. Findes sådanne ikke, eller er stuehuset beliggende i flere retskredse, kan sagen anlægges i hvilken som helst af disse.

§ 241. Det har sit forblivende ved bestemmelserne i §§ 84 og 85 i lov om skifte af dødsbo m.v. af 30. november 1874.

§ 241 a. Personer, der driver erhvervs-mæssig virksomhed, kan i sager, der vedrører denne, sagsøges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves.

§ 242. Den, der i medfør af offentligt eller privat hverv har haft andres midler under forvaltning eller skal aflægge regnskab for dem, kan sagsøges for sin forvaltning eller sit regnskab ved retten på det sted, hvorfra forvaltningen er ført, eller hvor regnskabet skulle aflægges.

Stk. 2. Sammesteds kan også anlægges sager, som i anledning af forvaltningen eller regnskabet rejses af den, der har ført samme,

imod den, for hvem han har ført den eller det.

§ 243. Søgsmål til opfyldelse eller ophævelse af en retshandel eller i anledning af dens misligholdelse eller ikke behørig opfyldelse kan anlægges ved retten på det sted, hvor retshandelen ifølge parternes udtrykkelige eller stiltiende vedtagelse, ifølge loven eller i øvrigt ifølge de foreliggende omstændigheder skulle opfyldes, såfremt sagsøgte ved stævningens forkyndelse er til stede i retskredsen.

Stk. 2. Har nogen under et ophold i en retskreds pådraget sig en forpligtelse, som skulle opfyldes dér, inden han forlod retskredsen, kan han endvidere i den anledning sagsøges dér, uagtet han ved stævningens forkyndelse ikke er til stede i retskredsen.

§ 244. Sager, hvorunder der påstås straf, erstatning eller oprejsning i anledning af retsstridige skadetilføjelser eller andre retskrænkelser, kan anlægges på det sted, hvor skadetilføjelsen eller retskrænkelsen er foregået, eller, når den har været udøvet i flere retskredse, i hvilken som helst af disse.

§ 245. (Ophævet).

§ 246. Kan sagen i medhold af denne lov anlægges ved flere forskellige retter, har sagsøgeren valget, for så vidt ikke andet fremgår af lovens forskrifter.

§ 247. Når parterne vedtager det, kan de indbringe deres sag for hvilken af samtlige ligeartede retter i første instans, de vil, uden at rettens samtykke behøves.

§ 248. Udlændinge kan sagsøges her i riget, for så vidt nogen ret ifølge de foranstående regler kan anses som værning i sagen.

Stk. 2. Gives der ingen ret i riget, ved hvilken sagen imod udlændingen herefter kan anlægges, skal det, for så vidt ikke særlige traktatmæssige bestemmelser er til hinder derfor, være tilladt i sager angående formueforhold at sagsøge udlændingen i den retskreds, hvor han ved stævningens forkyndelse opholder sig eller har gods.

§ 248 a. Retten påser af egen drift, om sagen er indbragt for rette værning. Fremsetter sagsøgte ikke indsigelse mod rettens kompetence i svarskriftet eller, hvis sagen ikke forberedes skriftligt, i det 1. retsmøde under forberedelsen, anses retten for rette værning. .

Stk. 2. Er sagen anlagt ved en ret, som ikke er rette værning til at behandle sagen eller et af de rejste krav, henviser retten om muligt sagen eller kravet til afgørelse ved rette domstol. Afgørelse om henvisning træffes ved kendelse. Kan henvisning ikke ske, afviser retten sagen ved dom.

I

(Meddelelser)

RÅDET

INDLEDNING

Med undertegnelsen den 25. oktober 1982 af konventionen om Den hellenske Republiks tiltrædelse af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, samt af protokollen vedrørende Domstolens fortolkning af den nævnte konvention gør det ønske sig gældende, at praktiserende jurister får mulighed for at råde over en kodificeret udgave af Bruxelles-konventionen og af ovennævnte protokol, ajourført i forhold til den, der er offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* nr. L 304 af 30. oktober 1978.

Generalsekretariatet for Rådet, i hvis arkiver de pågældende originale dokumenter er deponeret, har udarbejdet den tekst, der er optrykt i dette hæfte. Det skal imidlertid bemærkes, at denne tekst ikke retligt er bindende, og at de bekendtgjorte udgaver af de kodificerede dokumenter findes i følgende Tidender:

EFT-udgave på	Bruxelles-konventionen af 1968	Tiltrædelses-konventionen af 1978	Tiltrædelses-konventionen af 1982	Protokol af 1971
Tysk	L 299, side 32, 31. 12. 1972	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 204, side 28, 2. 8. 1975
Engelsk	L 304, side 36, 30. 10. 1978	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 304, side 50, 30. 10. 1978
Dansk	L 304, side 17, 30. 10. 1978	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 304, side 31, 30. 10. 1978
Fransk	L 299, side 32, 31. 12. 1972	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 204, side 28, 2. 8. 1975
Græsk	L 388, side 7, 31. 12. 1982	L 388, side 24, 31. 12. 1982	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 388, side 20, 31. 12. 1982
Irsk	Specialudgave (L 388)	Specialudgave (L 388)	Specialudgave (L 388)	Specialudgave (L 388)
Italiensk	L 299, side 32, 31. 12. 1972	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 204, side 28, 2. 8. 1975
Nederlandsk	L 299, side 32, 31. 12. 1972	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 204, side 28, 2. 8. 1975

KONVENTION**om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager,
herunder handelssager (*)****PRÆAMBEL**

DE HØJE KONTRAHERENDE PARTER I TRAKTATEN OM OPRETTELSE AF DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE FÆLLESSKAB HAR —

i ønsket om at gennemføre bestemmelserne i artikel 220 i nævnte traktat, hvorefter de har forpligtet sig til at tilvejebringe en forenkling af formaliteterne vedrørende gensidig anerkendelse Og fuldbyrdelse af retsafgørelser,

i bestræbelserne for inden for Fællesskabet at styrke retsbeskyttelsen for de der bosiddende personer, og

ud fra den betragtning, at det med henblik herpå er nødvendigt at fastlægge deres retters internationale kompetence, at lette anerkendelsen af retsafgørelser og at indføre en hurtig procedure for at sikre fuldbyrdelsen af sådanne afgørelser samt af officielt bekræftede dokumenter og retsforlig —

vedtaget at indgå denne konvention og har med dette mål for øje udpeget som befuldmægtigede:

HANS MAJESTÆT BELGIERNES KONGE:

Pierre **HARMEL**,
udenrigsminister;

PRÆSIDENTEN FOR FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND:

Willy **BRANDT**,
vicekansler, udenrigsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN FRANSKE REPUBLIK:

Michel **DEBRÉ**,
udenrigsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN ITALIENSKE REPUBLIK:

Giuseppe **MEDICI**,
udenrigsminister;

HANS KONGELIGE HØJHED STORHERTUGEN AF LUXEMBOURG:

Pierre **GRÉGOIRE**,
udenrigsminister;

(*) Tekst som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om kongeriget Danmarks, Irlands og Det forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1978« — og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den hollenske Republiks tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1982«.

HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN AF NEDERLANDENE:

J.M.A.H. LUNS,
udenrigsminister;

SOM, forsamlet i Rådet, efter at have udvekslet deres fuldmagter og fundet dem i god og behørig form,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE BESTEMMELSER:

AFSNIT I

ANVENDELSESMRÅDE

Artikel 1

Denne konvention finder anvendelse på borgerlige sager, herunder handelssager, uanset domsmyndighedens art. Den omfatter i særdeleshed ikke sager om skat, told eller administrative anliggender⁽¹⁾.

Den finder ikke anvendelse på:

1. fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne, formueforholdet mellem ægtefæller samt arv efter loven eller testamente;
2. konkurs, akkord og andre lignende ordninger;
3. social sikring;
4. voldgift.

AFSNIT II

KOMPETENCE

Afdeling 1

Almindelige bestemmelser

Artikel 2

Med forbehold af bestemmelserne i denne konvention skal personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat.

Personer, som ikke er statsborgere i den stat, hvor de har bopæl, er undergivet de kompetenceregler, der gælder for landets egne statsborgere.

Artikel 3

Personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden kontraherende stat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2 til 6 i dette afsnit.

I særdeleshed kan følgende bestemmelser ikke gøres gældende imod dem:

- i Belgien: artikel 15 i Borgerlig Lovbog (Code civil — Burgerlijk Wetboek) og artikel 638 i retsplejeloven (Code judiciaire — Gerechtelijk Wetboek);
- i Danmark: paragraf 248, stk. 2, i lov om rettens pleje, og kapitel 3, paragraf 3, i lov for Grønland om rettens pleje;
- i Forbundsrepublikken Tyskland: artikel 23 i civilprocesloven (Zivilprozeßordnung);
- i Grækenland: artikel 40 i civilprocesloven (Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας);
- i Frankrig: artikel 14 og 15 i Borgerlig Lovbog (Code civil);
- i Irland: bestemmelserne om kompetence i medfør af en stævning forkyndt for eller meddelt den sagsøgte, der midlertidigt opholder sig i Irland;
- i Italien: artikel 2 og artikel 4, nr. 1 og 2, i civilprocesloven (Codice di procedura civile);
- i Luxembourg: artikel 14 og 15 i Borgerlig Lovbog (Code civil);
- i Nederlandene: artikel 126, stk. 3 og artikel 127 i civilprocesloven (Wetboek van Burgerlijke Rechts vordering);
- i Det forenede Kongerige: bestemmelserne om kompetence i medfør af:
 - a) en stævning forkyndt for eller meddelt den sagsøgte, der midlertidigt opholder sig i Det forenede Kongerige;

⁽¹⁾ Andet punktum indsat ved artikel 3 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

- b) sagsøgtes besiddelse af gods i Det forenede Kongerige; eller
- c) sagsøgers udlæg eller arrest i gods, der befinder sig i Det forenede Kongerige ⁽¹⁾.

Artikel 4

Såfremt sagsøgte ikke har bopæl på en kontraherende stats område, afgøres retternes kompetence i hver enkelt kontraherende stat efter statens egen lovgivning, dog med forbehold af bestemmelserne i artikel 16.

Over for en sagsøgt, der ikke har bopæl på en kontraherende stats område, kan enhver, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset sin nationalitet, i lighed med landets egne statsborgere påberåbe sig de kompetenceregler, som gælder der, herunder navnlig de regler, der er nævnt i artikel 3, andet afsnit.

Afdeling 2

Specielle kompetenceregler

Artikel 5

En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

1. i sager om kontraktsforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes;
2. i sager om underholdspligt, ved retten på det sted, hvor den berettigede har sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted eller, ved krav i forbindelse med sager om personers retlige status, ved den ret, der efter dennes egen lovgivning er kompetent i sagen, medmindre denne kompetence alene støttes på en af parternes nationalitet ⁽²⁾;

⁽¹⁾ Stk. 2 som ændret ved artikel 4 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 3 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

⁽²⁾ Nr. 2 som ændret ved artikel 5, stk. 3, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået;

i sager, i hvilke der påstås erstatning eller genoprettelse af en tidligere tilstand i anledning af en strafbar handling, ved den ret, hvor straffesagen er anlagt, såfremt denne ret i henhold til den nationale lovgivning kan påkende borgerlige krav;

i sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed, ved retten på det sted, hvor virksomheden er beliggende;

i sin egenskab af stifter af en *trust*, *trustee* eller begunstiget ved en *trust* oprettet enten i henhold til loven eller skriftligt eller ved en mundtlig aftale, der er bekræftet skriftligt, ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område *trusten* har hjemsted ⁽³⁾;

i sager om indsigelse mod betaling af den bjærgeløn, der forlanges for bjærgning, som er kommet en skibsladning eller fragt til gode, ved den ret, inden for hvis område der i den nævnte ladning eller i den dertil knyttede fragt:

- a) er gjort arrest for at sikre sådan betaling, eller
- b) kunne have været gjort arrest, men hvor der er ydet kaution eller stillet anden sikkerhed;

denne bestemmelse finder kun anvendelse, såfremt det gøres gældende, at sagsøgte har rettigheder i den nævnte skibsladning eller fragt, eller at han på bjærgningstidspunktet havde sådanne rettigheder ⁽⁴⁾.

Artikel 6

En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan endvidere sagsøges:

1. såfremt der er flere sagsøgte, ved retten i den retskreds, hvor en af de sagsøgte har bopæl;

⁽³⁾ Nr. 6 indsat ved artikel 5, stk. 4, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽⁴⁾ Nr. 7 indsat ved artikel 5, stk. 4, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

2. som tredjemand i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller ved intervention, ved den ret, hvor den oprindelige sag er anlagt, medmindre denne kun er anlagt for at unddrage sagsøgte hans almindelige værneting:
3. i sager om modfordringer, der udspringer af den samme kontrakt eller det samme forhold, som hovedfordringen støttes på, ved den ret, hvor sagen om hovedfordringen er indbragt.

Artikel 6a⁽¹⁾

Retten i en kontraherende stat, der i henhold til denne konvention har kompetence til at afgøre sager om ansvar i forbindelse med brugen eller driften af et skib, eller enhver anden ret, som i henhold til lovgivningen i den pågældende stat træder i stedet for førstnævnte ret, afgør også krav om begrænsning af dette ansvar.

Afdeling 3

Kompetence i forsikringsager

Artikel 7

I forsikringsager afgøres kompetencen efter bestemmelserne i denne afdeling, dog med forbehold af artikel 4 og artikel 5, nr. 5.

Artikel 8⁽²⁾

En forsikringsgiver, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges:

1. ved retterne i den stat, hvor han har bopæl, eller
2. i en anden kontraherende stat, ved retten på det sted, hvor forsikringstageren har bopæl, eller
3. såfremt det drejer sig om en coassurandør, ved den ret i en kontraherende stat, ved hvilken der er anlagt sag mod den ledende assurandør.

Har forsikringsgiveren ikke bopæl på en kontraherende stats område, men er indehaver af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i en kontraherende stat, anses han i sager vedrørende driften af

en sådan virksomhed som havende bopæl på denne stats område.

Artikel 9

I sager om ansvarsforsikring eller forsikring af fast ejendom kan forsikringsgiveren endvidere sagsøges ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået. Det samme gælder, når fast ejendom og løsøre er omfattet af samme forsikringsaftale og genstand for samme skadestilfælde.

Artikel 10

I sager om ansvarsforsikring kan forsikringsgiveren endvidere sagsøges ved den ret, hvor skadelidte har anlagt sag mod den sikrede, såfremt den lovgivning, der gælder for denne ret, indeholder hjemmel dertil.

Bestemmelserne i artikel 7, 8 og 9 finder anvendelse i tilfælde, hvor skadelidte anlægger sag direkte mod forsikringsgiveren, såfremt der er hjemmel for et direkte sagsanlæg.

Såfremt lovgivningen om et sådant direkte sagsanlæg indeholder hjemmel til at inddrage forsikringstageren eller den sikrede i sagen, er den samme ret også kompetent i forhold til disse personer.

Artikel 11

Med forbehold af bestemmelserne i artikel 10, tredje afsnit, kan forsikringsgiveren kun anlægge sag ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgte har bopæl, hvad enten sagsøgte er forsikringstager, sikret eller begunstiget.

Bestemmelserne i denne afdeling berører ikke retten til at fremsætte modfordringer ved den ret, der behandler det oprindelige krav i overensstemmelse med bestemmelserne i denne afdeling.

Artikel 12⁽³⁾

Bestemmelserne i denne afdeling kan kun fraviges ved aftale;

1. såfremt denne er indgået, efter at tvisten er opstået, eller

(¹) Artiklen indsat ved artikel 6 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(²) Som ændret ved artikel 7 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(³) Som ændret ved artikel 8 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

2. såfremt aftalen giver forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i denne afdeling, eller
3. såfremt aftalen er indgået mellem en forsikringstager og en forsikringsgiver, som på tidspunktet for kontraktens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted i samme kontraherende stat, med det formål, at retterne i denne stat skal være kompetente også i tilfælde af, at skadetilføjelsen er foregået i udlandet, medmindre en sådan aftale ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat, eller
4. såfremt aftalen er indgået af en forsikringstager, der ikke har bopæl i en kontraherende stat, medmindre det drejer sig om en lovpligtig forsikring eller en forsikring vedrørende en fast ejendom, som er beliggende i en kontraherende stat, eller
5. såfremt aftalen vedrører en **forsikringskontrakt**, som dækker en eller flere af de i artikel 12a nævnte risici.

Artikel 12a (>)

De i artikel 12, nr. 5, omhandlede risici er følgende:

1. enhver skade:
 - a) på søgående skibe, på offshore-anlæg og anlæg i rum sø eller på luftfartøjer, der skyldes begivenheder, som indtræffer i forbindelse med anvendelse til kommercielle formål af disse skibe, anlæg og luftfartøjer,
 - b) på gods bortset fra passagerers bagage, når forsendelsen sker helt eller delvis som transport med nævnte skibe eller luftfartøjer;
2. ethvert ansvar, bortset fra ansvar for fysisk skade på passagerer eller for skade på disses bagage,
 - a) hidrørende fra brugen eller driften af skibe, anlæg eller luftfartøjer i henhold til nr. 1, litra a), for så vidt lovgivningen i den kontraherende stat, i hvilken luftfartøjet er registreret, ikke forbyder aftaler om retternes kompetence ved forsikring af sådanne risici,
 - c) for skade forårsaget af gods under transport som anført i nr. 1, litra b);

3. ethvert økonomisk tab i forbindelse med brugen eller driften af skibe, anlæg eller luftfartøjer i henhold til nr. 1, litra a), navnlig tab af fragt eller befragtningsindtægter;
4. enhver risiko i forbindelse med en af de i nr. 1 til 3 nævnte risici.

Afdeling 4 (2)

Kompetence i sager om forbrugerkontrakter

Artikeln

I sager om kontrakter indgået af en person med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, i det følgende benævnt »forbrugeren«, afgøres kompetencen efter bestemmelserne i denne afdeling, dog med forbehold af artikel 4 og artikel 5, nr. 5 :

1. når sagen vedrører køb af løsørengstande, hvor købesummen skal betales i rater;
2. når sagen vedrører lån, der skal tilbagebetales i rater, eller andre kreditdispositioner, som er bestemt til finansiering af køb af sådanne genstande;
3. når sagen vedrører andre kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser eller løsørengstande ; og såfremt
 - a) fremsættelse af særligt tilbud eller reklamer i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, er gået forud for kontraktens indgåelse, og
 - b) forbrugeren i denne stat har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten.

Har forbrugeren medkontrahent ikke bopæl på en kontraherende stats område, men er indehaver af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i en kontraherende stat, anses han i sager vedrørende driften af en sådan virksomhed som havende bopæl på denne stats område.

Denne afdeling finder ikke anvendelse på transportkontrakter.

(1) Artiklen indsat ved artikel 9 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(2) Som ændret ved artikel 10 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel 14

Sager, som en forbruger agter at rejse mod den anden part i kontrakten, kan anlægges enten ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område denne part har bopæl, eller ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område forbrugeren har bopæl.

Sager, som agtes rejst mod forbrugeren af den anden part i kontrakten, kan kun anlægges ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område forbrugeren har bopæl.

Disse bestemmelser berører ikke retten til at fremsætte modfordringer ved den ret, der behandler det oprindelige krav i overensstemmelse med bestemmelserne i denne afdeling.

Artikel 15

Bestemmelserne i denne afdeling kan kun fraviges ved aftale,

1. såfremt denne er indgået efter at tvisten er opstået, eller
2. såfremt aftalen giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i denne afdeling, eller
3. såfremt aftalen er indgået mellem en forbruger og hans medkontrahent, som på tidspunktet for kontraktens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted i samme kontraherende stat, og aftalen tillægger retterne i denne stat kompetence, medmindre en sådan aftale ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat.

Afdeling 5

Enekompetence*Artikel 16*

Enekompetente, uden hensyn til bopæl, er:

1. i sager om rettigheder over fast ejendom samt om leje eller forpagtning af fast ejendom, retterne i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende;
2. i sager om gyldighed, ugyldighed eller opløsning af selskaber eller juridiske personer, der

har deres hjemsted på en kontraherende stats område, eller om beslutninger truffet af disses organer, retterne i den pågældende stat;

3. i sager om gyldigheden af indførelse i offentlige registre, retterne i den kontraherende stat, på hvis område registrene føres;
4. i sager om registrering eller gyldighed af patenter, varemærker, mønstre og modeller samt andre lignende rettigheder, der medfører deponering eller registrering, retterne i den kontraherende stat, på hvis område der er ansøgt om deponering eller registrering, eller hvor deponering eller registrering er foretaget eller ifølge bestemmelserne i en international konvention anses for at være foretaget;
5. i sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser, retterne i den kontraherende stat, hvor fuldbyrdesstedet er beliggende.

Afdeling 6

Aftaler om kompetence*Artikel 17* ⁽¹⁾

Såfremt parterne i tilfælde, hvor mindst én af dem har bopæl på en kontraherende stats område, har vedtaget, at en ret eller retterne i en kontraherende stat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, er alene denne ret eller retterne i den pågældende stat kompetente. En sådan aftale om retternes kompetence skal være indgået skriftligt eller mundtligt med skriftlig bekræftelse eller, inden for international handel, i en form, der er anerkendt af sædvanen på dette område, og som parterne har eller burde have kendskab til. Såfremt en sådan aftale er indgået af parter, hvoraf ingen har bopæl på en kontraherende stats område, kan retterne i de øvrige kontraherende stater ikke påkende tvisten, så længe den eller de udpegede retter ikke har givet afkald på deres kompetence.

Den eller de retter i en kontraherende stat, som har fået tillagt kompetence i henhold til et dokument om oprettelse af en *trust*, har enekompetence i sager

⁽¹⁾ Som ændret ved artikel 11 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

mod en stifter af en *trust*, en *trustee* eller en ved en *trust* begunstiget person, såfremt det drejer sig om forholdet mellem disse personer eller om deres retigheder og pligter inden for *trustens* rammer.

Aftaler om retternes kompetence samt tilsvarende bestemmelser i et dokument om oprettelse af en *trust* er ugyldige, såfremt de strider mod bestemmelserne i artikel 12 og 15, eller såfremt de udelukker kompetencen for de retter, som i medfør af artikel 16 er enekompetente.

Såfremt en aftale om retternes kompetence kun er indgået til fordel for én af parterne, bevarer denne retten til at anlægge sag ved enhver anden ret, der er kompetent efter denne konvention.

Artikel 18

For så vidt retten i en kontraherende stat ikke allerede er kompetent i medfør af andre bestemmelser i denne konvention, bliver den kompetent, når sagsøgte giver møde for den. Denne regel finder ikke anvendelse, såfremt sagsøgte kun giver møde for at bestride rettens kompetence, eller såfremt en anden ret i medfør af artikel 16 er enekompetent.

Afdeling 7

Prøvelse af kompetencen og af sagens antagelse til påkendelse

Artikel 19

En ret i en kontraherende stat, for hvilken der som det væsentligste indbringes en retstvist, der i medfør af artikel 16 henhører under en i en anden kontraherende stat beliggende rets enekompetence, skal på embeds vegne erklære sig inkompetent.

Artikel 20

Såfremt en sagsøgt, der har bopæl på en kontraherende stats område, er sagsøgt ved en ret i en anden kontraherende stat, men ikke giver møde, skal den pågældende ret på embeds vegne erklære sig inkompetent, såfremt den ikke er kompetent efter reglerne i denne konvention.

Retten skal udsætte påkendelsen, indtil det er fastslået, at sagsøgte har haft mulighed for at modtage det indledende processkrift i sagen eller en tilsva-

rende retsakt i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen, eller at alle hertil fornødne foranstaltninger har været truffet ⁽¹⁾.

Bestemmelserne i artikel 15 i Haager-konventionen af 15. november 1965 om forkyndelse i udlandet af retslige og udenretslige dokumenter i sager om civile eller kommercielle spørgsmål træder i stedet for bestemmelserne i foregående stykke, såfremt det indledende processkrift i sagen skal fremsendes i medfør af nævnte konvention.

Afdeling 8

Litispændens og indbyrdes sammenhængende krav

Artikel 21

Såfremt krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige kontraherende stater, skal enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne erklære sig inkompetent til fordel for denne ret.

Den ret, som herefter skulle erklære sig inkompetent, kan udsætte afgørelsen, såfremt den anden rets kompetence bestrides.

Artikel 22

Såfremt krav, som er indbyrdes sammenhængende, fremsættes for retter i forskellige kontraherende stater, og sagerne verserer for disse retter i første instans, kan enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, udsætte afgørelsen.

Denne ret kan ligeledes på begæring af en af parterne erklære sig inkompetent, forudsat at dens lovgivning tillader forening af indbyrdes sammenhængende krav, og at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent til at påkende begge krav.

Ved indbyrdes sammenhængende krav forstås i denne artikel krav, der er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidigt for at undgå uforenelige afgørelser i tilfælde af, at kravene blev påkendt hver for sig.

(1) Stk. 2 som ændret ved artikel 12 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel 23

Såfremt kravene henhører under flere retters enekompetence, skal enhver anden ret, end den ved hvilken sagen først er anlagt, erklære sig inkompetent til fordel for denne ret.

Afdeling 9

Foreløbige, herunder sikrende retsmidler

Artikel 24

De foreløbige, herunder sikrende retsmidler, der er fastsat i en kontraherende stats lovgivning, kan kræves anvendt af den pågældende stats retslige myndigheder, selv om en ret i en anden kontraherende stat i medfør af denne konvention er kompetent til at påkende sagens realitet.

AFSNIT III

ANERKENDELSE OG FULDBYRDELSE

Artikel 25

I denne konvention forstås ved »retsafgørelse« enhver afgørelse truffet af en ret i en kontraherende stat, uanset hvorledes den betegnes, såsom dom, kendelse eller fuldbyrdelsesordre, herunder justitssekretærens fastsættelse af sagsomkostninger.

Afdeling 1

Anerkendelse

Artikel 26

Retsafgørelser, der er truffet i en kontraherende stat, skal anerkendes i de øvrige kontraherende stater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig fremgangsmåde.

Bestrides et krav, kan en berettiget part, der som det væsentligste påberåber sig anerkendelsen, efter fremgangsmåden i afdeling 2 og 3 i dette afsnit få fastslået, at retsafgørelsen skal anerkendes.

Gøres anerkendelsen gældende under en verserende sag ved en ret i en kontraherende stat, og har anerkendelsen betydning for afgørelsen, er denne ret

kompetent til at afgøre spørgsmålet om anerkendelse.

Artikel 27

En retsafgørelse kan ikke anerkendes :

1. såfremt en anerkendelse vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til;
2. såfremt det indledende processkrift i sagen eller en tilsvarende retsakt ikke forskriftsmæssigt er blevet forkyndt eller meddelt den udeblevne sagsøgte i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen (1);
3. såfremt afgørelsen er uforenelig med en afgørelse mellem de samme parter truffet i den stat, som begæringen rettes til;
4. såfremt retten i domsstaten ved sin afgørelse har afgjort et præjudicielt spørgsmål om fysiske personers retlige status eller deres rets- og handleevne, om formueforholdet mellem ægtefæller eller om arv efter loven eller testamente i modstrid med en bestemmelse i den internationale privatret i den stat, som begæringen rettes til, medmindre afgørelsen fører til samme resultat som i det tilfælde, hvor bestemmelserne i sidstnævnte stats internationale privatret havde været anvendt;
5. såfremt afgørelsen er uforenelig med en afgørelse, der tidligere er truffet i en ikke-kontraherende stat mellem samme parter i en tvist, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, og denne sidstnævnte afgørelse opfylder de nødvendige betingelser for at blive anerkendt i den stat, som begæringen rettes til (2).

Artikel 28

En retsafgørelse kan endvidere ikke anerkendes, såfremt bestemmelserne i afsnit II, afdeling 3, 4 og 5, er tilsidesat, eller der foreligger tilfælde, som omfattes af artikel 59.

Ved prøvelsen af de i foranstående stykke nævnte kompetenceregler er den myndighed, som begærin-

(1) Nr. 2 som ændret ved artikel 13, stk. 1, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(2) Nr. 5 indsat ved artikel 13, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

gen rettes til, bundet af de faktiske omstændigheder, på hvilke retten i domsstaten har støttet sin kompetence.

Med forbehold af bestemmelserne i første afsnit kan kompetencen for retterne i domsstaten ikke efterprøves; kompetencereglerne er ikke omfattet af de i artikel 27, nr. 1, omhandlede grundlæggende retsprincipper.

Artikel 29

Den udenlandske retsafgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Artikel 30

Gøres anerkendelse af en afgørelse, der er truffet i en kontraherende stat, gældende ved en ret i en anden kontraherende stat, kan denne udsætte sagen, såfremt afgørelsen er blevet anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse.

Gøres anerkendelse af en afgørelse, der er truffet i Irland eller Det forenede Kongerige, gældende ved en ret i en kontraherende stat, kan denne udsætte sagen, såfremt fuldbyrdelsen er udsat i den stat, hvor afgørelsen er truffet, ved iværksættelse af appel eller genoptagelse ⁽¹⁾.

Afdeling 2

Fuldbyrdelse

Artikel 31

De i en kontraherende stat truffne retsafgørelser, som er eksigible i den pågældende stat, kan fuldbyrdes i en anden kontraherende stat, når de på begæring af en berettiget part er forsynet med fuldbyrdelsespåtegning i sidstnævnte stat.

I Det forenede Kongerige kan sådanne afgørelser dog fuldbyrdes i England og Wales, Skotland eller Nordirland, når afgørelserne på begæring af en berettiget part med henblik på fuldbyrdelse er blevet registreret i den pågældende del af Det forenede Kongerige ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 14 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 15 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel 32

Begæringen skal fremsættes :

- i Belgien, over for »tribunal de première instance« eller »rechtbank van eerste aanleg«;
- i Danmark, over for underretten ;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, over for formanden for et »Kammer des Landgerichts«;
- i Grækenland, over for »μονομελής πρωτοδικείο«;
- i Frankrig, over for præsidenten for »tribunal de grande instance«;
- i Irland, over for »High Court« ;
- i Italien, over for »corte d'appello«;
- i Luxembourg, over for præsidenten for »tribunal d'arrondissement«;
- i Nederlandene, over for præsidenten for »arrondissementsrechtbank«;
- i Det forenede Kongerige:
 1. i England og Wales, over for »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, over for »Magistrates' Court« ved fremsendelse gennem »Secretary of State« ;
 2. i Skotland, over for »Court of Session« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, over for »Sheriff Court« ved fremsendelse gennem »Secretary of State« ;
 3. i Nordirland, over for »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, over for »Magistrates' Court« ved fremsendelse gennem »Secretary of State« ⁽³⁾.

Rettens stedlige kompetence afgøres efter den parts bopæl, mod hvem fuldbyrdelsen begæres. Såfremt denne part ikke har bopæl på den stats område, som begæringen rettes til, er stedet for fuldbyrdelsen afgørende for kompetencen.

Artikel 33

Fremgangsmåden ved fremsættelse af begæringen afgøres efter lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til.

Den, som fremsætter begæringen, skal vælge en processuel bopæl i retskredsen for den ret, som begæ-

⁽³⁾ Stk. 1 som ændret ved artikel 16 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 4 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

ringen er indgivet til. Såfremt lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til, ikke har regler om et sådant valg af bopæl, skal den, som fremsætter begæringen, udpege en procesfuldmægtig.

De dokumenter, som er nævnt i artikel 46 og 47, skal vedlægges begæringen.

Artikel 34

Den ret, som behandler begæringen, skal træffe sin afgørelse snarest muligt, uden at den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, på dette tidspunkt af sagens behandling kan fremsætte bemærkninger over for retten.

Begæringen kan kun afslås af en af de i artikel 27 og 28 anførte grunde.

Den udenlandske afgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Artikel 35

Justitssekretæren drager omsorg for, at den, der har fremsat begæringen, straks og på den måde, der er foreskrevet i lovgivningen i den stat, begæringen er rettet til, får underretning om den afgørelse, der er truffet vedrørende begæringen.

Artikel 36

Såfremt fuldbyrdelse tillades, kan den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, anfægte afgørelsen ved appel eller genoptagelse inden en måned efter, at afgørelsen er forkyndt.

Såfremt den pågældende part har bopæl i en anden kontraherende stat end den, hvor afgørelsen, der tillader fuldbyrdelse, er truffet, er fristen for appel eller genoptagelse to måneder og løber fra den dag, hvor afgørelsen er blevet forkyndt for ham personligt eller på hans bopæl. Denne frist kan ikke forlænges på grund af afstanden.

Artikel 37⁽¹⁾

Appel skal ske, og begæring om genoptagelse skal indgives i overensstemmelse med reglerne om kontradiktorisk procedure:

- i Belgien, til »tribunal de première instance« eller »rechtbank van eerste aanleg«;
- i Danmark, til landsretten ;

⁽¹⁾ Som ændret ved artikel 17 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 5 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

— i Forbundsrepublikken Tyskland, til »Oberlandesgericht«;

— i Grækenland, til »έφετε Ιο«;

— i Frankrig, til »cour d'appel«;

— i Irland, til »High Court«;

— i Italien, til »corte d'appello«;

— i Luxembourg, til »Cour supérieure de Justice«, som appellinstans i borgerlige sager;

— i Nederlandene, til »arrondissementsrechtbank«;

— i Det forenede Kongerige :

1. i England og Wales, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court«;
2. i Skotland, til »Court of Session« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Sheriff Court«;
3. i Nordirland, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court«.

Den afgørelse, der træffes i appel- eller genoptagelsessagen, kan kun anfægtes:

— i Belgien, Grækenland, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene, ved en kassationsappel;

— i Danmark, ved appel til højesteret med tilladelse fra justitsministeren;

— i Forbundsrepublikken Tyskland, ved en »Rechtsbeschwerde«;

— i Irland, ved appel vedrørende et retligt spørgsmål til »Supreme Court«;

— i Det forenede Kongerige, ved én enkelt appel vedrørende et retligt spørgsmål.

Artikel 38

Den ret, der behandler appel- eller genoptagelsessagen, kan efter begæring fra den part, som har indbragt sagen, udsætte sin afgørelse, såfremt den udenlandske afgørelse i domsstaten er anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse, eller såfremt fristen herfor endnu ikke er udløbet; i sidstnævnte tilfælde kan retten fastsætte en frist for iværksættelse af appel eller indgivelse af begæring om genoptagelse.

Såfremt afgørelse er truffet i Irland eller Det forenede Kongerige, skal enhver form for appel eller

genoptagelse i den pågældende domsstat anses som et ordinært retsmiddel ved anvendelsen af første afsnit ⁽¹⁾.

Den pågældende ret kan endvidere gøre fuldbyrdelsen betinget af, at der stilles en sikkerhed, som fastsættes af retten.

Artikel 39

Så længe den i artikel 36 fastsatte frist for appel eller genoptagelse ikke er udløbet, og så længe der ikke er truffet afgørelse i appel- eller genoptagelsessagen, kan der kun anvendes sikrende retsmidler vedrørende den parts formuegoder, mod hvem fuldbyrdelsen begæres.

Den afgørelse, der tillader fuldbyrdelse, giver også hjemmel til at anvende sådanne retsmidler.

Artikel 40

Såfremt begæringen afslås, kan ansøgeren appellere eller indgive begæring om genoptagelse:

- i Belgien, til »cour d'appel« eller »hof van beroep«;
- i Danmark, til landsretten;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, til »Oberlandesgericht«;
- i Grækenland, til »*ιπexς lo*«;
- i Frankrig, til »cour d'appel«;
- i Irland, til »High Court«;
- i Italien, til »corte d'appello«;
- i Luxembourg, til »Cour supérieure de Justice« som appelinstans i borgerlige sager;
- i Nederlandene, til »gerechtshof«;
- i Det forenede Kongerige:
 1. i England og Wales, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court«;
 2. i Skotland, til »Court of Session« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Sheriff Court«;
 3. i Nordirland, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court« ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 18 j tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Stk. 1 som ændret ved artikel 19 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 6 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

Den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, skal tilsiges til at give møde ved den ret, for hvilken appel eller genoptagelsessagen er indbragt. Såfremt han ikke giver møde, finder bestemmelserne i artikel 20, andet og tredje afsnit, anvendelse, selv om den pågældende part ikke har bopæl på en kontraerende stats område.

Artikel 41 ⁽³⁾

Den afgørelse, der træffes i den i artikel 40 nævnte appel- eller genoptagelsessag, kan kun anfægtes:

- i Belgien, Grækenland, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene, ved en kassationsappel;
- i Danmark, ved appel til højesteret med tilladelse fra justitsministeren;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, ved en »Rechtsbeschwerde«;
- i Irland, ved appel vedrørende et retligt spørgsmål til »Supreme Court«;
- i Det forenede Kongerige, ved én enkelt appel vedrørende et retligt spørgsmål.

Artikel 42

Såfremt der ved den udenlandske afgørelse er taget stilling til flere krav, og fuldbyrdelse ikke kan tillades for så vidt angår dem alle, skal retten tillade fuldbyrdelse af et eller flere af dem.

Den, som fremsætter begæringen, kan begære delvis fuldbyrdelse.

Artikel 43

Udenlandske retsafgørelser, hvorved der fastsættes en tvangsbøde, er kun eksigibile i den stat, som begæringen rettes til, såfremt bødens størrelse er endeligt fastsat af retterne i domsstaten.

Artikel 44 ⁽⁴⁾

Den, som fremsætter begæringen, og som i den stat, hvor afgørelsen er truffet, helt eller delvis har haft fri

⁽³⁾ Som ændret ved artikel 20 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 7 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

⁽⁴⁾ Som ændret ved artikel 21 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

proces eller har været fritaget for gebyrer og omkostninger, skal, i forbindelse med den i artikel 32 til 35 fastlagte fremgangsmåde, have meddelt fri proces eller fritagelse for gebyrer og sagsomkostninger i videst muligt omfang efter lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til.

Den, som fremsætter begæring om fuldbyrdelse af en afgørelse om underholdspligt, der er truffet af en administrativ myndighed i Danmark, kan i den stat, som begæringen rettes til, påberåbe sig de i stk. 1 nævnte fordele, såfremt han fremlægger en erklæring fra det danske justitsministerium med bekræftelse af, at han opfylder de økonomiske betingelser for helt eller delvis at få meddelt fri proces eller blive fritaget for gebyrer og omkostninger.

Artikel 45

Det kan ikke pålægges den part, som i en kontraherende stat begærer fuldbyrdelse af en retsafgørelse, der er truffet i en anden kontraherende stat, at stille sikkerhed eller depositum af nogen art med den begrundelse, at han er udlænding eller ikke har bopæl eller ophold i det pågældende land.

Afdeling 3

Fælles bestemmelser

Artikel 46

Den part, der søger anerkendelse af en retsafgørelse eller begærer fuldbyrdelse af en sådan, skal fremlægge:

1. en genpart af afgørelsen, der opfylder de nødvendige betingelser med hensyn til godtgørelse af dens ægthed;
2. hvor det drejer sig om en udeblivelsesdom, det originale dokument eller en bekræftet genpart, hvoraf det fremgår, at det indledende proces-skrift i sagen eller en tilsvarende retsakter er blevet forkyndt for eller meddelt den udeblevne part⁽¹⁾.

Artikel 47

Den part, der begærer fuldbyrdelse, skal endvidere fremlægge:

1. et dokument, hvoraf det fremgår, at retsafgørelsen efter domstatens lovgivning er eksigibel og er forkyndt;

(1) Nr. 2 som ændret ved artikel 22 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

2. i givet fald et dokument, der godtgør, at der er meddelt ansøgeren fri proces i domsstaten.

Artikel 48

Såfremt de i artikel 46, nr. 2, og artikel 47, nr. 2, nævnte dokumenter ikke fremlægges, kan retten fastsætte en frist for deres tilvejebringelse eller anerkende tilsvarende dokumenter eller, såfremt den anser sagen for tilstrækkeligt oplyst, fritage for kravet om en sådan fremlæggelse.

Såfremt retten kræver det, skal der foretages en oversættelse af dokumenterne; oversættelsen skal bekræftes af en person, der er bemyndiget hertil i en af de kontraherende stater.

Artikel 49

Der kræves ingen legalisering eller opfyldelse af tilsvarende formalitet med hensyn til de i artikel 46, 47 og artikel 48, andet afsnit, nævnte dokumenter eller eventuelle procesfuldmagter.

AFSNT IV

OFFICIELT BEKRÆFTEDE DOKUMENTER OG RETSFORLIG

Artikel 50

Officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt og eksigible i en kontraherende stat, skal efter begæring forsynes med fuldbyrdelsespåtegning i en anden kontraherende stat i overensstemmelse med den i artikel 31 og følgende fastsatte fremgangsmåde. Begæringen kan kun afslås, såfremt en fuldbyrdelse af det officielt bekræftede dokument vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til.

Det fremlagte dokument skal med hensyn til godtgørelse af dets ægthed opfylde de betingelser, der stilles i den stat, hvor dokumentet er udstedt.

Bestemmelserne i afsnit III, afdeling 3, finder anvendelse i givet fald.

Artikel 51

Forlig, der er indgået for retten under en retssag, og som er eksigible i den stat, hvor de er indgået, kan

fuldbyrdes i den stat, som begæringen rettes til, på samme betingelser som officielt bekræftede dokumenter.

AFSNIT V

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

Artikel 52

Ved afgørelsen af, om en part har en bopæl i den kontraherende stat, for hvis domstole sagen er indbragt, skal retten anvende denne stats interne lovgivning.

Har en part ikke bopæl i den stat, ved hvis retter sagen er anlagt, skal retten ved afgørelsen af, om parten har bopæl i en anden kontraherende stat, anvende sidstnævnte stats lovgivning.

Såfremt en parts bopæl efter lovgivningen i det land, hvor han er statsborger, afhænger af en anden persons bopæl eller en myndigheds hjemsted, skal denne stats lovgivning dog anvendes ved afgørelsen af, hvor parten har bopæl.

Artikel 53

Selskabers og juridiske personers hjemsted skal ved anvendelsen af denne konvention ligestilles med fysiske personers bopæl. Ved afgørelsen af, hvor dette hjemsted er beliggende, skal retten dog anvende de internationale privatretlige regler, som gælder for den.

Ved sin afgørelse af, om en *trust* har hjemsted i den kontraherende stat, hvor sagen er anlagt, skal retten anvende de internationale privatretlige regler, som gælder for den ⁽¹⁾.

AFSNIT VI

OVERGANGSBESTEMMELSER

Artikel 54 ⁽²⁾

Bestemmelserne i denne konvention finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt

bekræftede dokumenter, der er udstedt efter konventionens ikrafttræden.

Retsafgørelser, som er truffet efter denne konventions ikrafttrædelsesdato, i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, skal dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III, såfremt de anvendte kompetenceregler er i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i afsnit II eller en konvention, der, da sagen blev anlagt, var gældende mellem domsstaten og den stat, som begæringen er rettet til.

Artikel 34

1. Konventionen af 1968 og protokollen af 1971 som ændret ved nærværende konvention finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, efter at nærværende konvention er trådt i kraft i domsstaten, og, såfremt anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse eller af et officielt bekræftet dokument påberåbes, i den stat, begæringen er rettet til.

2. I forholdet mellem de seks stater, der er parter i konventionen af 1968, skal retsafgørelser, som er truffet efter ikrafttrædelsesdatoen for nærværende konvention i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III i konventionen af 1968 som ændret.

3. I forholdet mellem de seks stater, der er parter i konventionen af 1968, og de tre stater, der er nævnt i artikel I i nærværende konvention samt i forholdet mellem disse tre stater indbyrdes skal retsafgørelser, som er truffet efter den ikrafttrædelsesdato for nærværende konvention, der gælder i forholdet mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, endvidere anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III i konventionen af 1968 som ændret, såfremt kompetencen har været støttet på regler, der var i overensstemmelse med bestemmelserne i afsnit II som ændret eller med bestemmelser fastsat ved en konvention, som var i kraft mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, da sagen blev anlagt.

Artikeln 5

Såfremt parterne skriftligt før denne konventions ikrafttræden i en tvist vedrørende en kontrakt har aftalt, at irske retsregler eller retsreglerne i en del af Det forenede Kongerige skal finde anvendelse på den pågældende kontrakt, bevarer retterne i Irland eller i vedkommende del af Det forenede Kongerige adgangen til at træffe afgørelse i den pågældende tvist.

Artikel 36

I tre år efter ikrafttræden af konventionen af 1968 for henholdsvis kongeriget Danmarks og Irlands vedkommende fastsættes kompetencen i søretssager i hver af disse stater ikke blot i henhold til bestemmelserne i nævnte konvention, men også i henhold til de nedenfor under nr. 1 til 6 anførte bestemmelser. Anvendelsen af disse bestemmelser ophører dog i hver af disse stater, når den internationale konvention om tilvejebringelse af ensartede regler for arrest i søgående skibe, som blev undertegnet i Bruxelles den 10. maj 1952, træder i kraft for den pågældende stats vedkommende.

(Fortsættes på næste side)

(1) Stk. 2 indsat ved artikel 23 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(2) Tiltrædelseskonventionen af 1978 indeholder i afsnit V følgende overgangsbestemmelser:

(Fodnote fortsat fra side 14)

1. Personer med bopæl i en kontraherende stat kan i følgende tilfælde for et søretligt krav sagsøges ved retterne i en af de ovennævnte stater, såfremt der ved en ret i en af disse stater til sikring af kravet er gjort eller — hvis der er ydet kaution eller stillet anden sikkerhed — kunne have været gjort arrest i det skib, kravet er rettet imod, eller i ethvert andet skib tilhørende den pågældende person, og
 - a) sagsøgeren har bopæl på denne stats område;
 - b) det søretlige krav er opstået i denne stat;
 - c) det søretlige krav er opstået på en rejse, under hvilken arrest er blevet eller kunne have været gjort;
 - d) kravet hidrører fra et sammenstød eller fra en skade forvoldt af et skib på et andet skib eller på ting eller personer ombord, ved udførelse eller undladelse af en manøvre eller ved ikke-overholdelse af gældende regler;
 - e) kravet er opstået ved bjærgning; eller
- 0 kravet er sikret ved en panteret i det skib, hvori der er gjort arrest.
2. Arrest kan gøres i det skib, som det søretlige krav vedrører, eller i ethvert andet skib, som tilhører den person, der på tidspunktet for det søretlige kravs opståen var ejer af det skib, som det pågældende krav vedrører. For de i nr. 5, litra o), p) og q) omhandlede krav kan arrest dog kun gøres i det skib, som kravet vedrører.
3. Skibe anses at have samme ejer, når samtlige ejendomsanparter tilhører den eller de samme personer.
4. Når befragteren ved »bare boat«-befragtning af et skib hæfter alene for et søretligt krav, der vedrører skibet, kan arrest gøres i dette eller i ethvert andet skib, som tilhører befragteren, hvorimod arrest for dette søretlige krav ikke kan gøres i noget andet skib tilhørende ejeren. På samme måde forholder det sig i alle tilfælde, hvor en anden person end ejeren hæfter for et søretligt krav.
5. Ved et »søretligt krav« forstås en påstand om en rettigthed eller et krav støttet på en eller flere af følgende grunde:
 - a) skade forvoldt af et skib ved sammenstød eller på anden måde;
 - b) tab af menneskeliv eller personskader forvoldt af et skib eller i forbindelse med driften af et skib;
 - c) bjærgning;

- d) aftale om brug eller leje af skib på grundlag af et certeparti eller andet;
- e) aftale om transport af gods med et skib på grundlag af et certeparti, et konossement eller andet;
- 0 tab af eller skade på gods og bagage under transport med et skib;
- g) groshaveri;
- h) bodmeri;
- i) bugsering;
- j) Jodsning;
- k) leverancer til et skib uanset leveringsstedet, af varer eller materiel bestemt til skibets drift eller vedligeholdelse;
- l) bygning af, reparationer på og udstyr til et skib, eller udgifter til dok;
- m) kaptajns-, officers- eller mandskabshyre;
- n) kaptajnens udlæg og udlæg foretaget af afladere, befragtere, eller agenter for skibets eller dets ejers regning;
- o) tvist om ejendomsretten til et skib;
- p) tvist mellem samejere om ejendomsretten til et skib, om besiddelsen eller driften af et skib eller om retten til indtægterne fra et skib;
- q) panteret i et skib.

6. I Danmark dækker udtrykket »arrest« også »forbud«, for så vidt angår de overfor under nr. 5 litra o) og p) omhandlede søretlige krav, og for så vidt denne fremgangsmåde i det foreliggende tilfælde er den eneste, der kan finde anvendelse efter paragraf 646 til 653 i lov om rettens pleje«.

Tiltrædelseskonventionen af 1982 indeholder i afsnit V følgende overgangsbestemmelser:

Artikel 12

I. Konventionen af 1968 og protokollen af 1971, som ændret ved konventionen af 1978 og ved nærværende konvention, finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, efter at nærværende konvention er trådt i kraft i domsstaten, og, såfremt anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse eller af et officielt bekræftet dokument påberåbes, i den stat, begæringen errettet til.

2. I forholdet mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, skal retsafgørelser, som er truffet efter ikrafttrædelsesdatoen for nærværende konvention, i sager, der er anlagt for dette tidspunkt, dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III i konventionen af 1968, som ændret ved

(Fortsættes på næste side, venstre spalte, nederst)

AFSNIT VII

FORHOLDET TIL ANDRE KONVENTIONER

Artikel 55

Med forbehold af bestemmelserne i artikel 54, andet afsnit, og artikel 56 træder denne konvention, for så vidt angår de stater, der er parter i den, i stedet for følgende konventioner, der er indgået mellem to eller flere af disse stater:

- konventionen mellem Belgien og Frankrig om retternes kompetence samt om gyldighed og fuldbyrdelse af retsafgørelser, voldgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Paris den 8. juli 1899;
- konventionen mellem Belgien og Nederlandene om retternes stedlige kompetence, om konkurs samt om gyldighed og fuldbyrdelse af retsafgørelser, voldgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Bruxelles den 28. marts 1925;
- konventionen mellem Frankrig og Italien om fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 3. juni 1930;
- konventionen mellem Det forenede Kongerige og Frankrig om gensidig fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, med dertil hørende protokol, undertegnet i Paris den 18. januar 1934(0);
- konventionen mellem Det forenede Kongerige og Belgien om gensidig fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, med dertil hørende protokol, undertegnet i Bruxelles den 2. maj 1934 (*);
- konventionen mellem Tyskland og Italien om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 9. marts 1936;

(Fodnote fortsat fra side 15)

konventionen af 1978 og nærværende konvention, såfremt kompetencen har været støttet på regler, der var i overensstemmelse med bestemmelserne i det ændrede afsnit II i konventionen af 1968 eller med bestemmelserne i en konvention, som var gældende mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, da sagen blev anlagt.

Endvidere indeholder artikel 1, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1982 følgende bestemmelse:

2. Den hellenske Republik tiltræder blandt andet artikel 25, stk. 2, samt artikel 35 og 36 i konventionen af 1978.

(1) Fjerde og femte led indsat ved artikel 24 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

- konventionen mellem Forbundsrepublikken Tyskland og kongeriget Belgien om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse i civile og kommercielle sager af retsafgørelser, voldgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Bonn den 30. juni 1958;
- konventionen mellem kongeriget Nederlandene og Den italienske Republik om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 17. april 1959;
- konventionen mellem Det forenede Kongerige og Forbundsrepublikken Tyskland om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, undertegnet i Bonn den 14. juli 1960 (?);
- konventionen mellem kongeriget Grækenland og Forbundsrepublikken Tyskland om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, retsforlig og officielt bekræftede dokumenter i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Athen den 4. november 1961 (2);
- konventionen mellem kongeriget Belgien og Den italienske Republik om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og andre eksigible dokumenter i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 6. april 1962;
- konventionen mellem kongeriget Nederlandene og Forbundsrepublikken Tyskland om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og andre eksigible dokumenter i civile og kommercielle sager, undertegnet i Haag den 30. august 1962;
- konventionen mellem Det forenede Kongerige og Den italienske Republik om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 7. februar 1964, med ændringsprotokol, undertegnet i Rom den 14. juli 1970 (3);
- konventionen mellem Det forenede Kongerige og kongeriget Nederlandene om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i civile sager, undertegnet i Haag den 17. november 1967 C);

og for så vidt den er i kraft:

- traktaten mellem Belgien, Nederlandene og Luxembourg om retternes kompetence, om konkurs samt om gyldighed og fuldbyrdelse af rets-

(2) Niende led indsat ved artikel 24 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(3) Tiende led indsat ved artikel 8 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

(4) Trettende og fjortende led indsat ved artikel 24 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

afgørelser, voldgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Bruxelles den 24. november 1961.

Artikel 56

Den traktat og de konventioner, der er nævnt i artikel 55, bevarer deres gyldighed på de sagsområder, hvor denne konvention ikke finder anvendelse.

De bevarer ligeledes deres gyldighed, for så vidt angår retsafgørelser, der er truffet, og officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt før denne konventions ikrafttræden.

Artikel 57⁽¹⁾

Denne konvention berører ikke konventioner, som de kontraherende stater har tiltrådt eller vil tiltræde, og som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser⁽²⁾.

(1) Som ændret ved artikel 25, stk. 1, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(2) Artikel 25, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1978 indeholder følgende bestemmelse:

2. Med henblik på at sikre en ensartet fortolkning af artikel 57, første afsnit, skal denne artikel anvendes på følgende måde:

- a) Konventionen af 1968 som ændret er ikke til hinder for, at en ret i en kontraherende stat, der er part i en konvention vedrørende et særligt område, kan anse sig for kompetent i medfør af denne sidstnævnte konvention, også selv om sagsøgte har bopæl i en kontraherende stat, der ikke er part i den pågældende konvention. Den ret, ved hvilken sagen er anlagt, skal under alle omstændigheder anvende artikel 20 i konventionen af 1968 som ændret.
- b) Afgørelser, der i en kontraherende stat træffes af en ret, som har anset sig for kompetent i medfør af en konvention vedrørende et særligt område, skal anerkendes og fuldbyrdes i de øvrige kontraherende stater i overensstemmelse med konventionen af 1968 som ændret.

Såfremt både domsstaten og den stat, som begæringen rettes til, er parter i en konvention vedrørende et særligt område, som fastsætter betingelser for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, anvendes disse betingelser. Under alle omstændigheder kan de bestemmelser i konventionen af 1968 som ændret, der vedrører fremgangsmåden ved anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, finde anvendelse.

Artikel 1, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1982 indeholder følgende bestemmelse:

2. Den hellske Republik tiltræder blandt andet artikel 25, stk. 2, samt artikel 35, og 36 i konventionen af 1978.

Den udelukker ikke anvendelsen af bestemmelser, som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser, og som er eller vil være indeholdt i retsakter fra De europæiske Fællesskabers institutioner eller i de harmoniserede, nationale lovgivninger til gennemførelse af disse retsakter.

Artikel 58

Bestemmelserne i denne konvention berører ikke rettigheder, der er indrømmet schweiziske statsborgere ved den mellem Frankrig og Det schweiziske Edsforbund den 15. juni 1869 indgåede konvention om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af domme i borgerlige sager.

Artikel 59

Denne konvention er ikke til hinder for, at en kontraherende stat inden for rammerne af en konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme over for en tredjestat forpligter sig til ikke at anerkende en retsafgørelse, som i en anden kontraherende stat er truffet mod en sagsøgt, der har sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted på denne tredjestats område, såfremt afgørelsen i et af de i artikel 4 nævnte tilfælde kun har kunnet støttes på en af de kompetenceregler, som er nævnt i artikel 3, andet afsnit.

Ingen kontraherende stat kan dog over for en tredjestat forpligte sig til ikke at anerkende en retsafgørelse truffet i en anden kontraherende stat af en ret, der har kompetence som følge af, at der i denne stat findes gods tilhørende sagsøgte eller af, at sagsøger har gjort udlæg eller arrest i derværende gods,

1. såfremt begæringen vedrører ejendomsretten til eller besiddelsen af det nævnte gods, går ud på at opnå tilladelse til at råde over dette eller vedrører andre tvister om godset, eller
2. såfremt dette gods er stillet som sikkerhed for en fordring, der er genstand for begæringen⁽³⁾.

(3) Stk. 2 indsat ved artikel 26 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

AFSNIT VIII

Artikel 61 (2)

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

Artikel 600)

Denne konvention gælder for de kontraherende stater europæiske områder, herunder Grønland, for de franske oversøiske departementer og territorier samt for Mayotte.

Kongeriget Nederlandene kan i forbindelse med undertegnelsen eller ratifikationen af denne konvention eller på ethvert senere tidspunkt ved en meddelelse til generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber erklære, at denne konvention skal gælde for De nederlandske Antiller. Såfremt en sådan erklæring ikke afgives, anses retssager, der verserer inden for kongerigets europæiske område som følge af en kassationsappel vedrørende afgørelser truffet af retterne på De nederlandske Antiller, som sager, der verserer for disse retter.

Uanset første afsnit gælder denne konvention ikke:

1. for Færøerne, medmindre anden erklæring fremsættes af kongeriget Danmark,
2. for europæiske områder uden for Det forenede Kongerige, hvis internationale forbindelser varetages af dette, medmindre anden erklæring fremsættes af Det forenede Kongerige vedrørende et sådant område.

Disse erklæringer kan til enhver tid fremsættes ved meddelelse til generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.

Appelsager og genoptagelsessager, der i Det forenede Kongerige indledes mod afgørelser truffet af retter i et af de områder, der er omhandlet i tredje afsnit, nr. 2, betragtes som sager, der verserer for disse retter.

De sager, der i kongeriget Danmark behandles efter reglerne i lov for Færøerne om rettens pleje, betragtes som sager, der verserer ved retter på Færøerne.

Denne konvention skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.

Artikel 62 (3)

Denne konvention træder i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument.

Artikel 63

De kontraherende stater anerkender, at enhver stat, som bliver medlem af Det europæiske økonomiske Fællesskab, skal erklære sig indforstået med, at denne konvention anvendes som grundlag for de

(2) Ratificeringen af tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 38, der har følgende ordlyd:

»Denne konvention skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.«

Ratificeringen af tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 14, der har følgende ordlyd:

»Denne konvention ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne deponeres hos generalsekretæren for Rådet for de europæiske Fællesskaber.«

(3) Ikrafttrædelsen af tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 39, der har følgende ordlyd:

Artikel 39

Denne konvention træder i kraft med virkning for de stater, der har ratificeret den, den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument fra Fællesskabets oprindelige medlemsstater og en ny medlemsstat.

For hver ny medlemsstat, der ratificerer konventionen på et senere tidspunkt, træder den i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af denne stats ratifikationsdokument.

Ikrafttrædelsen af tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 15, der har følgende ordlyd:

Artikel 15

Denne konvention træder i kraft med virkning for de stater, der har ratificeret den, den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument fra Den hellske Republik og de stater, som har sat konventionen af 1978 i kraft i overensstemmelse med artikel 39 i sidstnævnte konvention.

For hver medlemsstat, der ratificerer konventionen på et senere tidspunkt, træder den i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af denne stats ratifikationsdokument.

(1) Som ændret ved artikel 27 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

forhandlinger, der er nødvendige for, mellem de kontraherende stater og den pågældende stat, at sikre gennemførelsen af artikel 220, sidste stykke, i traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab.

De nødvendige tilpasninger kan fastsættes i en særlig konvention mellem de kontraherende stater på den ene side og den pågældende stat på den anden side.

Artikel 64⁽¹⁾

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument;
- b) datoen for denne konventions ikrafttræden;
- c) erklæringer modtaget i henhold til artikel 60⁽²⁾;
- d) erklæringer modtaget i henhold til artikel IV i protokollen;
- e) meddelelser i henhold til artikel VI i protokollen.

Artikel 65

Den protokol, der efter fælles aftale mellem de kontraherende stater er knyttet som bilag til denne konvention, udgør en integrerende del af konventionen.

Artikel 66

Denne konvention er indgået for ubegrænset tid.

(¹) Notifikationerne vedrørende tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 40, der har følgende ordlyd:

Artikel 40

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument,
- b) datoen for denne konventions ikrafttræden mellem de kontraherende stater.

Notifikationerne vedrørende tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 16, der har følgende ordlyd:

Artikel 16

Generalsekretæren for Rådet for de europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument,
- b) datoerne for denne konventions ikrafttræden for de kontraherende stater.

(²) Litra c) som ændret ved artikel 28 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel 67

Enhver kontraherende stat kan fremsætte anmodning om ændring af denne konvention. I så fald indkalder formanden for Rådet for De europæiske Fællesskaber til en konference med henblik på ændring af konventionen.

Artikel 68⁽³⁾

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke fire tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer⁽⁴⁾.

(³) Angivelsen af de tekster i tiltrædelseskonventionen af 1978, som har retsgyldighed, er indeholdt i pågældende konventions artikel 41, der har følgende ordlyd:

Artikel 41

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke syv tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.

Angivelsen af de tekster til tiltrædelseskonventionen af 1982, som har retsgyldighed, er indeholdt i pågældende konventions artikel 17, der har følgende ordlyd:

Artikel 17

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke otte tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.

(⁴) Udfærdigelsen på de tiltrædende medlemsstaters officielle sprog af de tekster til konventionen af 1968, som har retsgyldighed, er

— for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1978 omhandlet i pågældende konventions artikel 37, der har følgende ordlyd:

Artikel 37

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber fremsender til regeringerne for kongeriget Danmark, Irland og Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirland en bekræftet genpart på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968 og af protokollen af 1971.

Teksterne til konventionen af 1968 og til protokollen af 1971, udfærdiget på dansk, engelsk og irsk er knyttet som bilag til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på dansk, engelsk og

(Fortsættes på næste side)

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne konvention.

Udfærdiget i Bruxelles, den syvogtyvende september nitten hundrede og otteogtres.

For Hans Majestæt belgiernes konge

Pierre HARMEL

For præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland

Willy BRANDT

For præsidenten for Den franske Republik

Michel DEBRÉ

For præsidenten for Den italienske Republik

Giuseppe MEDICI

For Hans kongelige Højhed storhertugen af Luxembourg

Pierre GREGOIRE

For Hendes Majestæt dronningen af Nederlandene

J.M.A.H. LUNS

(Fodnote fortsat fra side 19)

irsk har gyldighed på samme vilkår som de oprindelige tekster til konventionen af 1968 og protokollen af 1971.

- for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1982 omhandlet i pågældende konventions artikel 13, der har følgende ordlyd:

Artikeln

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber fremsender til regeringen for Den hellsenske

Republik en bekræftet genpart på dansk, engelsk, fransk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968, af protokollen af 1971 og af konventionen af 1978.

Teksterne til konventionen af 1968, til protokollen af 1971 og til konventionen af 1978, udfærdiget på græsk er knyttet som bilag til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på græsk har gyldighed på samme vilkår som de øvrige tekster til konventionen af 1968, protokollen af 1971 og konventionen af 1978.

PROTOKOL (*)

De høje kontraherende parter er blevet enige om følgende bestemmelser, der knyttes som bilag til konventionen:

Artikel I

Enhver person, der har bopæl i Luxembourg, og som i henhold til artikel 5, nr. 1, sagsøges ved en ret i en anden kontraherende stat, kan gøre indsigelse mod den pågældende rets kompetence. Såfremt sagsøgte ikke giver møde, skal denne ret på embeds vegne erklære sig for inkompetent.

Enhver aftale om kompetence som nævnt i artikel 17 får kun gyldighed for en person, der har bopæl i Luxembourg, såfremt den pågældende udtrykkeligt og specielt har accepteret aftalen.

Artikel II

Med forbehold af mere gunstige nationale bestemmelser kan personer, der har bopæl i en kontraherende stat, og mod hvem der indledes retsforfølgning for en uagtsom lovovertrædelse ved retter kompetente i straffesager i en anden kontraherende stat, hvor de pågældende ikke er statsborgere, selv når de ikke personligt giver møde, til deres forsvar vælge personer, der er bemyndiget hertil.

Den ret, der behandler sagen, kan dog bestemme, at den pågældende skal give møde personligt; såfremt dette ikke sker, skal den afgørelse, der er truffet med hensyn til et borgerligt krav, uden at den pågældende har haft mulighed for at varetage sine interesser under sagen, ikke anerkendes eller fuldbyrdes i de øvrige kontraherende stater.

Artikel III

Ingen form for skat, afgift eller gebyr, som beregnes i forhold til sagens værdi, må i forbindelse med behandlingen af en begæring om fuldbyrdelsespåtegning opkræves i den stat, som begæringen rettes til.

Artikel IV

De inden- og udenretslige dokumenter, der udfærdiges inden for en kontraherende stats område, og som skal meddeles eller forkyndes for personer, der befinder sig inden for en anden kontraherende stats område, skal fremsendes i overensstemmelse med

(*) Tekst som ændret ved tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved tiltrædelseskonventionen af 1982.

de fremgangsmåder, der er fastsat ved konventioner eller aftaler indgået mellem de kontraherende stater.

Medmindre modtagerstaten ved en erklæring rettet til generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber modsætter sig dette, kan de pågældende dokumenter ligeledes fremsendes direkte af vedkommende offentligt godkendte personer i den stat, hvor dokumenterne er udfærdiget, til vedkommende offentligt godkendte personer i den stat, på hvis område dokumentets adressat befinder sig. I dette tilfælde fremsender vedkommende offentligt godkendte person i domsstaten en genpart af dokumentet til vedkommende offentligt godkendte person i den stat, begæringen rettes til, når den pågældende er kompetent til at aflevere det til adressaten. Denne aflevering sker efter de regler, der er foreskrevet i lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til. Afleveringen bekræftes ved en attestation, som sendes direkte til vedkommende offentligt godkendte person i den stat, hvor dokumentet er udfærdiget.

Artikel V

Deri i artikel 6, nr. 2, og artikel 10 fastsatte kompetence i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller ved intervention kan ikke gøres gældende i Forbundsrepublikken Tyskland. I denne stat kan enhver, der har bopæl inden for en anden kontraherende stats område, inddrages i sagen i henhold til civilproceslovens artikel 68, 72, 73 og 74 vedrørende procesunderretning.

De retsafgørelser, der træffes i de øvrige kontraherende stater i medfør af artikel 6, nr. 2, og artikel 10, skal anerkendes og fuldbyrdes i Forbundsrepublikken Tyskland i overensstemmelse med afsnit III. De retsvirkninger, som domme, afsagt i Forbundsrepublikken Tyskland, har over for tredjemand i henhold til artikel 68, 72, 73 og 74 i civilprocesloven, skal ligeledes anerkendes i de andre kontraherende stater.

Artikel Va (1)

I sager om underholdspligt omfatter udtrykkene »dommer«, »ret« og »domsmyndighed« også de danske administrative myndigheder.

Artikel Vb (2)

I tvister mellem en skibsfører og et besætningsmedlem på et søgående skib, der er indregistreret i Dan-

(1) Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(2) Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ændret ved artikel 9 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

mark, Grækenland eller Irland, om hyre eller andre forhyringsvilkår, skal retterne i en kontraherende stat undersøge, om den diplomatiske repræsentant eller konsularagent, som skibet henhører under, er blevet underrettet om tvisten. De skal udsætte sagen, så længe denne repræsentant eller agent ikke er blevet underrettet. De skal på embeds vegne erklære sig inkompetente, såfremt denne repræsentant eller agent, behørigt underrettet, har udøvet de beføjelser, som er ham tillagt i sagen ved en konsularaftale, eller, i mangel af en sådan aftale, har gjort indsigelse vedrørende kompetencen inden for den indrømmende frist.

Artikel Ve (>)

Når artikel 52 og 53 i denne konvention i medfør af artikel 69, stk. 5, i konventionen om det europæiske patent for fællesmarkedet, undertegnet i Luxembourg den 15. december 1975, anvendes på bestemmelser vedrørende »residence« i den engelske tekst til sidstnævnte konvention, skal udtrykket »residence« i den pågældende tekst forstås som »domicile« i ovennævnte artikel 52 og 53.

(¹) Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel Vd (¹)

Med forbehold af den kompetence, der i henhold til konventionen om meddelelse af europæiske patenter, undertegnet i München den 5. oktober 1973, er tillagt Den europæiske Patentmyndighed, har retterne i hver kontraherende stat, uanset bopæl, enekompetence for så vidt angår registreringen og gyldigheden af et europæisk patent, der er meddelt for denne stat, og som ikke er et fællesskabspatent i henhold til artikel 86 i konventionen om det europæiske patent for fællesmarkedet, undertegnet i Luxembourg den 15. december 1975.

Artikel VI

De kontraherende stater skal meddele generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber teksterne til lovbestemmelser, som medfører ændringer enten med hensyn til de bestemmelser i deres lovgivning, der er nævnt i konventionen, eller med hensyn til de retter, der er anført i afsnit III, afdeling 2, i konventionen.

(²) Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne protokol.

Udfærdiget i Bruxelles, den syvogtyvende september nitten hundrede og otteogtres.

For Hans Majestæt belgiernes konge

Pierre HARMEL

For præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland

Willy BRANDT

For præsidenten for Den franske Republik

Michel DEBRÉ

For præsidenten for Den italienske Republik

Giuseppe MEDICI

For Hans kongelige Højhed storhertugen af Luxembourg

Pierre GRÉGOIRE

For Hendes Majestæt dronningen af Nederlandene

J.M.A.H. LUNS

FÆLLESERKLÆRING

Regeringerne for kongeriget Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Den franske Republik, Den italienske Republik, storhertugdømmet Luxembourg og kongeriget Nederlandene —

som på tidspunktet for undertegnelsen af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager,

ønsker at sikre en så effektiv gennemførelse som muligt af konventionens bestemmelser,

tilstræber at undgå, at forskellige fortolkninger af konventionens bestemmelser skal skade dens enhedskarakter, og

erkender, at der eventuelt kan opstå positive eller negative kompetencekonflikter ved konventionens anvendelse —

erklærer sig rede til:

1. at undersøge disse spørgsmål, og i særdeleshed at undersøge muligheden for at tillægge De europæiske Fællesskabers Domstol kompetence på visse områder, og i påkommende tilfælde indlede forhandlinger om en aftale med henblik herpå;
2. at etablere kontakter med regelmæssige mellemrum mellem deres repræsentanter.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne fælleserklæring.

Udfærdiget i Bruxelles, den syvogtyvende september nitten hundrede og otteogtres.

Pierre HARMEL	Willy BRANDT	Michel DEBRÉ
Giuseppe MEDICI	Pierre GRÉGOIRE	J.M.A.H. LUNS

PROTOKOL

vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (*)

DE HØJE KONTRAHERENDE PARTER I TRAKTATEN OM OPRETTELSE AF DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE FÆLLESSKAB HAR —

under henvisning til den erklæring, der er knyttet som bilag til konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Bruxelles den 27. september 1968 —

vedtaget at afslutte en protokol, ved hvilken der tillægges De europæiske Fællesskabers Domstol kompetence til at fortolke den nævnte konvention, og har med dette mål for øje udpeget som befuldmægtigede:

HANS MAJESTÆT BELGIERNES KONGE:

Alfons VRANCKX,
justitsminister;

(*) Tekst som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om kongeriget Danmarks, Irlands og Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1978« — og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den hollandske Republiks tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1982«.

PRÆSIDENTEN FOR FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND:

Gerhard JAHN,
forbundsjustitsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN FRANSKE REPUBLIK:

René PLEVEN,
seglbevarer,
justitsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN ITALIENSKE REPUBLIK:

Erminio PENNACCHINI,
understatssekretær i justitsministeriet;

HANS KONGELIGE HØJHED STORHERTUGEN AF LUXEMBOURG:

Eugène SCHAUS,
justitsminister,
viceministerpræsident;

HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN AF NEDERLANDENE:

C.H.F. POLAK,
justitsminister;

SOM, forsamlet i Rådet, efter at have udvekslet deres fuldmagter og fundet dem i god og behørig form,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE BESTEMMELSER:

Artikel 1

De europæiske Fællesskabers Domstol har kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, og af den til denne konvention som bilag knyttede protokol, undertegnet i Bruxelles den 27. september 1968, samt af nærværende protokol.

De europæiske Fællesskabers Domstol har endvidere kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af konventionen om kongeriget Danmarks, Irlands og Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse af konventionen af 27. september 1968 samt af nærværende protokol (1).

(1) Stk. 2 indsat ved artikel 30 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

De europæiske Fællesskabers Domstol har endvidere kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af konventionen om Den hollandske Republiks tiltrædelse af konventionen af 27. september 1968 samt af nærværende protokol, som tilpasset ved konventionen af 1978 (2).

Artikel 2

Følgende retter kan anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål:

1. — i Belgien: la Cour de Cassation — het Hof van Cassatie og le Conseil d'État — de Raad van State,
- i Danmark: højesteret,
- i Forbundsrepublikken Tyskland: die obersten Gerichtshöfe des Bundes,

(2) Stk. 3 indsat ved artikel 10 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

- i Grækenland: τὰ ἀνώτατα δικαστήρια,
- i Frankrig: la Cour de Cassation og le Conseil d'Etat,
- i Irland: the Supreme Court,
- i Italien: la Corte Suprema di Cassazione,
- i Luxembourg: la Cour supérieure de Justice i dens egenskab af kassationsret,
- i Nederlandene: de Hoge Raad,
- i Det forenede Kongerige: the House of Lords og de retsinstanter, for hvilke en sag indbringes i henhold til artikel 37, andet afsnit, eller artikel 41 i konventionen (1);
- retterne i de kontraherende stater, såfremt de træffer afgørelse som appelinstans;
- i de i konventionens artikel 37 anførte tilfælde, de i samme artikel nævnte retter.

Artikel 3

1. Såfremt et spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster rejses under en retssag ved en i artikel 2, nr. 1, anført ret, skal denne ret, hvis den skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, for at den kan afsige dom, anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.
2. Såfremt et sådant rejses ved en i artikel 2, nr. 2 og 3, anført ret, kan denne ret på de i stk. 1 fastsatte betingelser anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.

Artikel 4

1. Den kompetente myndighed i en kontraherende stat kan anmode Domstolen om at udtale sig om et spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster, såfremt afgørelser truffet af retter i denne stat er i modstrid med den fortolkning, der er anlagt af Domstolen eller kommet til udtryk i en afgørelse truffet af en i artikel 2, nr. 1 og 2, nævnt ret i en anden kontraherende stat. Bestemmelserne i dette stykke gælder kun for retskraftige afgørelser.

(1) Nr. 1 som ændret ved artikel 31 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 11 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

2. Den fortolkning, som anlægges af Domstolen i anledning af en sådan anmodning, er uden virkning for de afgørelser, der har givet anledning til anmodningen om en fortolkning.

3. Det offentlige øverste repræsentant ved kassationsretterne i de kontraherende stater eller enhver anden myndighed udpeget af en kontraherende stat har kompetence til at anmode Domstolen om en fortolkning i henhold til stk. 1.

4. Justitssekretæren ved Domstolen giver meddelelse om anmodningen til de kontraherende stater, samt til Kommissionen og Rådet for De europæiske Fællesskaber, som inden to måneder fra denne meddelelse kan indgive indlæg eller andre skriftlige udtalelser til Domstolen.

5. Den i nærværende artikel fastlagte fremgangsmåde giver ikke anledning til hverken opkrævning eller godtgørelse af gebyrer og sagsomkostninger.

Artikel 5

1. Medmindre andet er bestemt i denne protokol, finder de bestemmelser i traktaten om oprettelse af Det europæiske Fællesskab og i den dertil knyttede protokol vedrørende statuten for Domstolen, der gælder ved Domstolens afgørelse af præjudicielle spørgsmål, tilsvarende anvendelse på fremgangsmåden ved fortolkning af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster.

2. Domstolens procesreglement tilpasses og suppleres om nødvendigt i henhold til artikel 188 i traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Artikel 6 (2)

Denne protokol gælder for de kontraherende staters europæiske områder, herunder Grønland, for de franske oversøiske departementer og territorier samt for Mayotte.

Kongeriget Nederlandene kan i forbindelse med undertegnelsen eller ratifikationen af denne protokol eller på ethvert senere tidspunkt ved en meddelelse til generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber erklære, at denne protokol skal gælde for De nederlandske Antiller.

Uanset første afsnit gælder denne protokol ikke:

1. for Færøerne, medmindre anden erklæring fremsættes af kongeriget Danmark;

(2) Som ændret ved artikel 32 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

for europæiske områder uden for Det forenede Kongerige, hvis internationale forbindelser varetages af dette, medmindre anden erklæring fremsættes af Det forenede Kongerige vedrørende et sådant område.

Disse erklæringer kan til enhver tid fremsættes ved meddelelse til generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.

Artikel 7⁽¹⁾

Denne protokol skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.

Artikel 8⁽²⁾

Denne protokol træder i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det

sidste ratifikationsdokument. Den træder dog tidligst i kraft samtidig med konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager.

Artikel 9

De kontraherende stater anerkender, at enhver stat, som bliver medlem af Det europæiske økonomiske Fællesskab, og på hvilken artikel 63 i konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelsen af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, finder anvendelse, skal godkende bestemmelserne i denne protokol, med forbehold af de nødvendige tilpasninger.

Artikel 10⁽³⁾

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument;
- b) datoen for denne protokols ikrafttræden;
- c) erklæringer modtaget i henhold til artikel 4, stk. 3;
- d) erklæringer modtaget i henhold til artikel 6⁽⁴⁾.

(¹) Ratificeringen af tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 38, der har følgende ordlyd:

»Denne konvention skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.«

Ratificeringen af tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 14, der har følgende ordlyd:

»Denne konvention ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.«

(²) Ikrafttrædelsen af tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 39, der har følgende ordlyd:

Artikel 39

Denne konvention træder i kraft med virkning for de stater, der har ratificeret den, den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument fra Fællesskabets oprindelige medlemsstater og en ny medlemsstat.

For hver ny medlemsstat, der ratificerer konventionen på et senere tidspunkt, træder den i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af denne stats ratifikationsdokument.

Ikrafttrædelsen af tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 15, der har følgende ordlyd:

Artikel 15

Denne konvention træder i kraft med virkning for de stater, der har ratificeret den, den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument fra Den hellsenske Republik og de stater, som har sat konventionen af 1978 i kraft i overensstemmelse med artikel 39 i sidstnævnte konvention.

For hver medlemsstat, der ratificerer konventionen på et senere tidspunkt, træder den i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af denne stats ratifikationsdokument.

(³) Notifikationerne vedrørende tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 40, der har følgende ordlyd:

Artikel 40

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument,
- b) datoen for denne konventions ikrafttræden mellem de kontraherende stater.

Notifikationerne vedrørende tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 16, der har følgende ordlyd:

Artikel 16

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument,
- b) datoerne for denne konventions ikrafttræden for de kontraherende stater.

(⁴) Litra d) som ændret ved artikel 33 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikeln

De kontraherende stater skal meddele generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber teksterne til lovbestemmelser, som medfører en ændring i listen over de i artikel 2, nr. 1, nævnte retter.

Artikel 12

Denne protokol er indgået for ubegrænset tid.

Artikel 13

Enhver kontraherende stat kan fremsætte anmodning om ændring af denne protokol. I så fald indkalder formanden for Rådet for De europæiske Fællesskaber til en konference med henblik på ændring af protokollen.

Artikel 14⁽¹⁾

Denne protokol, udfærdiget i ét eksemplar på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke fire

- (1) Angivelsen af de tekster til tiltrædelseskonventionen af 1978, som har retsgyldighed, er indeholdt i pågældende konventions artikel 41, der har følgende ordlyd:

Artikel 14

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke syv tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.

Angivelsen af de tekster til tiltrædelseskonventionen af 1982, som har retsgyldighed, er indeholdt i pågældende konventions artikel 17, der har følgende ordlyd:

Artikel 17

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke otte tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.

tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer (2).

- (2) Udfærdigelsen på de tiltrædende medlemsstaters officielle sprog af de tekster til konventionen af 1968, som har retsgyldighed, er

- for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1978 omhandlet i pågældende konventions artikel 37, der har følgende ordlyd:

Artikel 37

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber fremsender til regeringerne for kongeriget Danmark, Irland og Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirland en bekræftet genpart på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968 og af protokollen af 1971.

Teksterne til konventionen af 1968 og til protokollen af 1971, udfærdiget på dansk, engelsk og irsk er knyttet som bilag til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på dansk, engelsk og irsk har gyldighed på samme vilkår som de oprindelige tekster til konventionen af 1968 og protokollen af 1971.

- for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1982 omhandlet i pågældende konventions artikel 13, der har følgende ordlyd:

Artikel 13

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber fremsender til regeringen for Den hellenske Republik en bekræftet genpart på dansk, engelsk, fransk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968, af protokollen af 1971 og af konventionen af 1978.

Teksterne til konventionen af 1968, til protokollen af 1971 og til konventionen af 1978, udfærdiget på græsk er knyttet som bilag til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på græsk har gyldighed på samme vilkår som de øvrige tekster til konventionen af 1968, protokollen af 1971 og konventionen af 1978.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne protokol.

Udfærdiget i Luxembourg, den tredje juni nitten hundrede og enoghalvfjerds.

For Hans Majestæt belgiernes konge

Alfons VRANCKX

For præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland

Gerhard JAHN

For præsidenten for Den franske Republik,

René PLEVEN

For præsidenten for Den italienske Republik,

Erminio PENNACCHINI

For Hans kongelige Højhed storhertugen af Luxembourg,

Eugène SCHAUS

For Hendes Majestæt dronningen af Nederlandene,

C. H. F. POLAK

FÆLLESERKLÆRING

Regeringerne for kongeriget Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Den franske Republik, Den italienske Republik, storhertugdømmet Luxembourg og kongeriget Nederlandene —

som på tidspunktet for undertegnelsen af protokollen vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager,

ønsker at sikre en så effektiv og ensartet gennemførelse som muligt af protokollens bestemmelser —

erklærer sig rede til i samarbejde med Domstolen at foranstalte en udveksling af oplysninger vedrørende de afgørelser, der af de retter, som er anført i artikel 2, nr. 1, i nævnte protokol, træffes ved anvendelse af konventionen og protokollen af 27. september 1968.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne fælleserklæring.

Udfærdiget i Luxembourg, den tredje juni nitten hundrede og enoghalvfjerds.

For Hans Majestæt belgiernes konge

Alfons VRANCKX

For præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland

Gerhard JAHN

For præsidenten for Den franske Republik

René PLEVEN

For præsidenten for Den italienske Republik

Erminio PENNACCHINI

For Hans kongelige Højhed storhertugen af Luxembourg

Eugène SCHAUS

For Hendes Majestæt dronningen af Nederlandene

C. H. F. POLAK

Notat
om

protokollen om fortolkning af Domskonventionen (Luxembourg-protokollen).

1. I tilknytning til Domskonventionen er der udarbejdet en protokol om EF-domstolens fortolkning af konventionen, som blev undertegnet i Luxembourg af de seks oprindelige medlemsstater den 3. juni 1971- Protokollen trådte i kraft imellem disse stater den 1. september 1975. Protokollen kaldes i det følgende Luxembourg-protokollen.

Danmark er i medfør af tiltrædelsesakten art. 3 forpligtet til at ratificere Domskonventionen og den nævnte protokol med de nødvendige tilpasninger, og i overensstemmelse hermed omfatter konventionen om Danmarks, Irlands og Storbritanniens tiltrædelse af Domskonventionen, som blev undertegnet den 9. oktober 1978, også Luxembourg-protokollen. Også konventionen af 25. oktober 1982 om Grækenlands tiltrædelse af Domskonventionen indeholder en tilpasning af Luxembourg-protokollen.

I medfør af Luxembourg-protokollen har EF-domstolen siden 1975 haft lejlighed til i ca. 35 sager at tage stilling til spørgsmål om konventionens fortolkning.

2. Protokollens materielle anvendelsesområde er bestemt ved art. 1, hvorefter Domstolen har kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til spørgsmål om fortolkningen af a) Domskonventionen, b) en dertil hørende protokol, c) Luxembourg-protokollen selv samt d) de ovenfor nævnte tiltrædelseskonventioner.

3. På grundlag af protokollens art. 2 og 3 kan danske domstoles forelæggelsespligt og -ret beskrives på følgende måde:

Højesteret skal, såfremt der under en sag rejses spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen eller en anden af de ovenfor under 2. nævnte tekster, anmode EF-domstolen om at afgøre

spørgsmålet, hvis Højesteret skønner, at en afgørelse af spørgsmålet er nødvendig, for at der kan afsiges dom.

Landsretterne kan, såfremt der rejses et sådant spørgsmål under en sag, hvor retten fungerer som appelinstans, anmode EF-domstolen om at afgøre spørgsmålet, hvis landsretten skønner, at en afgørelse af spørgsmålet er nødvendig, for at der kan afsiges dom. Dette gælder også i appelsager om fuldbyrdelse af fremmede domme efter konventionens art. 37.

EF-domstolen har ikke haft lejlighed til at afgøre spørgsmål om forelæggelsesreglerne i protokollens art. 2 og 3. I et vist omfang kan der imidlertid findes vejledning i den praksis, der har udviklet sig vedrørende de nationale domstoles forelæggelsesadgang eller -pligt efter EØF-traktatens art. 177, jfr. nedenfor pkt. 4.

Formålet med forelæggelsesproceduren er efter begge regelsæt at undgå forskellige fortolkninger af fællesskabsretten og konventionen i medlemsstaterne, idet dette ville skade reglernes enhedskarakter.

Efter EØF-traktatens art. 177 kan EF-domstolen afgøre præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af traktaten og om gyldigheden og fortolkningen af den afledte fællesskabsret. Forelæggelsesbeføjelsen tilkommer enhver ret i en medlemsstat. Forelæggelse kan ske, hvis retten skønner, at en afgørelse af fortolknings- eller gyldighedsspørgsmålet er nødvendig, før den afsiger sin dom. Hvis spørgsmålet rejses under en retssag for en national ret, hvis afgørelse ikke kan appelleres, har retten, med visse undtagelser, der nævnes nedenfor, pligt til at indbringe sagen for Domstolen. Forelæggelsespligten påhviler også landsretterne, når disse fungerer som anden instans, idet en anke dom ikke uden tilladelse fra justitsministeren kan indbringes for Højesteret.

Det ses således, at forelæggelsesadgangen efter Luxembourg-protokollen er begrænset i forhold til EØF-traktatens art. 177 derved, at det kun er de overordnede retter, der kan forelægge

spørgsmål efter Luxembourg-protokollen, **at** der ikke her gælder nogen forelæggelsespligt for landsretterne, samt **at** Højesterets forelæggelsespligt udtrykkeligt er begrænset til tilfælde, hvor Højesteret skønner, at en afgørelse af spørgsmålet er nødvendig, for at der kan afsiges dom. For så vidt angår den sidstnævnte forskel må det dog nævnes, at der efter praksis også gælder begrænsninger i forelæggelsespligten efter EØF-traktatens art. 177. Pligten bortfalder således, hvis den nationale domstol finder, at det rejste fortolkningsspørgsmål er irrelevant, eller at det tidligere er blevet afgjort af EF-domstolen, eller efter omstændighederne at svaret på spørgsmålet er åbenbart, jfr. Domstolens afgørelse i sag 283/81, **CILFIT**, domssamlingen 1982 s. 3415.

4. Art. 5, stk. 1, i Luxembourg-protokollen fastsætter følgende:

"Medmindre andet er bestemt i denne protokol, finder de bestemmelser i traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab og i den dertil knyttede protokol vedrørende statuten for Domstolen, der gælder ved Domstolens afgørelse af præjudicielle spørgsmål, tilsvarende anvendelse på fremgangsmåden ved fortolkning af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster."

Der gælder derfor de samme regler om selve beslutningen om at forelægge spørgsmål samt om formuleringen af spørgsmål som efter EØF-traktatens art. 177.

EF-domstolen kan kun tage stilling til spørgsmål om reglernes fortolkning i modsætning til deres anvendelse i en konkret sag. Selv om et spørgsmål derfor må formuleres noget abstrakt, må det anses for at være god forelæggelseskik efter EØF-traktatens art. 177 og nu også Luxembourg-protokollen, at den forelæggende domstol i rimeligt omfang redegør for faktum i den retssag, hvis udfald afhænger af besvarelsen af det rejste spørgsmål, samt redegør for, hvorfor en besvarelse af spørgsmålet findes nødvendig, jfr. den danske regerings indlæg for EF-domstolen i sag 141- 143/81, Holdijk, domssamlingen 1982 s. 1299.

Den citerede bestemmelse i protokollens art. 5 indebærer også,

at medlemsstaterne har samme adgang som i præjudicielle sager efter EØF-traktatens art. 177 til at afgive indlæg for Domstolen. Domstolen har udtalt, at denne ret også tilkommer de medlemsstater, der endnu ikke har ratificeret domskonventionen. Den danske regering har ikke hidtil skønnet det nødvendigt at afgive indlæg i sager om fortolkningen af konventionens enkelte bestemmelser, men har udtalt sig til støtte for, at de nye medlemsstater skulle have denne adgang, jfr. sag 12/76, Tesili, domssamlingen 1976 s. 1473 og sag 14/76, de Bloos, domssamlingen 1976 s. 1487.

5. Efter Luxembourg-protokollens art. 4 indføres et nyt forelæggelsesinstitut, som ikke kendes fra EØF-traktatens art. 177. Efter bestemmelsen kan de "kompetente myndigheder" i medlemsstaterne under visse forudsætninger stille spørgsmål til EF-domstolen. Formålet hermed må som ved de øvrige forelæggelsesregler antages at være hensynet til at sikre retsenheden.

Bestemmelsen må ses på baggrund af, at forelæggelsesreglerne for de nationale domstole efter Luxembourg-protokollen er mindre vidtgående end efter EØF-traktatens art. 177.

Bestemmelsen i art. 4 har følgende ordlyd:

"1. Den kompetente myndighed i en kontraherende stat kan anmode Domstolen om at udtale sig om et spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster, såfremt afgørelser truffet af retter i denne stat er i modstrid med den fortolkning, der er anlagt af Domstolen eller kommet til udtryk i en afgørelse truffet af en i artikel 2, nr. 1 og 2, nævnt ret i en anden kontraherende stat. Bestemmelserne i dette stykke gælder kun for retskraftige afgørelser.

2. Den fortolkning, som anlægges af Domstolen i anledning af en sådan anmodning, er uden virkning for de afgørelser, der har givet anledning til anmodningen om en fortolkning.

3. Det offentlige øverste repræsentant ved kassationsretterne i de kontraherende stater eller enhver anden myndighed udpeget af en kontraherende stat har kompetence til at anmode Domstolen om en fortolkning i henhold til stk. 1.

4. Justitssekretæren ved Domstolen giver meddelelse om anmodningen til de kontraherende stater, samt til Kommissionen og Rådet for De europæiske Fællesskaber, som inden

to måneder fra denne meddelelse kan indgive indlæg eller andre skriftlige udtalelser til Domstolen.

5. Den i nærværende artikel fastlagte fremgangsmåde giver ikke anledning til hverken opkrævning eller godtgørelse af gebyrer og sagsomkostninger."

Bestemmelsen har endnu ikke været anvendt og det må anses for tvivlsomt, om der vil blive behov for en anvendelse, idet den almindelige forelæggelsesprocedure benyttes af medlemsstaternes domstole i betydeligt omfang.

6. På baggrund af de hidtidige afgørelser fra EF-domstolen må det antages, at Domstolen ved sin fortolkning af Domskonventionen anvender principper, der svarer til, hvad den anvender ved fortolkningen af den egentlige fællesskabsret.

Under overskriften "Vedrørende fortolkningen af konventionen i almindelighed" udtalte Domstolen således i sag 12/76, Tessili, domssamlingen 1976, side 1473,:

"... konventionen bør ... fortolkes ud fra såvel sit eget indhold og formål som ud fra dens sammenhæng med traktaten.

Konventionen anvender i stort omfang sådanne udtryk og begreber fra den borgerlige ret, herunder handelsretten, og fra procesretten, som kan have forskellig betydning fra medlemsstat til medlemsstat. Som følge heraf rejser det spørgsmål sig, hvorvidt disse udtryk og begreber skal betragtes som selvstændige og altså som fælles for samtlige medlemsstater, eller om de henviser til de materielle regler i den lov, der i det enkelte tilfælde er anvendelig i henhold til lovvalgsreglerne ved den ret, for hvilken sagen først indbringes.

Ingen af disse to muligheder udelukker nødvendigvis den anden, da et formålstjenligt valg kun kan foretages særskilt for hver enkelt bestemmelse i konventionen, idet dog dennes fulde virkning ud fra de i traktatens artikel 220 nævnte målsætninger skal sikres. I alle tilfælde må det understreges, at den fortolkning, der foretages af de nævnte udtryk og begreber med henblik på konventionen, ikke foregriber spørgsmålet om, hvilken materiel lov, der skal anvendes på den omtvistede situation."

Ved afgørelsen i sag 33/78, Somafer mod Saar Ferngaz, domssamlingen 1978, s. 2183, bekræftede Domstolen de synspunkter, som blev udtrykt i Tessilisagen.

Som udgangspunkt må der imidlertid være en formodning for, at konventionens begreber har samme indhold for samtlige medlemsstater. Dette bekræftede Domstolen senest i sag 288/82, Duijnsteed mod **Goderbauer**, dom af 15. november 1983, endnu utrykt.

I samme sag fastslog Domstolen, at det følger af retssikkerhedsprincippet inden for Fællesskabets retsorden samt af de mål, der forfølges med konventionen i henhold til **EØF-traktatens** art. 220, at der skal sikres en ligelig og ensartet anvendelse af de rettigheder og forpligtelser, som konventionen medfører for de kontraherende stater og for de berørte personer, uanset de herom gældende regler i de pågældende staters retsorden. Da konventionen har til formål inden for EF at fastlægge kompetencen i borgerlige sager for retterne i de kontraherende stater, gælder den forud for modstående nationale bestemmelser.

Dette forrangsprincip og muligheden for, at Domskonventionens begreber kan have en særlig og selvstændig betydning, understreger vigtigheden af en korrekt anvendelse af forelæggelsesadgangen for de nationale domstole.

7. Domskonventionen og den dertil knyttede praksis er udføreligt omtalt i EF-Karnov, 2. udg., 1978 og i supplementsbindet for 1978-84, der er udgivet i 1984.

Luxembourg-protokollen er endvidere omtalt af **Hjalte** Rasmussen i Nordisk Tidsskrift for International Ret 1977, side 123 ff.